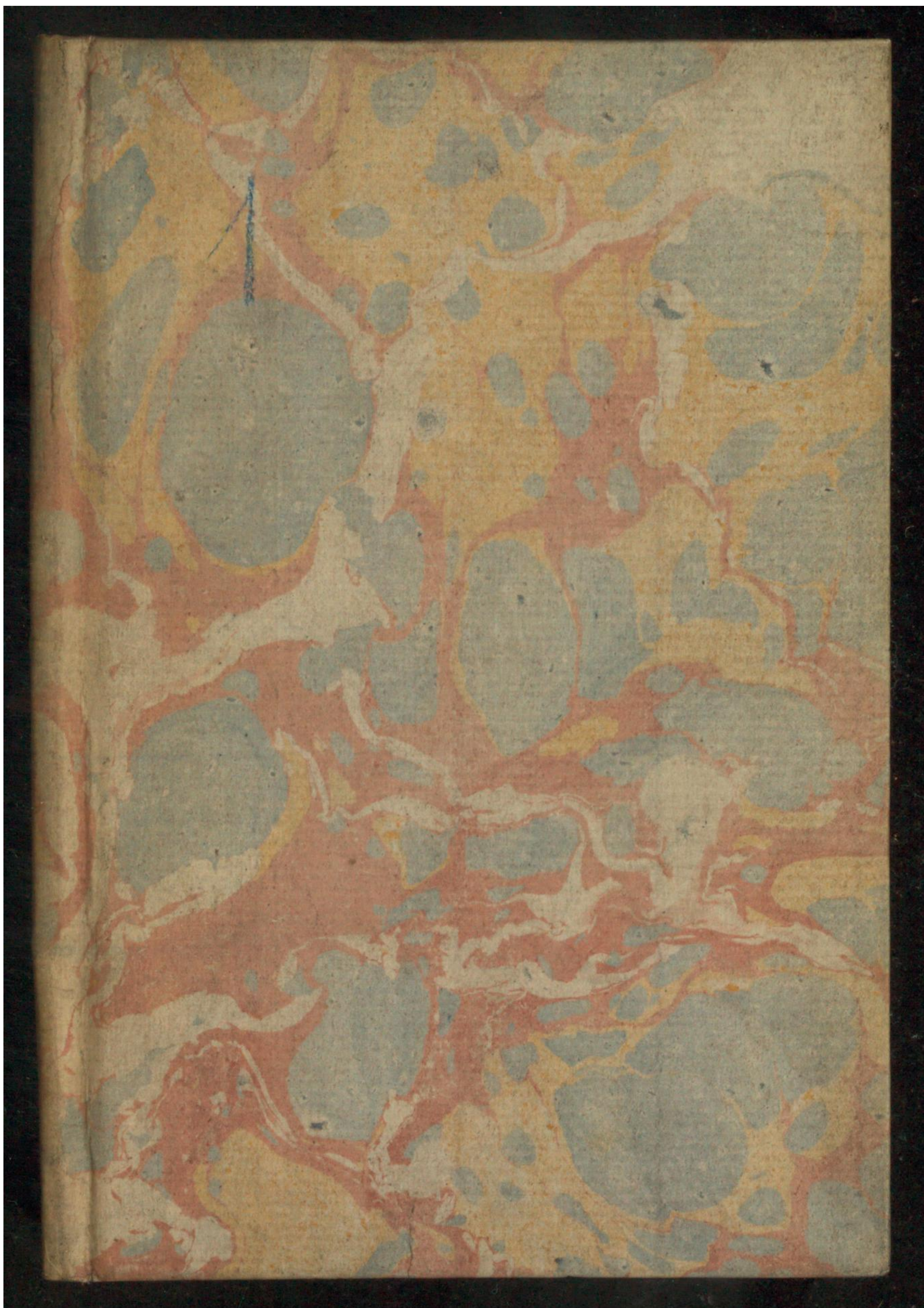
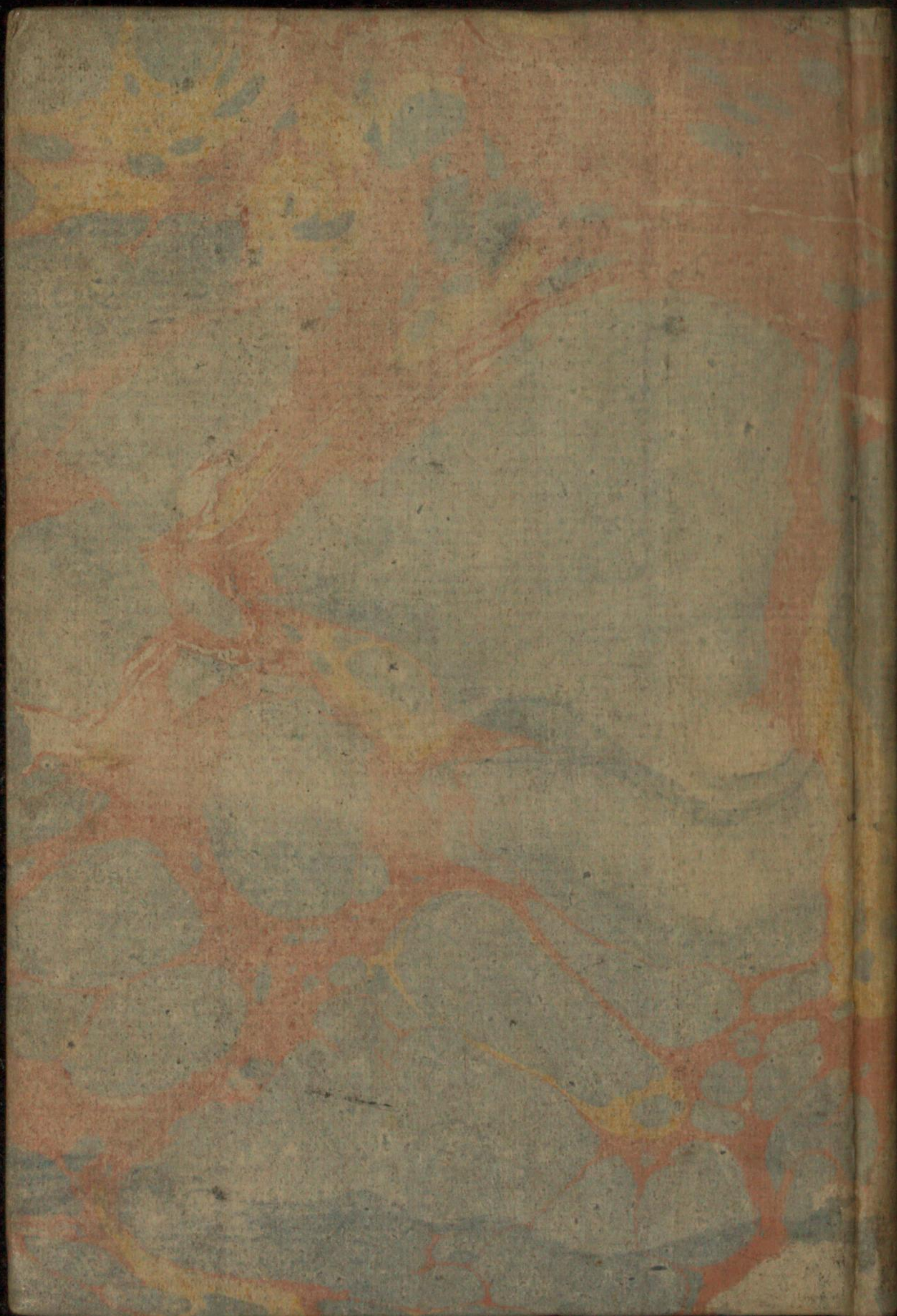

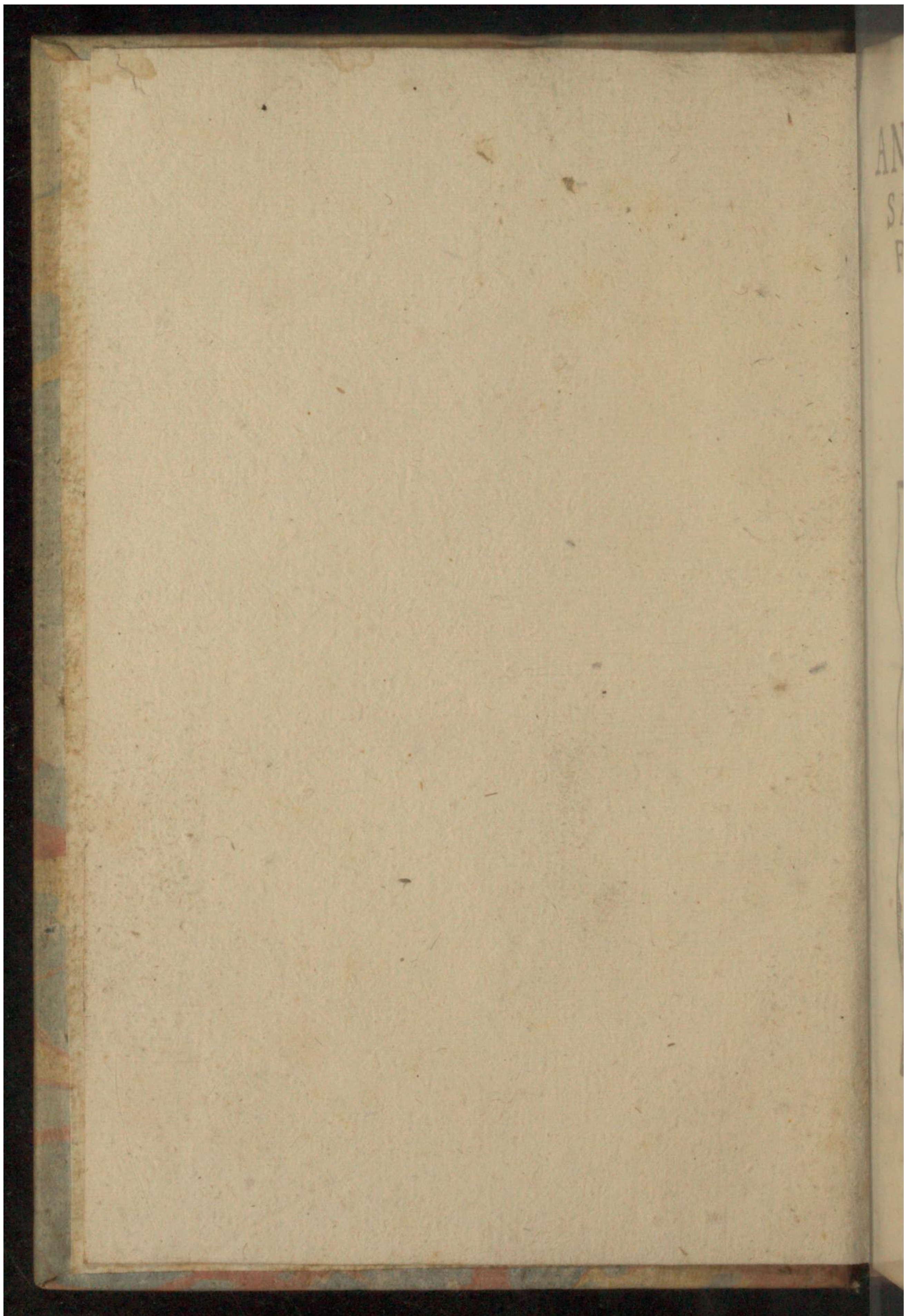

1540

ANTONII MVSAE BRASAVOLI Faerrariensis, Examen omniũ Syruporum, quorum publicus usus est.

Omnia ab authore recognita.

CVM INDICE.

VENETIIS. M D XL.

AD ILLVSTRISSI-
mam unà & pudicissimam uirginem
ELLEONORA ESTENSEM,
Antonius Musa Brasauolus
bene agere.

NTIQVORVM MOS fuit, & hoc etiam tempore seruatur, si quis opus aliquod egregiũ parasset, alicui principi, aut nobilissimo Heroi nuncupare: ne in vulgus absq; patrono, & tutore prodiret. Res profectò à nemine qui mẽtis compos sit, detrectanda, sed tamen quę nos ab incepto repellat, ne videamur partus nostros egregios putare: quos potius abortiuos, & prociduos arbitramur. Tamen quicquid sit, quũ præcedentibus mẽsibus de Syrupis inter nos sermo incidisset, & tu de hac materia doctè & abundè disseruisses, visum est mihi, nulli magis conuenire, quàm tibi: quæ non modò Magdalenam imitata es, huius mundi illecebris & delitamẽtis spretis, rerum diuinarum contemplationi vacas: sed plerunq; etiam Marthæ satagentis officio fungeris, vt triplici corona digna sis. Prima, quia spõte nullo monitore, nec infantia dissuadente, imò Illustrissimo patre primis motibus obuian-

te & reluctante, Sacratissimam hanc Religiosa-
rum frequentiam ingredi curasti: frequentiam
in quam pudicissimarum virginum & sancta-
rum, matronam beatam Claram imitantium,
quam corporis CHRISTI VIRGINIVM vo-
cant, & quam nullus alter Vestalium Virginum
cœtus in tota Italia sanctitate ac miraculis su-
perat. Hic tu spiritui & orationibus vacas, & sta-
tutis horis te totam contemplationi præstas. Se-
cũda corona est, quia illis horis, quibus vel aliæ
dormiunt, vel mechanico operi incumbunt, tu
apparandis & concinnandis pharmacis diligen-
tem operam præstas. Quod opus, vtpote ple-
num charitatis, dignum est vt à te fiat: nẽpe sic
consorores alias ęgras iuuare potes: & ita veluti
altera Martha solicita es circa frequens ministe-
rium. Tertia corona, quia Diui ALPHONSI
Ferrariæ Ducis filia, quum maritũ principem,
ex summis Italiæ proceribus sperare posses, tu
potius puerum IESVM, dulcem Mariæ natum,
pulcherrimum, deliciosissimum, qui eadem sem-
per virenti ętate, eadem pulcherrima pulchritu-
dine, eisdẽ semper probissimis moribus in spon-
sum elegisti: quem cognoscere totis viribus stu-
des Illustrissima Virgo, cógnitum laudare, lau-
datum amare, amatũ venerari, veneratum ex-
primere, expressum imitari, vt deniq; cũ eo im-
mortali felicitate perfruaris. Hic est ille prædul-
cis, & prępotens sponsus, qui te non oppidi do-
minam,

minam, non Vrbis Ducissam, non prouin-
ciæ Reginam, non Christianorum imperatri-
cem, sed totius cœli, & paradisi deliciarum
participem faciet. Igitur Illustrissima hunc
sequi studeas, hunc imitari, hunc totis viri-
bus amare: vt vna sis ex prudentibus quinque
virginibus, quæ oleum sibi statuto tempore
compararunt, vt aduenienti sponso IESV si-
ne mora possis occurrere, & in eius amore
semper conquiescere: Vt cum Phocylide
concludam, vnà cum sanctis Sororibus, Ζωὴν
ἐκτελέοιτ᾽ ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδῷ, id est, Vitam
perficite malorum immunem vsque ad sene-
ctutis limen. Sed cur Noctuas Athenas por-
to? aut Angelos bene agere instruo? Accipe
igitur Elleonora Illustrissima, de Syrupis li-
bellum: vt, quum Marthæ officio fungeris,
in his componendis aliorum errores corri-
gas. Vale Virginum pudicissima.

IN EXAMEN OMNIum Syruporum eximii Philosophi & Medici Antonii Musæ Brasauoli, Frãcisci Bouii Ferrariensis

EPIGRAMMA.

QVi prius exactè Medicamina quæque recenset
 Simplicia, ac vires, sint quibus illa, docet.
MVSA. Syruporum totam hic Antonius artem
 Explicat, & priscos æquat honore viros.
Hanc sacra Atestinæ Virgo noua gloria gentis
 Luminibus placidis Elleonora legit.
Doctior hinc Medicus, mage Pharmacopola peritus
 Hinc componendi pharmaca, abire potest.
Hinc necis humanæ, Medicinæ inscitia turpis
 Causa aberit. Vitam lux patefacta feret.
Haud necis humanæ causa inuidiosa feretur.
 Iam Medicina, quod est, ipsa salubris erit.
Arte sine ingenium cæcum est, ars ipsa remoto
 Officio, manca est, hoc sine penè nihil.
Non sat Aristotelis, magniq; arcana Platonis
 Nosse, licet viuo singula fonte petas:
Socratico hic sophiam voluit deducere ritu
 Cœlitus, atque hominum consuluisse bonis.

EXAMEN OMNIVM SYRVPORVM QVOrum in publicis officinis usus est, ANTONIO MVSA Brasauolo Ferrariensi authore.

BRASAVOLVS, Senex pharmacopola.

SENEX.

EVS HEVS. *Quorsum tam rapidè, tamq; celeri cursu properas? qui testudineo gradu alioqui tuo huic antiquissimo mulo insidens incedere soleas?* BRASAVOLVS. *Ad cœnam vocor: hanc enim diem hucusque ieiunus transiui.* SENEX. *Qur tu quem medicè viuere oportet, ventriculum tam longo spatio inanem esse permisisti?* Fortè *heri vesperi pleniori cœna vsus es, quæ ad hanc vsque horam te saturum fecerit.* BRA. *Non equidem: sed in diui* Ioannis *venerationem, pro qua omnes* Christiani *hodie ieiunant, id est semel in die comedunt, & ego eundem morem seruare institui.* SEN. *ad prandium igitur vocaris, non ad cœnam.* BRA. *Vtrunque simul expediam.* SEN. *Qur*

in meridie pransus non es, vt est omnium ferè communissimus mos? BRA. Vt vxorculæ meæ, & alijs domesticis mulierculis satisfacerem, atque morem geram. SEN. O te miserum atque infortunatum. Igitur mulierculis pares? BRA. Et pareo, & parent. SEN. De me actum esset, si in re vel tantilli momēti vxori meę aures porrigerem, & annuerem. BRA. Tamen difficile est fœminam cogere. SEN. Difficillimum. BRA. Quomodo igitur continuò domi nō certas? SEN. Imò nulli sunt dies, vel nulla saltem hebdomas, quæ rixis, clamoribus, & contumelijs coniugalibus careat. BRASA. Ego potius econtrario dicam, O te miserrimum, atque infellicissimum, qui continuam rixarum & cōtumeliarum pestem domi alas. SEN. Quis ille est adeò temperans, & modestia præditus, qui vxorem ducens ab his temperare possit? BRA. Ego is sum, licet parum modestus, & parum temperans, tamen septimus agitur annus postquam vxorem duxi. Nunquam verò eam vel iratus turpi nomine, aut cōtumelioso appellaui, & ad hoc vsque tempus adeò tranquillè vnà viximus, vt nullus vel religiosarum cœtus pacatior inueniri possit. SEN. At ego primis protinus diebus institui, nunquam suo nomine vxorem meam vocare: sed continuò aut belluam, aut mēdicam, aut scortum, aut alio simili nomine, quoties opus est vocare eam, appello. BRA. Ego autē meam non solum suo nomine, sed etiam honestiori eam appello, quæ mihi mitissima effecta est. SEN. Aut mulier non est tua vxor, aut diuino loco nata. BRA. Ferrariæ orta est, & mulier quæ biliosissimam temperaturam nacta est, si qua altera. SEN. Quomodo

igitur

igitur tam diu absq; bello, iurgijs, & verberibus viuere potuisti? BRA. Quomodo tu in tam magno incommodo in bello magis quàm hostili tanto tempore vitam duxisti? SEN. Audies (si aures accommodare nō pigeat.) Ab intio cùm vxorem duxi, statui & fixa mente reposui: quicquid vellem, quicquid dicerem, vel sanū, vel insanum, vt ipsa id ageret, & annueret. BRA. O dementia non modo mira, sed plusquam feralis, Hoc est, hoc est, quod vxores multas (pauperculas quidem illas quæ his nebulonibus iungūtur) in exitium perducit. Quippe nulla est mulier, quæ suam bilem, & suam indignationem non habeat. Multi verò fatui putant leonem verberibus cicurare, quod boni cicuratores non faciunt: sed canes in conspectu leonis cædentes, cicures leones reddūt. Quid autem de vxore egeris, prosequaris. SEN. Ex his quæ dicebam, illa quædam annuebat, alia negabat quibus assentire volebam: & quia negabat, verbis atq; verberibus afficiebatur. Imò prima nocte qua domum meam accessit, muliebria femoralia parueram, & duos baculos: quando hora cubandi in cubiculo soli clausi fuimus, femoralia in terram proieci, & sumpto baculo alterum illi dedi, inquiens: Volo nunc pugnemus, vter nostrum femoralia ferre debet. & quia nec baculum sumere voluit, nec pugnare, grauiter fustuario prima illa nocte vapulauit. BRA. O fatuissime virorum, pulchra matrimonij consumatio illa fuit. Vtinam sumpto baculo te pro merito multasset. Dic autem, illa quæ negabat, & quibus te inuito annuebat, erant'ne alicuius momenti? SEN. Minimi quandoq;, & plerunq; nullius: sed expe

riundi gratia quędam vana & absurda proponebam, vt ad mea vota annuere & negare condisceret. BRA. O omnium quos adhuc nouerim virorũ fatuissimum. Vxorem igitur assentatricem & propè parasiticã habere cupiebas, quæ in rebus falsis te laudaret, & manifestè vera inficiaretur? SEN. Non assentatricem cupiebam, sed mihi obsequentẽ. BRA. Dic (ni pigeat) fuit'ne vnquam obsequens? SEN. Nunquam potui iurgijs, minis, aut verberibus adeò efficere, vt præceptis meis obsecundaret. BRA. Igitur tam longæuam ætatem pugnans, & quali bello? Magis quàm intestino miseram vitam ducere potuisti? SEN. Plus certe fuit quàm intestinum bellum quod inter nos factum est: nunquam enim tam horrendum & ingens monstrum domari potuit, quod Herculeam clauam etiam retundit. BRA. Nescio an tu potius, vel illa monstrum sit. Quippe tu nunquam domitus es: sed continuè furiali incessu, & non humano processisti. SEN. Non licet virum ab vxore domari, & dorso muliebres clitellas gestare. BRA. Hoc est illud quod perpetua bella inter vos facit. De te autẽ plurimum miror, quem plerunque viderim famulum tuum, & pueros quos instituis, benignè, & piè admonere, & labores multos vt eos rectè instituas patĕris, tamen quando & quoties lubet expellere potes, & illi sponte abire: non potes autem pusillũ tolerare, vt vxorem propriam edoceas, quæ velis nolis tua est. Eadem domo viuitis, eidem mensæ accumbitis, eodem cubiculo acquiescitis, eodem toro cubatis, communes filiorum parentes estis, bonæ & malæ fortunæ participes, quam & si volueris, expellere

non potes, nec ipsa sponte discedere, sed te ad cineres vsque comitabitur. SEN. Libenter scirem quomodo vxorem tuam mitiorem reddideris: nam discens fortè imitabor, & quod superest mihi vitæ, quietius transigam. BRA. Rem (vt arbitror) difficilimam agredieris: nam psitaci rostrum nactus es: tamen non grauabor meum & verum has feras cicurandi modum edocere. Principio, Antiquum morem considerare cœpi, quo vxor maritũ, & maritus vxorem emebat. Id interpretatur Plutarchus, ex hoc significari, inter virum & vxorem æqualitatem quandam esse debere, vt vterque alteri sponte obtemperet. Cuius rei erant illa verba solennia: Si fueris mihi Caius, ero ubi Caia. Deinde mihi ex ĩstituto proposui, hoc momentaneum vitæ spatium in perpetua animi pace, quiete, & tranquillitate percurrendum esse: propterea primis illis diebus à nuptijs omnia agere cœpi quæ vxori meæ placere præuidebam, explorabamque; ab ancillis, à sorore, & alijs, an quicquã noscerent quod vxori meæ placeret, quod illi gratum foret & iocundũ, & nihil intentatum omittebam, quin efficerem, vt in omnibus illi satisfacerem, & sua vota implerem. Illa vicissim ita me amare cœpit, vt quicquid cogitat, quicquid agit, in meum solatium sint, & nihil aliud animo habet, quàm mihi grata parare. Quippe in dies nouas dapes, nouos intinctus & scitamenta, noua opsonia quæ meo palato sapiant, perquirit. Si quandoque in habitu corporis, & vestium genere mihi displicuerit, non arguo, nõ reprehendo, non exclamo, iubens vt hanc vel illam vestem dimittat, vt manicas aut torale mutet, vt vittas, in-

fulas'ue alio more gestet. Sed mihi fabellam quandam fingo: In templo mulierem vidisse tali habitu, taliq; mitra redimitam, quæ mihi adeò placuerit, vt oculis meis nihil vnquam gratius occurrerit. Sequenti die aliam mulierem me vidisse refero, quæ ob vestium lacinias, ob vittarum varietatem adeo mihi displicuerit, vt eam magis quàm Tisiphonem abhorrerem, & quam nullo pretio matrimonio mihi iunctam esse velim. Hæc audiens vxor mea vestes me inscio mutabat, vittasq; vt mihi gratum erat, aptabat. Itaq; pacificè, summo cum amore & beneuolentia ad frugem redibat. SEN. *Vir sum ego qui hæc pati non possem, & cui has feras imperiose potius quàm blandè vincendas esse videtur.* BRA. *Tuam tamen ad hanc vsq; tam longæuam ætatem vincere non potuisti.* SEN. *Nec (vt arbitror) posthac vincam, nisi interfecero, aut spontanea morte decedat.* BRA. *Ego autem meam mihi cicurem, blandam, meisq; votis commodam re minima reddidi. Nec dubito me oppositum facturum fuisse, si contumelijs, aut verberibus illã peruincere voluissem.* SEN. *Nunquam in iram in tanto tempore prorupistis?* BRA. *Nunquam.* SEN. *Quid ageres si tuos nummos expenderet, tuaq; bona dilapidaret?* BRA. *Imò ingenuè tibi dicam: primus illis mensibus à nuptijs claues cubiculorum quorũdam seruabam, in quibus pauca illa pecuniola quam habebam, & alia quædam domestica bona aurea & argentea condebantur, quoad eius mores occultè expertus essem. Sed postquam mihi filios peperit, quod statim post nonum mensem accidere nosti, vniuersis bonis meis sumptis, & tota illa pe-*
cuniola

cuniola quam habebam, omnia illi præsentaui, & in eius ditionem dedi, his verbis vsus: Cassandra soror, hæc tua sunt, & natorum tuorum: si placet expendas atque profundas, tibi enim filijsq; profundes. Si parca eris, tibi, filijsq; parces, nunc enim peperisti, & iterum plena est: quantum in me sit, vel parca sis vel prodiga, nihil refert: mihi enim vel hic, vel alibi nihil vnquam defuturum est: sed tibi, filijsq; tuis deesse posset si immatura morte præuenirer. SEN. Expedit'ne quantum lubet, & omnes mulierum cupiditates explet? BRA. Ter aut quater occultè obseruaui, magis parca est quàm optarem, qui meapte natura liberalis sum. SEN. O te felicissimum, qui adeò secundum vota vxorem instituisti. O dignum & sanctum consortium. BRA. Hoc est quod semper optaui, quietè, pacificè, & hilari mente vitam ducere, & cuius gratia tales mores institui, quamuis à principio ab amicis quibusdam admonitus essem, ne mihi femoralia (vt vulgari adagio fertur) ab vxore imponi sinerē, sed eā iurgijs & verberibus subiectam redderem. Quem morem semper despexi, tanquam nebulonum & indignorum hominum improborumq; putans. Etenim ingenuum existimo, nobile, ac pene diuinum, beneficijs potius & blanditijs vxorem sibi beneuolam reddere quàm minis. SEN. Deinceps & ego experiri incipiam nunquid meam mitiorem reddere possim. BRA. Id deniq; efficies, quamuis difficillimum sit contractas rugas serico panno adimere. SEN. Hæc de vxoribus satis sint. Ad id autem propter quod te vocaui descendamus. BRA. Quid est illud? SEN. Præcedenti anno promi-

sisti, & iureiurando affirmasti, post simplicia medicamenta, ea composita, quorum apud publicos pharmacopolas vsus est, examinare: imò & iandiu te cœpisse enarrabas. Obsecro igitur atq; obtestor, ne promissa rescindas. BRA. Promisi equidem, sed aliquem inuenire oportet, qui promissa obseruet. Diuersa enim sunt promittere, atq; præstare. SEN. Imò apud probos integrosq; viros, idem planè est promittere & præstare. BRA. Ita certe est, & probus vir nunquam iureiurando affirmare aut negare debet, sed simplicissimis particulis, est, & non, continuè loqui. Quum igitur composita medicamenta examinare promiserim, quando opus erit & tibi lubebit, ita efficiam, vt tu voti compos fias, & ego promissa non rescindam. Oro autem, ne in præsenti me impedias cœnam petentem, & ingenti fame oppressum. SEN. Et ego apud te cœnabo, ne alia occasione data laborem subterfugias, & apprimè opto hac die notatu digna felici omine incipiamus. BRA. Quid prohibet deposita veste, cum domi sumus iam incipere? SEN. Omnia composita medicamenta quæ in officinis habemus vna scheda secundum hunc ordinem descripsi, vt omnes syrupi simul essent, omnia eclegmata simul, omnia vnguenta simul, & eundem ordinem in cæteris seruo. BRA. In his disponendis ordinem'ne seruas? vt syrupi frigidi vno ordine, & calidi alio disponantur? SEN. Nullum ordinem seruaui, sed vt mihi offerebãtur disposita sunt. BRA. Erit igitur idem ordo qualis in simplicibus fuit. SEN. Talis planè. BRA. Quæ autem series inter composita alias antecedit? SEN. Primam seriem

riem Syrupis dedi, & inter illos, is qui de corticibus citri nuncupatur, primum locum obtinet. BRA. De his rebus tractaturi id in primis admonere volo, cum in his compositis de simplicibus sermo erit, ad ea recurrere oportet, quæ in examine simplicium scripta reliquimus, nisi aliqua sint, quæ incuria eo libro omiserimus, hæc enim isto loco exponemus. Nunc autem syrupi de corticibus citri compositionem enarra. SEN. Ita apud Mesuen ferè legitur: Recipe corticum pomorum citri recentium libram vnam, in quinque libras aquæ fontium bulliant ad consumptionem duarum partium, & cum vna Zuchari libra fiat syrupus, & cum quatuor musci granis condiatur. Nec desunt qui in Iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes, & propriæ quando vicinatur complexioni cocturæ eius, & est delectabilis, & quando submergitur in aqua decoctionis citri seta tincta ex chesmes, tunc est excellentior. Hæc Mesues, hunc syrupum describens. BRA. Imò & alij omnes hoc modo describunt. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Nusquam inuenire licuit: imò paucissimas huius generis potiones antiqui scriptis mandarunt, & paucissimis vtebantur. SEN. Ergo syruporum mos antiquus non est. BRA. Non more nostro: quoniam apud antiquos oxymel, hydromel, ptisana, & quædam alia non multa inueniuntur: nec in diluculo propinabantur vt nunc fit, sed in febrium ardoribus pro siti sedanda, & ad aperiendum qualibet hora diei, cum opus esset. SEN. Mirum mihi videtur antiquiores concoctricibus potionibus vsos non esse. BRA.

Syrupus de corticibus citri.

Syrupis an antiqui vterētur.

Imò maxime vsi sunt, & plerunq; Galenus concoquit melicratum ex hyssopo, hydromel & oxymel tribuens. SEN. Arbitrabar id nomen syrupus Græcum esse, & ex antiquissimis authoribus sumptum. BRA. Græcum certe est, & à Græca lingua deflexum, & potius synopus, quàm syrupus proferendum esset: vnde Græci succum ὀπὸν vocant. fiunt autem potissimum ex succis synopi, vsus autem fecit, vt syrupi dicerentur: quamuis Hermolaus à Syria dictos putet, & alij à σύρω, quod est traho, & ὀπὸς succus. SEN. Non possum aliqua ratione arbitrari antiquos Græcos non habuisse syrupos. BRA. Potiones habebant, sed quæ potius vinum, quàm aquam reciperent. SEN. Non'ne aliquibus nominibus eas appellabant? BRA. Quis hoc ignorat? nam πρόπομα, & προπόματα appellabant, nos præpotionem, & propinationes Latine interpretari possumus. longe autem à syrupis quibus nunc vtimur absunt. Quippe Aëtius capite centesimo vigesimo quinto, libro. XIII. potiones ex melle & vino confectas προπόματα peculiariter appellari tradit. Et Alexander Trallianus lib. III. capi. XLIII. (alijs locis omissis) propomata facit ex aniso, apio, althæa, absinthio, malis medicis, mastiche ad coli dolorem repellendum, pro hydrope autem capite XXXI. propoma ex absinthio, cassia, id est nostra vocata canella, spica nardi, & apio componit. Quæ potiones nostrorum syruporum naturam sapere videtur. Sed in vino potissimum parabant, & ex melle, quia illis nostrum saccharum deerat. Quandoq; tamen idem Trallianus in inflammatione iocineris, potiones ex aqua per deco

Prepotio & propinatio antiquorũ.

decoctionem tribuit, quæ recentium syruporũ vice funguntur, vt ex apij decoctione, quæ potionum genera Græci ἀπόζεμα vocant. est autem capite. XV. tertij lib. ex quibus certè habetur his potionibus humores concoxisse: & per potiones etiam capite. XXVIII. concoquit, & capite. XXIX. Quid autem opus est loca adducere? quippe constat cõcoctricibus potionibus totum Trallianum scatere, licet alterius compositionis, & modi sint, quàm hic, quas nos syrupos vocamus, tamen in eundem finem factæ pro concoquenda materia. Nec turberis quòd aliàs dixerim calorem naturalem eum esse qui materiam verè concoquit, nunc autem hoc munus syrupis attribuam, quia ita esse costat solum calorem naturalem verè cõcoquere, Scyrupos autem ideo concoquere quia naturalem calorem augent, ideo in syruporum genere præsertim recentiorum multi sunt qui tantum alterant, & non digerunt, quia nec naturalem calorem augent, nec illi opem prestant, sed vel solùm infrigidant, vel alia qualitate corpus afficiunt: ea autem apud Galenum potissimè concoquunt quæ humores extenuant, propterea. XXIIII. Aphoris. primi libri Galenus humores extenuat quos vult purgare Melicrato ex hyssopo, vel origano, vel tragorigano vel thymo, vel pulegio, quæ ab eodem authore in lib. Quos oporteat purgare, quo tempore, & quibus medicamentis, referuntur. SEN. Quomodo interpretari potest id vocabulum ἀπόζεμα? BRA. Defrutum seu deferuefactum à ζέω ferueo. erant autem ex herbis vel radicibus decocta, quæ frequenter post catapotia exhibebant. Imò &

apud Paulum Æginetam multæ potiones reperiũtur, quibus humores concoquebat: & apud Aëtium, imò & ante hos Oribasius Sardus, q penè diuinus creditus est, vt illo versiculo circunfertur, ἄξιος εὐσεβίου δῖος ὀρειβάσιος, hoc est Dignus honore Deum Dius Oribasius. 3. libro potiones scribit, quæ vim concoquendi habent, &
ἡδέα. quæ à Græcis ἡδέα, & ὠφέλιμα, id est suauia, & vtilia nũcupantur. Galenus præterea aquam hordei, mulsum, oxymel, & ante ipsum Hippocrates ægris propinarunt: constatq; apud Dioscoridem & Galenum plura vinorum genera fictitia quibus ęgri vtebãtur, quæ vim nostrorum syruporum habere certum est. Ex his igitur inferendum putamus aduersus quosdam recentes sciolos, qui syruporum vsus demunt, Antiquiores authores multa habuisse syrupis nostris proportionata, licet syrupis nostris non vterentur, nec componere scirent, illis tamen materias concoquebant: nam & extenuabant, & vias parabãt vbi opus erat. Si autem voluerim per Hippocratis, Galeni, Pauli, Aëtij, Sorani, (si is liber Sorani sit qui publicè circunfertur) Tralliani, Aureliani, Celsi loca edocere Antiquos potionibus concoquentibus vsos esse, ex solis Authorum sententijs liber in iustum volumen cresceret, & institutum nostrum omittere oporteret. SEN. Satius duco syrupos trutina perpendere, & vno verbo contentos esse, Antiquiores morborum materias potionibus concoxisse. Dic autem, hic syrupus de corticibus citri iam citatus, conuenit'ne, an quicquam illi addi oportet? BRASAVOLVS. Præter ea quæ à Mesue dicuntur, valet etiam ad cerebri,

rebri, & cordis affectus frigidos, & ad omnes pituitosas ægritudines: ad has enim intemperies hoc syrupo frequentissimè vtor. Quippe mihi institui ab initio & prodesse ægris, & placere. SEN. Ideo optimos poëtas imitaris, qui simul & prodesse volunt, & delectare. BRA. Imò & optimos medicos imitari studeo, qui ea sectantur, quæ ab Hippocrate in Aphorismorum libro edocentur, vbi iubet ægro Paulò deteriorem cibum exhibendum esse, modò suauior sit. Ventriculus enim illum amplectitur, & melius concoquit, quàm insuauiorem & meliorem. Mihi enim illi medici semper displicuere, qui adeò seuerè suos ægros tractant tanquam Tyranni, vbi mitioribus & suauioribus rebus sanare possunt: quanquam & nimis indulgentes etiam accusem, qui omnia concedunt, huic communi sententiæ innixi: Quantitas nocet, non qualitas. SEN. Si possibile esset, omnia ad exactam regulam, id est mediocritatem ducere oporteret. Sed cùm fieri non possit, plerunque ægris (cùm sine periculo est) indulgere conuenit. Nos autem ad prædictum syrupum reuertamur. BRASAVOLVS. Vt lubet, pro citri corticibus quid sumendum sit, disputatum est, an citri extima pars, id est vltimus ille cortex luteus, vel simul caro illa alba, quæ post corticem sequitur. Si cortex ille extremus sumatur, calidior est syrupus: nos autem totum id sumere consueuimus à luteo cortice vsque ad succum. Ego potius laudarem vt extremus cortex cum aliqua carnis parte, ad quantitatem

ſemipolicis ſumeretur. Quibus citrea poma deſunt, hi ex limonum corticibus parare poſſunt, quamuis nulla virtus in his corticibus in coquẽdo relinquatur, vel ſaltem pauca: propterea limonum cortices non condiuntur. Si quis autem condire tentet, nullus ſapor vel odor aut pauciſſimus relinquitur, demptis paruis limonibus, qui ſupra citra inſerti ſunt. Hi enim & dulcem ſuccum, & corticem citri corticibus affinem habẽt. Poteſt etiam hic ſyrupus ex aranciorum corticibus fieri, tamen inſuaues ſunt illi cortices, quia amaritudinem habent guſtui ingratam, quæ adhæret ventriculo, tamen illi confert ſi potui detur. Cùm hic ſyrupus deeſt, plerunq; citrorum conditura vtor, quæ corticum citrorum vires maximè ſuſcepit. Id autem quod à Meſue dicitur (& ſunt qui in iuleb proyciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes) tres ſenſus habere poteſt, Vnus eſt vt doceat, ſyrupum de corticibus citri hoc modo fieri poſſe, Cum iuleb ſit, & prope cocturam ſuam peruenerit: nam (vt ſuo loco oſtendemus) particularem cocturam exigit, in ipſum citrorum cortices pone, & ad cocturæ finẽ bullire ſinas, Tunc ſyrupus de corticibus citri (præter modum iam edoctum) perfectus eſt. Secundus modus, qui ſententiæ Meſuæ applicatur eſt, vt ad primi ſyrupi modum, quando prope cocturam accedit citrorum cortices addantur, quantitati iuleb, id eſt iam ſyrupi perfectionem accipere volentis, pro ratione tamen, vt non ſit plus quàm oporteat, nec minus. Etenim in decoctione quinq; librarum aquæ libra corticum ſit, & viginti vnciæ relictæ ſint, & vna zuchari libra addita ſit, quæ ad

ad spißitudinem facit: duæ vnciæ corticum citrorum sumantur, vt syrupo vis fortior reddatur, quoniam ex longa ebullitione priores cortices vires aliquas amisisse videntur. Itaq; cor, cerebrum, & ventriculum vehementius iuuabit. Nec te lateat quòd hoc nomine Iuleb ipsum syrupum intelligit, vt pluribus etiã locis videre licebit. Tertium sensum omnes ferè pharmacopolæ sequuntur, vt non legant corticum citrorum, sed cidoniorum, quod re ipsa quidem conuenit, tamen nec ab re est, citrorum legere, & non cidoniorum, quandoquidem ex citris quocunq; anni tempore fieri poßit, ex cotoneis, non nisi statutis, nisi quis siccos cortices seruet, tunc autem vires amittunt. Imò & annis superioribus citra sola hyeme ad nos ferebantur, nunc nullum est anni tempus, quo citra desint, imò & incorrupta seruantur, & Italia nunc citreta habet amænißima pluribus locis opere topiario disposita, fundis mirè consita sunt. Et apud Anxures & Formias. Anxur, quæ à viarũ asperitate nomen sortita est secundum recentes, tamen secundum antiquos Anxur dictum est quòd ibi Iuppiter imberbis coleret: quasi ἄνευ ξυρὸς, id est sine nouacula, nunc vulgò dicitur Terracina. Formiæ autem molla prope Caietam in via Appia spatio tribus millibus paßuum plus minus. SEN. Multi sunt pharmacopolæ qui cidoniorum cortices in vltima coctura accipiunt, alij citrorum. Quibus inhæres tu? BRASA. Hoc nihil refert, quoniam hic syrupus à Mesue sine his paratur: Deniq; addit aliquos esse, qui prædictos cortices addere voluerunt, propterea quoscunq; cortices sumere, non magnifacerem. Id tamen

summè optarem, vt duo syrupi ex corticibus citri para rentur: Vnus, qui hos cortices reciperet ꝑ aliquot dies ex aqua maceratos pro effœminatis & delicatioribus viris. Alius ex cortice non macerato, pro his qui amara potare non verentur: Nam si hic cortex sine mace ratione ebulliat, extremam quandam amarulentiam in decoctione relinquit, quæ tamen huic syrupo efficaciores vires præstat, vel primum ex maceratis corticibus dimittas, & citrorum conditorum condimento, illius loco vtaris. Hic etiam syrupus delectabilior efficietur, si in Iuleb ferè decoctum, cortices ponuntur: Nam zucharum ita densatum amaritudinem in ipsum imprimi non sinit, & ita delectabilior efficietur, sed minus efficax. SEN. In his tuis prædictis, non aderit muscus, nec seta tincta in chermes. BRASAVO. Imò vt plurimum ex mosco componunt. An verò seta illa in chermes tincta poni debeat, non magnifacio: quia nec Mesue dicit eam setam necessariò in huius syrupi decoctionem ingredi: Imò inquit perfectiorem esse. Quod an verum sit ambigimus. SEN. Quid sit muscus abs te discere cupio: de eo enim in simplicium examine tractare obliti sumus. BRASAVOLVS. Quæ de nostro vocato mosco his oculis hausi, ea audacter enarrare tentabimus. Antiqui, hoc est Hippocrates, Dioscorides, Galenus, & Plinius Galeno antiquior, & fortè in his perquirendis accuratior, nusquam de mosco locuti sunt: Intelligo autem de nostro vocato mosco odorato, quia muscum herbam & marinum muscum ad vnguem pertractarunt: De mosco autem vel moscato nihil

Muschus. (margin)

vnquam

unquam apud hos inuenire licuit: Græci autem posteriores vt Aëtius, & Paulus, musci quidem vel mosci meminerunt, quid autem sit non exponunt, sed apud ipsos in compositionibus quibusdam mixtus inuenitur, vt apud Aëtium legere potes libro. XVI. capite. CXVI. & deinceps in omnibus compositionibus quas moscatas appellat, quia moscum recipiunt, in ipsis mixtum inuenies. SEN. Quomodo proferendum est muscus vel moschus? BRASAVOLVS. Nos muscum & muscatum dicimus, & apud Plinium muscus herba in Cyrenaica prouincia odorata nascitur. Græci posteriores moscum appellant, Mauritani Misch. Non est mihi curæ quomodocunque nuncupetur, vel cum aspiratione, vel sine aspiratione scribatur, quoniam nulli sunt probati authores qui de eo loquantur: Suaderem tamen quòd posteriores Græcos imitaremur, Moschum dicentes. Quod nomen hinc nonnulli dictum putant, quia Græci animal hoc ex quo moschus colligitur, vitulorum colorem habere iudicarunt, quos μόσχους & μοσχάρια appellant. Alij inquiunt ita appellari, quia Græci primos stolones μόσχους vocant. Moschus autem odoratus, est tanquam in eo animante stolo. Quicquid, tamen sit, cùm Misch Afrum nomen esse nouerim, & in Africa potissimùm hæc animalia nascantur, arbitror à Misch moschum recentes Græcos deflexisse, fit autem hoc modo: Animal est (quod Alphonsus illustrissi. Ferrariæ Dux quandoque in delicijs habuit in sua Padana insula quæ Alcinoi hortos

æquat) in Ægypto, & pluribus Africæ locis in colore ceruo ſimile, dorcade aut capreolo paulò maius, & nonnunquàm æquale. in figura capreolo ſimile, vngues multifidos habens vt capreolus, agile valde, & velociſſimè currens, quod incolæ gazellam appellant, Nos capream vel dorcadem peregrinam nuncupare poſſumus: quamuis nonnulli voluerint, diuerſum animal à gazella eſſe, id in quo naſcitur moſchus. Quicquid tamen ſit, quia de incertis nominibus cura eſſe non debet, illis inhæremus qui ex illis partibus proficiſcentes gazellam appellari dicunt. Venetijs mercatores vidimus qui Illuſtriſſimo Alphonſo Duci Ferrariæ gazellam vendere cupiebant, moſchum in folliculo habentem: Quippe in hoc animante ſuperfluus ſanguis circa vmbilici partes colligitur, qui ſanguis primò fœtet, deinde paulatim maturatur, quouſque ad ſuppurationem perueniat, & magis ac magis continuò redolet: Ineſt autem his beluis naturalis inſtinctus, cum huius abſceſſus maturitatem perſentiunt, lapidibus atque arboribus tumorem confricant, quoad duram pellem extenuantes pus exeat, quod odoratiſſimum eſt: hoc incolæ colligunt, & eſt moſchus odoratiſſimus qui ſponte fit, & vi ab animali non demitur: Tamen ſi in ea vltima maturitate ab animali ſumeretur eandem ferè perfectionem haberet. Qui autem colligunt, folliculos ex alijs gazellis abreptos habent quos implent hoc perfecto pure, antequam maturuerit graue olet. Venetijs Gazellæ folliculum odorare volui cùm eſſet animali iunctus, omnino grauem odorem habebat, quia nondum ad maturitatem peruenerat. Si autem acci

dat ab animali auferri antequam abscessus concoctus sit vt auferri debeat cõcoquitur quidem, sed ineptius olet. Ad nos perfectus in copia non affertur, sed folliculi solum vi ab animali abrepti, ex orientalibus & occidentalibus partibus ad nos comportatur: perfectior est ex oriente allatus, præsertim ex illis partibus in quibus nardus, & odoratæ herbæ nascuntur. Si folliculus ab animali dematur, ad moschum progignendum deinceps aptum non est. At si sponte sua exeat in maturitate confricando, tunc iterũ atq; sæpius moschum facit. Eiusmodi animalia moschum quidem maturant apud nos si habuerint quando conuehuntur, illa etenim sanies ad coctURam venit, tamen iterum non emittit pus, aut ineptè emittit. Quod ratione cœli, áëris, & earum rerum quibus viuit euenire arbitror. Nec aliud excogitare possum quàm tumorem illum, præter naturam toties repetitum materiam esse, quæ naturaliter in eo animante per illam viam per modum crisis expellatur. Sicut in multis alijs menstrua sunt: nec id animal diuiuere posse nisi ita expurgetur, propterea in nostro cœlo breui expirat. Nunc in mentem venit, q̃ odoratissimũ moschum Venetijs viderim, subnigrum, quem mercatar quidam habebat, & ex prouincia Cathai se attulisse fatebatur, iter non ineptum sibi fingens per mare Euxinum, Colchum, Iberícham, Albaniam, quo ad in Scythiam peruenerit: Est enim Cathai regio Scythiæ extra Imaum pars. Nec mirum videatur, quoniam eo loco regio est à Ptolomæo vndecima Asiæ tabula Randamarcostra nuncupata, in qua nardus abundat, & quam Setus fluuius

alluit: Incolæ regionem, vbi optimus moschus nascitur, Ergimul vocant, particularem verò vrbem, Singui.
SEN. Mirum est quomodo pus adeo redolere possit.
BRASA. Non mirum, quia omnibus non redolet, imò aliquibus ita displicet, vt noceat, alij odorantes capitis dolorem incurrunt, alij attonitum morbum, Mulieres præfocationem vteri. Nobis humanum stercus mirè displicet, non solùm ob odorem, sed & visu, tamen canes & gallinæ eo vescuntur, tanquam re odoratissima, quia eorum odoratus à nostro longè diuersus est, & multa brutis sapiunt, quæ nobis amara videntur: ideo non mirum si hominibus id, quod pus est alterius animantis, redoleat, cùm in maturitatem peruenerit.
SEN. Nunquam deinceps hoc pure in condimentis utar. BRASA. Multa dimittere oporteret, si vnde veniant, & quid sint considerentur: quæ tamen optima opsonia sunt, vel ex ijs saltem optima parantur: sed quod intrat per os non coinquinat hominem, iuxta Christi sospitatoris sententiam. Si harum rerum rationem habere volueris, nunquam pinguis fies. SEN. Dicas, qua qualitate moschus insigniatur. Calidum esse nemo dubitat, & etiam caliditate insigni, quod sanguinis concoctio indicare potest, præter experientiam, quæ rerum magistra est. Si enim corpori nostro applicetur, manifestissimè calefacit. BRASA. Varias & diuersas partes habere facilè deprehendi potest. Quòd siccitatem habeat, ex eo videtur, quia si corpori nostro applicetur exiccat, & præterea odor in sicco fundatur, vt Aristoteles in Meteoris, & in libris de Anima docet.

cet. habet præterea suauitatem annexam, qua multorum capita aggrauantur & replentur. Auicenna calidum & siccum esse in secundo ordine iudicauit. Nos autem ab eo multas partes humidas non remouemus, & humiditas eius multum crassa est. Additq; Auicenna citrinum, id est luteum cæteris perfectiorem esse: Nos autem huius coloris moschum nunquam vidimus, nisi per citrinum ferrugineum colorem habentem intelligat. Hæc de moschi generatione & qualitatibus.
SEN. Post moschum quid granum sit apud antiquos scire percupio, ne errem in moschi pondere, quod grana quatuor esse debet: video autem aliquos siliquæ semen, alios triticum, alios hordeum sumere. BRASA. Ne sis mihi in hac re molestus, quoniam de ponderibus aliâs seorsum tractabimus, rem optimè ostendentes, non ex aliorum scriptis, sed ad oculos: quia nobis institutum est, potius sensibus loqui, quàm aliorum scripta imitari, præsertim vbi ex antiquis sensatæ rationes habentur.
SEN. Magnam moschi copiam singulis annis iunioribus vendo, ad venerem excitandam. BRASA. Id mirè facit, si cum oleo cicino quod vos de Kerua appellatis, componatur: imò si virile membrum eo vngatur, adeò mulieres in Venerem proritat, vt varijs & inusitatis motibus clunes moueant. Id faciunt qui in sui gratiam & amorem mulieres ducere cupiunt: quod indicium est calidum atque siccum esse: eius etiam odore vterus mirè trahitur, propterea eius vsus in pessarijs maximus est, præsertim in vteri strangulatu. SEN. Ingreditur & hanc compositionem seta in chermes

Moschus ad venerem excitat.

tincta. BRA. Id ex duabus causis factum Arabes putant. Primo, quia setam confortare cor arbitrantur, vt Serapio capite. XXVIII. Aggregationis, & Auicenna in libello de viribus cordis scriptum reliquere. Secũdo, putant chermes, & ipsum cordis confortatiuum esse, & setam calidam & siccam cum temperamento. SEN. Es'ne tu alterius sententiæ? BRASA. In hac re quicquid senserim enodare tentabo. De seta in primis sermonem faciens, quam antiqui sericum appellarunt. In Italia antiquiori tempore non nascebatur: nunc passim habetur: & omnes Ferrartenses mulirieres ferè eius natales norunt & artificium. Vnum tamen est quo moueor vt non possim nostram vocatam setam sericum appellare: quia sericum ex arbore depectitur apud Seres. Sunt autem Seres populi in Scythia extra Imaum montem, vt Ptolemæus. XI. Asiæ tabula docet: in quo loco sericum nasci capi. XVII. 6. libro. Plinius scribit, inquiēs: Seres, lanicio syluarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem: vnde geminus fœminis nostris labor, redordiendi fila, rursumq; texendi: Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, vt in publico matrona transluceat. Seres mites quidem, sed & ipsi feris persimiles, cœtum reliquorum mortalium fugiunt, cum commercia expetant. Hactenus Plinius. Ex quibus colligere licet supra arbores, & arborum folia sericum nasci, & à vermiculo non fieri. Aliàs autem arbitratus sum, vermes supra arbores suapte natura ascendere, ibiq; & depasci, & sericum facere: at supra folia fieri planè cõstat. Hos populos Ptolemæus Sericos appellat,

Seta.

Sericum.

Seres.

appellat, vbi Serici montes sunt: quamuis Plinius Series vocet. Sericum nunquam vidimus quod sciamus, tamen Scythicas vestes, mappasq́; Scythicas, & sudariola obseruauimus, quæ ex alia materia esse quàm sit nostra seta comperimus. Cum Plinio Virgilius est, inquiens: Velleraq́; vt folijs depectant tenuia Seres. & Ausonius in singulari Ser dicit, in plurali Seres. Quod præcitato Virgilij loco Seruius animaduertit: est autem Ausonij carmen, Iam pelago volitat mercator vestifluus. SEN. Ex his igitur constat Antiquorum sericum nostrum non esse, quia ipsi è folijs lanuginem quandam aqua depectebant, deinde filabant, vt deniq; telas contexerent. Sed de quo miror Pausanias est, qui non vult sericum dici eo quòd apud Seres nascatur, sed potius Seres à serico denominationem habere. Nam Ser est (vt inquit) nomen vermiculi qui sericum facit, à quo & sericum & Seres denominantur. Quod an verum sit, non reperio: imò oppositum constat, vt Solinus capite LVIII. testatur, idem ferè cum Plinio scribens. Inquit enim: In tractu eius oræ, quæ spectat æstiuum orientem vltra inhumanos Scythas, primos hominum Seres cognoscimus, qui aquarum aspergine mundatis frondibus vellera arborum adminiculo depectunt, liquoris & lanuginis teneram subtilitatem more domant ad obsequium: hoc illud est sericum in vsum publicum damno seueritatis admissum, & quo ostentare potius corpora, quàm vestire, primò fœminis, nunc etiam viris persuasit luxuriæ libido. Et reliqua de earum gentium moribus, quæ & Plinius &

Ser.

ipse referunt. Ex quibus habetur, arboris lanam potius esse sericū, quàm nostra à vermiculo facta seta: quamuis serici nomen ad omnes arbores lanigeras vsurpemus. Constat equidem apud alias plures gentes, præter Serias lanigeras arbores inueniri. Omnis autem eius generis lanugo sericum dicitur, quia ea quæ apud Seres nascitur cæteris perfectior est, vnde per excellentiam aliæ lanugines sericum appellantur, tamen & suo particulari nomine insignita sunt. Plinius cap. XI. lib. XII. in Persia Gosopinos arbores appellat, qui circa fruticem lanuginem habent, ex quibus lintea fiunt Indicis præstantiora. In Arabia præterea Cyna arbor reperitur, ex qua vestes fiunt: & Insula est in Persia, quam Plinius capite. X. lib. XII. Tylus vocat, in qua arbor est cucurbitam faciens cotonei mâli amplitudine, quæ maturitate ruptæ ostendunt lanuginis pilos, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt. Hæc omnia à nobis serica nuncupantur: quamuis Plinius dicat has arbores lanigeras esse alio modo quàm serum. Si autem rem interius contemplari voluerimus, ex his telæ fiunt quæ à nobis bombycinæ appellantur: Nos etenim herbam habemus, ex qua bombycinæ vestes ita à nobis vocatæ fiunt, quas Latinè Gosopinas dicere possumus. Ea autem lana ab aliquibus inter lina numeratur, vnde xylina dicuntur: quamuis ab alijs inter lanas esse iudicentur. Plinius inter lini genera xylon numerauit, vnde xylina lina. Adde quod capite primo lib. XIX. etiam Gosopium vocat. Nos omnia ea, quæ ex arbore, vel herba nascuntur, potius inter lina numerare suademus,

quæ

quæ autem ex animalibus inter lanas: quamuis inter hæc etiam non multum discriminis facere, nec cum alio, qui secus dixerit, digladiari voluerim. Sunt verò qui contenderint Seres idem sericum habere, quod apud nos est, & illud vermiculos facere, nec supra folia nasci, cuius sententiæ Volateranus est, cui non solùm non assentimus, sed de eo miramur, qui Plinium quem non rectè intelligit, reprehendit: nanque dicit non nasci supra folia, nisi illuc vermiculi scanderint. Sumit autem argumentum Volateranus ex Virgilio secundo Georgicorum suprà citato, dicente, Velleraq; vt folijs depectant tenuia Seres. Addit Pausaniæ authoritatem in fine sexti libri dicẽtem, σὴρ appellari vermiculum, idest ser, quo sericum fit, vnde Seres populi apud Indos, quòd his potissimè abundent. Addit & Procopij sententiam de serico in Europam aduecto, hoc autem est primo libro belli Persici, vbi inquit: Ad Iustinianum principem duos monachos eius semen (ego potius oua, quàm semen nuncuparem) ex Serinda Indiæ ciuitate Constantinopolin attulisse: ex coq; deinde sub fimo posito paulatim vermiculos emersisse, qui mori folijs enutriti sericum fecere. Inde transfusum est per reliquam Europam. Vt autem Volaterani sententiam magis affirmemus ea addam, quæ à Diuo Ambrosio capite. XXIII. quinti Hexemerôn dicuntur, vbi inquit: Et quia de volatilibus dicimus, non putamus alienum ea complecti, quæ de verme Indico tradit historia, vel eorum relatio qui videre potuerunt, forte hic corniger vermis conuerti primum in speciem

caulis vtq; in eam mutari naturam in processu quodam fieri bombilis, nec eam tamen formam figuramq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs videtur pennas assumere. Huc accedat pro Volaterano Seruij testimonium, qui secundo Georgic. inquit. Apud Indos & seres sunt quidam in arboribus vermes, qui bombices appellantur, qui in aranearum morem fila tenuissima deducunt, vnde est sericum: nam lanam arboream accipere non possumus, quæ vbiq; procreatur. ex quo Seruij testimonio sumi potest, apud Seres vermiculos esse, qui bombices dicuntur, sericum facientes: & non esse lanam supra arbores, quia hæc vbiq; habetur. Accedat in hunc cumulum, quòd aqua calida sericum nostrum deducitur. Nec prætermittamus Suidæ testimonium, qui idem refert quod à Procopio dictum est, duos peregrinos seniores vel presbyteros, non autem Monachos, vt Procopij interpres retulit, & etiam à Volaterano refertur: quanquam non dubitem Iustiniani tempore monachos fuisse, hi ad Iustinianum detulere. Suidæ autem verba (ne fortè desideres) hæc sunt:

σῆρες ἔθνος, ἔνθα ἡ μέταξα γίνεται, ἐξ οὗ καὶ σηρικὰ τὰ ἐκ μετάξης ὑφασμένα λέγονται, καὶ σήρ, ὁ σηρός, σκώληξ. σηρική, ὅτι ἡ μέταξά ἐστιν, ἐξ ἧς εἰώθεσαν τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι ἣν πάλαι μὲν ἕλληνες μηδικὴν ἐκάλουν. τὰ δὲ νῦν σηρικὴν ὀνομάζουσιν, ἐπὶ δὲ ἰουστινιανοῦ πρὸς αἰθίοπας πρεσβεύονται ῥωμαῖοι, ὅπως οἱ αἰθίοπες ὠνούμενοι τὴν μέταξαν ἐξ ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς ῥωμαίους αὐτοὶ μὲν κύριοι γένονται, μεγάλων χρημάτων ῥωμαίοις δὲ τοῦ το ποιήσωσι κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν, καὶ

σηρ

ὁ σηρικὸν νῆμα, καὶ σηρικὰ ἱμάτια. Quem si interpretari voluerimus, hæc dicit: Seres gens, apud quam ea, quæ vulgò à nostris seta dicitur à Græcis metaxa, gignitur: vnde & serica dicuntur, quæ sunt ex seta contexta: & ser seris vermiculus. Sericum idem ast quod metaxa, id est seta: ex quo consueuerunt vestem conficere: quam olim Græci medicam vocabant: nunc sericam dicunt. Tempore Iustiniani imperatoris Romani ad Æthiopas legationem miserunt: vt Æthiopes ementes sericum ab Indis & id per manus tradentes Romanis: Ipsi quidem magnam pecuniarum vim compararent: Romani verò hoc vnum lucrifacerent: ne cogerentur in hostes suam pecuniam transfundere: hinc dicitur & filum sericum & sericum vestimentum. Nos autem ab his dissentire cogimur, quicunq; hi sint qui Plinio aduersari volũt, quippe scimus sericum apud Seres in arborum folijs nasci, tanquam lanugo, vt supra cotonea mala lanuginem videmus. Ampla autem est, & oblonga apud Seres, vt filari possit: quod non solùm ex Plinij testimonio scio, sed viros allocutus sum, qui totam Scythiam peragrarunt, hi referunt supra arborum folia nasci, & ipsa folia reduci. Huc afferam Amiani Marcellini testimoniũ, qui libro. XXIII. Idem cum Plinio sentit inquiens, Agunt ipsi quietius Seres, armorum semper & præliorum expertes, vtiq; hominibus sedatis, & placidum est otium voluptabile, nulli finitimorum molesti. Cœli apud eos iocũda, salubrisq; temperies, aëris facies munda, leuiumq; ventorum commodissimus flatus, & abundè syluæ sublucidæ, à quibus arborum fœtus aquas

rum aspperginibus crebiris velut quædam vellera molliẽtes ex lanugine & liquore mixtam subtilitatem tenerrimam pectunt, nentesq; subtegmina conficiunt sericum, ad vsus antehac nobilium, nunc etiam infimorum sine vlla discretione proficiens. Ipsi præter alios frugalissimi, pacatioris vitæ cultores, vitant reliquorum mortaliũ cœtus, cumq; ad coëmenda fila vel quædã alia transeunt flumen aduenæ, nulla sermonum vice propositarum rerum pretia solis oculis æstimant, & ita sunt abstinentes apud tradentes genita, nihil ipsi comparant aduentitium. Ex quibus monifestè colligitur Marcellinum idem cum Plinio sentire, & verè sentire: eos autem longè decipi qui aliter sentiant: nam sericum verè lanugo est supra arborum folia concrescens. SEN. Authores tamen, quibus innituntur, despiciendi non sunt. BRA. Non equidem si ab illis intelligerentur. SEN. Volateranus igitur authores non intelligit? BRA. Non lubet supra hanc rem iudicium ferre, fuit equidem vir multæ lectionis Volateranus, sed non multi iudicij, qui non animaduertit alios authores à Plinio aberrare potuisse: nempe difficile est Plinium summum virum taxare, non quia & ipse vir non sit, sed difficile, quia nisi certas, & statutas rationes habeamus, silendum potius est, quàm incerta effutire. Vt autem exquisitius recentiorum errores ostendam, qui volunt apud Seres vermiculos esse supra arbores, & non foliorum lanugines, id scire te volo apud antiquiores nostrum sericum bombycem appellari: nam vt Plinius libro. XI. capite. XXII. docet, in Assyria genus est bombycum nidos luto facientium, & ceram longè copiosius

piosius quàm apes parientium: hic nõ est vermiculus iste qui nostram setam facit, sed erucæ genus est. Deinde addit esse aliam originem huius vermis: nam habet duo veluti cornua, nec is est qui nostram setam faciat. Postea inquit: fit bõbilis, ex quo necydalus, ex hoc in sex mensibus bombyces telas aranearum more texũt ad vestem, ad luxum virorum ac fœminarum, quæ bombycina appellatur: hic est ille vermiculus, cuius oua inter mammas nostræ mulieres fouent, & vermiculi nascuntur setifici passim per totam Italiã nunc, de quo elegantissime Hieronymus Vidas Mantuanus cecinit. SEN. Igitur nostra seta apud antiquos bombyx erat? BRA. Erat equidem, & Plinius capite. XXII. eiusdem lib. XI. tertium genus ponit in Co insula inuentum, quod propriè ad nos perlatũ est in Italiam ex folijs arborum caducis natum: & hoc est ex quo propriè nostra vocata seta fit: & quamuis ex cupressi, terebinthi, fraxiniq; folijs nascatur, & furfure pascerent, tamen inuentum est temporis processu morum maximè amare, quamuis & alia quælibet folia amet, sed non ita bene setificat, Mulieres Ferrarienses in primo vere antequam mori folia eruperint (quia postrema arborum morus germinat, ideo sapientissima nuncupatur) suos vermiculos lactuca nutriũt. Vehementius nigræ mori folia amat, & propterea si hæc comederit elegantius sericũ, & abũdãtius facit. Nostra igitur seta sericũ dici nõ debet, sed bõbyx, quia ita apud antiquos appellabatur. SEN. Quid ergo erit, quod vulgo bõbaso dicitur. BRA. Quod ab antiqs gõsopiũ vocabatur, ex arboribus vel herbis, Nos cotonũ vulgo dictũ

habemus: In Creta nascitur ex frutice paruulo fructum similem barbatæ nuci ferentem. In apuleia, & Oenotria etiam frequentissimum habetur, & in Maltha insula, prope Siciliam, quam superioribus annis equites Hierosolymitani vel Rhodij Rhodo amissa non vi, sed proditione, sibi Coloniam elegere. Nos etiam Ferrariæ cotonum vidimus, & plantauimus, accollegimus: Quare cotonum nostrum, sericum potius appellandum duco, quàm nostram setam, quia omnia linà (hæc ita nunc appellantur) quæ vel ex arboribus vel herbis initium sumunt, potius serica nuncuparem, quàm bombycem, si proprium nomem non haberent, tamen habent, quia quod apud Seres nascitur sericum dicitur: quod in Oenotria gosipion. Nostra autem seta ab antiquis bombyx dicta est, à nobis seta, quoniam primi panni ex ea confecti longiores villos in morem setarum habebant: est enim seta quasi sueta in sue pilus. Illud tamen prætermittendum non est, posteriores Græcos hoc nomen sericum, etiá nostræ setæ à vermiculo factæ attribuisse, &
σηρικόν. σηρικὸν dixisse, quamuis & μέταξαν appellēt. SEN. Ea quæ de serico à te enumerata sunt, breuibus collige. BRA. Libenter, cotonum vel bombaso Gosopium est apud antiquos, nostra seta bombyx: quamuis & recētes Græci σηρικόν, id est sericum appellent, sed diuersa appellatione, quia antiquum sericum ita nuncupatum est, quia apud Seres fit, in Scythia, id est Tartaria, & inde pulcherrimum ad nos fertur, & pulcherrimas texturas Scythicas obseruaui, quæ aliam speciem habebát quàm nostra seta faciat. Nostra autem seta dicta est sericum à
seto

ſete vermiculo ipſam faciente: ita enim hic vermis in ali quibus Indiæ partibus nuncapatur. SEN. *Vnum eſt, quo diſcrucior, quid ſcilicet ad eorum virorũ authorita tes dicendum ſit, qui oppoſitum ſentire videntur.* BRA. *Dicas à recẽtibus non rectè intelligi. Nã Virgilius pro nobis eſt, quando depectunt tenuia vellera folijs: Pauſa nias autem dicit Seres eſſe Indiæ populos, quamobrem opus eſt eſſe alios Seres in India, quàm apud Scythas. Non defuere tamen qui proceres apud nos appellantur, dicentes Seres in India eſſe, & Scythiam eſſe Indiæ par tem, qui quantum hallucinentur, clarum eſt Coſmogra phos conſiderantibus. Nam Scythiam diuidunt in Scy thiam extra Imaum montem & Scythiam intra Imaum montem: Seres & Serica regio ſunt in Scythia extra Imaum montem, cuius termini hi ſunt, Ab occaſu habet alterã Scythiam & Sacas, à ſeptentrione terram inco gnitam Ptolemæo, ab ortu Sericam, à meridie partẽ In diæ extra Gangem, ſimiliter Serica à meridie partẽ In diæ extra Gangem, vt videre liceat Sericam aliam pro uinciam ab India eſſe ſi in Scythia ſit: ſi autẽ per ſe pro uincia ſit, adhuc ab India diuerſa eſt, quia ad Indiam à meridie terminari dicit à Ptolemæo. Adde Indiã trãs Gangem dicitur terminari ad Sericam: nam ab occaſu al teram Indiam habet, & Gangem fluuium: à ſepten trione, Scythiam, & Sericam: ab ortu, Sinarũ regionem: à meridie, Indicum pelagus. Propterea, quod à Pauſa nia dicitur, Seres populos eſſe apud Indos à ſere vermi culo denominatos gẽtes alias eſſe, putare oportet, quàm quæ in Serica apud Scythas viuunt: nam in India, maxi*

ma nostræ setæ copia est, cuius maximum emporiũ in Calechut fit: quamuis & ex Serica regione illuc afferatur. Vides etiam, quod ex Procopio adducitur esse apud Indos, non inueniri apud probos authores, aut Serindam, aut Seres in India: arbitrorq́; monachos illos non attulisse vermiculorum oua, aut ex Serica, aut ex Serinda, sed potius ex Assyria, vbi maxima est horum vermiculorũ copia, & inde Constantinopolim facillimus est transitus. Quod præter rem non est, illos monachos ex Hierusalem & partibus Syriæ venisse, aut fortè ex Seri regione venere, quæ in tractu est regionis Colchicæ. vel cum nostro hoc tẽpore in Persia, Eri, sit vrbs ita fortè dicta corrupto vocabulo quasi Seri, in qua ingentissima est huius setæ copia, adeo vt totus alicuius etiam magne vrbis populus seta vestiri possit, quæ à vermiculo fit, fortè illi monachi inde venere. Quod verò additum est ex Diuo Ambrosio, nihil ad rem, quia de verme Indico sermonem habet, non autem de Serica regione. Nos autem fatemur nostrum vermiculum ex India allatum esse, aut ex Eri parte Persiæ in regione quæ Chorazani nunc dicitur: quamuis & ex Colcho, & ex Tyro, & ex tota Assyria potuisset Constantinopolim à monachis, aut senioribus quibusdam ferri. Seruij autem testimonium satis videretur, nisi maior esset Plinij, Marcellini, Solini, ac Melæ authoritas, & etiam veritas oppugnaret: mirorq́; de ipso qui dixerit, nos lanam arboream accipere non posse, quæ vbiq; procreatur: quia arborea lana, quæ sericum sit, non nisi apud Seres procreatur. SEN. Breuibus quæ dicta sunt conclude. BRA. Nostra seta apud antiquos,

antiquos, bombyx est apud posteriores. Sericũ, nõ quidem deductũ à Serica regione, sed à sere vermiculo. Nostrum cotonum vel bombasum gosipion est. SEN. Fertur'ne sericum ad nos è Serica regione? BRA. Fertur quidem, et præsertim pulcherrimæ vestes feruntur, sed à nobis tota ea pars Tartaria nuncupatur, quamuis post Ptolemæi tempora, regiones inuentæ sint & potentissimi reges, ac bellicosissimæ gentes post Sericã: quippe inuenta sunt, Tagus, Tholonia, Chairam, Cathay, & multa alia illis antiquioribus ignota, è quibus pulcherrima serica veniũt. Habes igitur quid sericum sit, & quòd nostra seta non sit verè sericum. An modò seta nostra calida sit, & cor confortet, inquirendum est, quod per duos tramites agere tentabimus. Primus est, via regia, id est experientia ipsa rerũ magistra, ex qua manifestè deprehenditur setam siccam esse, sed an calida sit facilè deprehendi non potest. Alia via est ex causis rerũ sumpta, naturam horum vermium considerantes, & quibus nutriãtur. Nutriuntur hi vermes apud nos mori folijs, quę summopere amãt, vnde ex horum foliorum qualitate, & setam esse putamus, quamuis nulla ferè sit herba, qua non saturentur: Imò Ferrarienses mulieres antequam mori germinauerint, lactucæ folijs libenter pascunt: sed opus sericum totum ex moro est, morus autem frigidam temperaturam habet, ideo & sericum nostrum frigidum esse censeo. An verò cor confortet, à nullo authore dicitur, qui fide dignus sit, Serapione & Auicenna demptis. Serapio tamen id non asserit, sed à quibusdam medicis dici asseuerauit. Nobis autem ea cordi conferre videntur

Bombyx.

(vt Galeno placet) quæ odorata ſunt, Seta autem non ſolùm odorata non eſt, ſed fœtet, niſi ab alio odorem ſumat: ideo à compoſitionibus quæ cor roborare habent, potius arcerem, quàm recipere voluerim. SEN. Tamen hic mos valde incaluit. BRA. Quicquid ſit, & quomodocunq; vſus proceſſerit, hanc eſſe veritatem non ſolùm arbitror, imò ſcio, & potius alicuius cor roborares, ſi eum ſerica veſte donares, quàm ſi libram ſerici comederet. SEN. Nos ſericum accipimus in chermes infectũ. BRA. Et hic alius error eſt priore maior, quia ſericum ita infectum in primis præparatur vt coloré recipere poſſit: præparatur autem liquido alumine, quo primo imbuitur, liquidum autem alumen vẽtriculo aduerſatur: quomodo igitur hic ſyrupus aduentriculũ valebit? Adde poſtquam ſericum in chermes ebullitionem immerſum eſt, ſtatim in rem quandam immergunt, quæ noſtra lingua Miſtra nuncupatur: in quam gallæ ingrediuntur, ipſi pope appellant. Suaderem igitur, vt ſetam in chermes tinctam non acciperes. SEN. Quid igitur ſumemus? BRA. Aut nihil, aut ipſum chermes ſine ſeta. SEN. Vidi, qui granum tinctorum pro chermes acciperent. BRA. Hi minus deſpiciendi ſunt, quàm qui ſetam in chermes tinctam ſumunt. Sed quia facillimum eſt habere chermes, ideo potius ipſum habere cures, q̃ etiam vili precio aſſequeris, nempe Venetÿs non expendes pro qualibet libra, quatuor libras Venetas. Non eſt autem coccus chermes, quia coccus eſt noſtra vocata grana, quæ ex Cypro affertur, & in Italia etiam naſcitur: vnde multi decipiuntur qui putant chermes eſſe coccũ.

Coccus. Chermes.

SEN.

SEN. Reperitur'ne apud antiquos chermes? BRA. Nō erat in magno vſu apud eos, tamen ipſum reperio: non tamen ſub hoc vocabulo chermes, ſed ſub cocco. SEN. Rem inauditam dicis. BRA. Fortè magis miraberis ſi tibi dixero in Italia eſſe chermes, & in Apennino, Regium Lepidi verſus, nos excauaſſe, ſed (vt arbitror) tinctur æ ineptum, tamen experti non ſumus. SEN. Quid dicis excauaſſe? Chermes ſemē eſſe putabam. BRA. An ſemen ſit an non ſit, ambigo: quid autem putem, aut dubitem afferre non grauabor. Scito ex herbarum radicibus ſumi, & non eſſe ſemen quod extra terram herbis inſit. Ego frequenter excauaui, & granula circa radices collegi quæ breui tempore in vermiculum tranſeunt. SEN. Quomodo tranſire poſſunt? fit'ne ex ſemine vermis? BRA. Aperitur ſemen, & parua quædam formica alata exit, quæ auolat, exterior cortex inanis relinquitur, qui ad tincturam nihil valet, & hic eſt coccivermiculus, qui apud Diuum Hieronymū reperitur, & in ſacris litereris legit' Tinctura ex vermiculo, id eſt re in vermiculum tendente, imò proprio vermiculi ſanguine, in ea re quæ ſemen videtur, vel paruum ouum incluſo. SEN. Quomodo prohibetur, ne in vermiculū trāſeat? BRA. Cùm ea ſemina, vel quicquid ſint, ſtatim à radice demuntur: in aliquibus locis aceto inſpergunt, vt velox illa generatio extinguatur. In alijs locis in butyrum, aut pinguedinem iaciunt, quæ vermem extinguunt? SEN. Quæ herba eſt illa, cuius radicibus inhæret chermes? BRA. Multæ ſunt herbæ, ſed vna inter alias parua incisa multùm, quæ pinpinellæ folia imitatur, tamen ma-

gis incisa sunt. In multis Germaniæ locis colligitur, & in Polonia præsertim apud Crocouiam vrbem regiam, circa Vistulum flumen: imò Poloni chermes appellant cleruicel, quod etiam nomen mensis est, in quo potissimum chermes colligunt: solum enim apud Polonos hoc mense colligitur. Et quód in Polonia nascitur alia plura in perfectione excellit. In Hetruria quoque nascitur, et Hetrusci putant genus pimpinellæ esse, & hanc herbam suo vulgari nomine strellam appellant, alij thrialmum. Nascitur autem & sub alijs herbis: nam Poloni tres herbas habent, sub quibus nascitur. Vna est, quam ipsi appellant nyedospialek, putant esse auriculam muris, tamen non est illa Dioscoridis, sed ipsi ita appellant. Nascitur & sub parietaria & sub siligine, quam Græci & Latini olyram, Poloni zito: nos segala vocamus. Sed hanc non excauant, quia maior est prouentus ex siligine quàm ex chermes. SEN. Cur dubitas an semen sit? BRA. Quoniam in vermiculum transit. SEN. Apud nos etiam multa legumina vermiculi efficiuntur. BRA. Non ita citò, nec in vniuersum, sed ex corruptione, vna tantum parte leguminis in vermem transeunt, qui aliam partem comedit. Quòd autem sit ouum, & non semen, mihi persuadet etiam sub varijs herbis inueniri, vnde suspicor esse aliquorum vermium oua, vel subterraneorũ animalium, vt suadet illa cita vermiculi generatio: & si vermiculũ volãtem digitis interfeceris, purpureũ cruorem, aut purpuream humiditatem emittit, qua digiti inficiuntur: imò si in granis chermes, quæ Venetijs venduntur, spectes, nonnihil inest quod vermiculi colorem habet.

habet. Adde quum senescit non tingere: quod indicium est humiditatem illam purpuream exiccari. Ideo suspicatus sum ouum esse, & non semen, & præsertim, quia & illa herba pimpinellæ similis: & aliæ, in quarum radicibus chermes inuenitur, aliud semen habent supra terram, quo progenerantur. SEN. Quid in causa fuit, vt in hoc syrupo chermes acciperetur, & seta in eo tincta? BRA. Quid sentiam aperire enitar. Quod Græci coccum dicunt, Arabes chermes, vel chesmen appellant. Ideo vbi in Arabum compositionibus ponitur chermes, coccus sumi debet, vt apud Serapionem videre licet, capite. CCCXXI. Verùm quia granum id, quo setam inficimus, dicitur & ipsum chesmes, & nos charmesinum vocamus colorem illum floridum, & chermes hoc granum nostra vulgari lingua. Propterea recentes in Arabum compositionibus cùm chermes inuenere, nostrum chermes accipiunt, cùm potius coccum accipere debuissent, qui est verus Arabum chermes: vt facilè videri potest si quis Serapionem, & Dioscoridem legat. Inquit enim Serapio: Chesmè apud Dioscoridem est arbustum, quod administratur ad accendendum ignem, et est medium inter arborem & herbam, cuius rami sunt multum subtiles, super quos sunt grana rotunda similia lenticulæ, quæ colliguntur & reponuntur, & conseruantur, & conficiuntur ad tingendum. Et melior grana est illa quæ defertur ex terris quæ dicuntur Galates & Andabusi, & ex Armenia, & secunda est illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus est Hispana. Reperitur autem in arbore glandium interius Calchic animal

Charmesinus color.

testo sum paruum, simile limaciis, & colligunt illud mulieres cum ore earum. Hæc Serapio ex sentētia Dioscoridis, satis barbarè & infidè. Cui si Dioscoridem in capite de infectorio cocco perleges, idem cum suo chesmos esse deprehendes. Inquit enim Dioscordies: Κόκκος βαφικὴ, id est granum tinctorū, surculoso nascitur frutice, cui grana lenticulæ adhærent: leguntur hæc ad vsus, componunturq́;. Optimum est è Galatia & Armenia, sequens ex Asia, Ciliciaq́;: pessimum ex Hispania. In Cilicia è roboribus prouenit limaci paruo simile, quod loci eius mulieres exceptum ore, coccum specialiter appellant. Vbi vides chermes apud Serapionem esse Dioscoridis coccum. Quid autem per id velit Dioscorides, quod mulieres excipiant ore, non possum aliud coniectari, quàm ita excipere vt melius seruetur: inde enim non nihil maturitatis cōtrahitur. Aliter enim quid sentiat, imaginari non possum, nisi codex corruptus sit, & aliquid desit: imò aliàs putaui coccum Dioscoridis esse nostrum chermes, & mulieres ore accipere, ne in vermiculum transiret. Sed hoc me dimouit à tali sententia, quia dicit nasci frutice surculoso: herba autem est, ex qua nostrum chermes ortum habet: Coccus autem infestorius nascitur ex frutice, et de eodem loquens, dicit in Cilicia è roboribus nasci: apparet autē quod è roboribus nascitur, esse granum quod tingendo est, non autem Chermes. Vel dicimus in Codice Dioscoridis nullum esse vitium, sed locum fuisse ab interprete male intellectum. Cuius loci verba sunt: ἣν αἱ τῇδε γυναῖκες τῷ στόματι ἀναλέγουσαι κόκκον καλοῦσιν. quæ sic ad verbum transferas: Quē
eius

eius loci mulieres ori colligentes, coccum vocant. Mulieres enim colligunt coccum ori, id est ad os tingendum ac fucandum: vt τῷ σώματι non septimi apud nos casus, sed datiui vim habeat. Illam autem vocem euulsum vel exceptum, de suo addidit interpres, neq; vsquam est in Græca litera. Cuius rei magnificus & reuerendissimus CÆLIVS Calcagninus, vir vndequaq; doctissimus, me attentum fecit. Sed ad rem nostram redeuntes, Cum in Mauritanorum compositionibus chermes, aut setam in chermes tinctam reperies: noli chermesinum intelligere, sed infecturàm in coccum, id est ingranam tinctorum appllatam: vnde coccinea vestis apud antiquos. Est enim alia res chermes. Ideo illos non multùm reprehendo, qui pro seta in chermes tincta coccum sumunt. Adde tamen nec setam tinctam aut pannum sumenda esse ob præparationem. An verò cor roboret, nondum apud aliquem authorem fide dignum reperi, sed tantum adstringere, & vulneribus neruorum prodesse. Tamen supinus quidam error apud nonnullos planè quintæ classis medicos inuenitur, qui granum quod tingendo est, ad prouocandos menses exhibent, cùm plurimum supprimat, vt ego plerunq; eius puluerem exhibeam his mulieribus, in quibus de abortu dubium est. Et quia nonnullæ sponte abortire volunt, ne in furto deprehendantur, petentes vt in hac re illis opem darem, ego hoc granum exhibui, ne si vellent, abortire possent. Qui autem ducere menses fatentur, argumentum sumunt ex colore, quia rubrum, ac si rubra menses ducant: multi enim maximam propositionem habent

summè falsam: Omnia rubra menses prouocare, tamen multa rubra inueniuntur, quæ vim adstrictiuam habẽt: Scitoq́; quod à Dioscoride dicitur, Cuius grana lenticulæ adhærent, non esse intelligendum grana lenticulæ figuram habere, sed quòd more lenticulæ inhærent.
SEN. Igitur non est nostra, qua tingunt in chermes? BRA. Non vt videtur. SEN. Igitur nostram granam edoceas, & quid illud sit, quo nunc in Chermesinum tingunt. BRA. Nostra grana est coccus baphice, id est granum infectorium Dioscoridis, & Plinij, & chermes Serapionis, ac Mauritanorum. Quid autem sit apud antiquos chermes nostrum, quo floridus color, quem chermesinum vocamus, fit, dubium est. Tamen bene Plinium considerans visus sum expiscatus esse grana nostra in Cypro, & Creta, & pluribus alijs locis nascitur, Venetiasq́; affertur ex pusillo frutice folia habente, ilicis aquifoliæ similia, vt Plinius libro decimosexto, capite octauo docet: tamen hæc folia parua sunt, & spinosa. Tamen & in robore coccus nascitur, præsertim in ilice, vt Plinius capite quarto lib. XXIIII. testatur, & Theophrastus tertio de plantarum historia, inquit: granum puniceum facit. de his loquitur, quæ in arboribus fiunt, tamen fructus non sunt, vt nux auellana, quæ vilum callo compactili facit. Idem in eodem lib. repetit, cùm omnia enumerat, quæ in ilice nascuntur. SEN. Ea igitur quæ in ilice nascitur nostra grana est. BRA. Non est, sed à Pli. cap. IIII. lib. XXIIII. Coccus, ilicis appellatur. est aliud granum à cocco, sed & ipsum tingit. Si autem apud antiquos nostrum chermes reperiatur, est

id

id de quo Pli. præcitato loco inquit: est autem genus ex eo (scilicet cocco) in Attica ferè, & Asia nascens, celerrimè in vermiculum se mutās, quod ideo scolecion vocant, improbantq;, si apud Antiquos nostrum chermes sit, est coccus scolecion: nam chermes nostrum ocyssimè in vermiculum transit. Vnde tria cocci genera apud antiquiores scripta inueniuntur: Coccus infectorius absolutè, qui nostra grana est ex arbuscula pusilla nascens, folia circinata spinosa habens parua, & coccus scolecion, qui fortè est nostrum chermes, nisi intelligas esse genus aliquod cocci ilicis, quod in vermiculū cito transeat scolecion dictum, aut dicas non habuisse rationem tingendi ex scolecio, qualem nos habemus, ideo ab ipsis scolecion despiciebatur, nobis autem facit colorem magis floridū, quam coccus baphice faciat. Tertium est, coccus ilicis, vt ex his omnibus colligere possis quid sit chermes apud recentes, & nunquid apud antiquos reperiatur. An verò cor roboret chermes, nec antiqui nec recētes prodidere: non antiqui, quia apud ipsos quid sit non reperitur. Arabum enim chermes est coccus baphice, quem granum vocamus. Recentes etiā nihil prodidere, quia ipsi de chermes loquentes, de eo verba habent, de quo Arabes scripsere: propterea in hoc syrupo chermes dimitterem, veluti vnum, de quo experimenta sumpta nō sunt. quod an calidæ naturæ sit, an frigidæ, si scire cupias, calidę naturę esse illud ostēdit, quòd celerrimè in vermiculū transit ea enim cita generatio caliditatē notat. SEN. Mihi videtur miræ antiquos adeò modicè de nostro chermes esse locutos. BRA. Ne admiratiōe afficiaris, quoniā fortè nihil

Scoleciō.

Cocci tria gña apud antiquos.

locuti, nisi id sit, quod coccus scolecion à Plinio nuncu-patur, quamuis plerunq; dubitauerim quod esset coccus, de quo Plin. capi. XLI. IX. lib. vbi de tingendo Amethystino tractat, & inquit coccum Galatiæ rubens granum. postea addit, vt dicemus in terrestribus. Putabam hanc particulam à Plinio positam esse, vt sub terra nasci animaduerteret. Nostrum autem chermes vel ouum sit, vel semẽ sub terra nascitur: est enim granum illis radicibus inhærens, quod potest ratione coccus appellari. Idẽ enim est apud Græcos κόκκος, quod apud Latinos granum. SEN. Si autem reperiretur, qui & setam, & chermes in hunc syrupum imponere voluerit, quomodo agere debet? BRA. Aut seorsum setam, & chermes ponat, aut hoc modo præparet: accipiat libram chermes, quod in puluerem redigat, sintq; igni suspensæ in æneo lebete quinq; aquæ libræ, quæ cùm calida est antequam feruere incipiat, in eam chermes pulerizatum iniiciat: deinde vna ebullitione bullire faciat, & ab igne deponatur: postea setam, quam crudam vocant, (eo quòd nullum colorem suscepit) in prædictam aquam ponat: & donec optimè imbibatur relinquat: deinde eam statim exprimat, factaq; mediocri expressione, in succum pomorum dulcium, & aquã rosaceam infundat. SEN. Igitur exiccari non debet? BRA. Non debet exiccari, sed debet statim in prædictum succum & aquam infundi, & statim pharmacopola cùm extrahit suo vsui accõmodare debet, quia solùm eo tempore præparanda est, quando syrupum hunc conficit. SEN. Quæ proportio setæ esse debet ad chermes? BRA. Pro libra setę, libra

chermes

thermes sumatur, ad imbuendum. Vnum tamen est, in quo de vobis pharmacopolis miror, qui ferè semper hũc syrupum candum habetis, id est quo zucharum concrescuit. SEN. Aliter fieri non potest. BRA. Quia arte caretis, qua fiat. Multi sunt modi, sed vnus hic præcipuus est, addere parum mellis zucharo: hoc enim prohibet, ne zucharum in duritiem illam (quam vulgus candũ vocat) concrescat. Mel tamen prohibere non potest quin durescat in processu temporis, sed bene prohibet ne candescat (vt hoc vocabulo vtar) tamen non durescit nisi longo tempore transacto. Sed interim à Pharmacopola venditur. At vnum aliud apud pharmacopolas obseruaui, hunc syrupum mucidum fieri. SEN. In hoc non sinam te mentiri, sed causam ignoro. BRA. Facilè reddam: & si nostro modo parabis, nunquam aut hic, aut alter syrupus mucidus fiet. SEN. Dic obsecro. BRA. Mucor, & muciditas ex superflua humiditate fiunt: hoc manifestè deprehenditur in dolijs vinarijs, quando guttæ delambendo vas exeunt, mucor fit ob eam humiditatem, & quanto magis vinum aquosum est, tanto magis mucore abundat. Eodem modo, quando è naribus humiditas exit, mucor fit, & ideo pueri ob ingentem capitis humiditatem continuò nares mucore plenas habent, & in humidis locis semper situs & mucor generatur. SEN. Fortè piscantium nares semper mucidæ sunt, & perstillantes, quia intrinseca humiditas ab extrinseca allicitur. BRA. Ridicula, sed non præter rem ratio. Idem in uestris syrupis accidit, quando syrupum vsq; ad aquæ & humiditatis resolutionem non decoquitis, mucidu

fit. Igitur si ad vnguem decoquatis, mucidum non fieri animaduertetis. SEN. Lucor etiam ex caliditate fieri videtur: nam æstiuo tēpore, & sæuienie cane, panis potissimùm mucidus fit. BRA. Idem ex humiditate causatur: tūc enim calor aëris, intrinsecam panis humiditatem ad extrinsecas partes allicit, vnde intrinsecus exiccatur panis, extrinsecus humescit, & mucidus fit: quod vt euitetur, iubeo mulieres meas panariam capsam tota æstate in cella vinaria seruare, quoniam loci frigiditas panem mucidum fieri non sinit. Sed hæc alio commodiori loco tractanda sunt. SEN. De hoc syrupo satis dictum erit, si quæ in ipso omittenda sint, breuibus repetas. BRA. Setam, & chermes omitterem, quę ad rem nihil faciunt, imò seta in chermes tincta ob præparationem obest.
SEN. Prosequar'ne alios syrupos? BRA. Tibi ipsi cantare poteris: mihi enim fabulam surdo cantabis, nempe cœnare decreui, quoniam fame plus quàm Saguntina premor, cœnans autem obaudio, præsertim in prima mensa, vbi dentes solùm strident. SEN. Igiiur canina fame premeris? BRA. Imò humana: heus puer sterne mappam, vosq; ancillæ dapes in mensam portate, tuq; manibus lymphas præbe. Obaudio nūc senex, quoniam ea vulgata sententia vera est, Ieiunus venter, non audit verba libenter: licet ineptiori carmine dicta sit. Et Catonis vetus sententia est: Venter aures non habet. Mecum in cœna eris: postea syrupos alios, & cætera cōposita medicamēta prosequeris. Interim dum hæc pedissequæ in refrigerandis dapibus retardant, hęc striblita in spiram versa, famem sedare incipiet. BRASAVO.
Quid

QVid impedit nūc syrupos iam cœptos prosequi? Postquā exēpta fames, & amor cōpressus edēdi, & omnes inuicē loqui incipiunt quia prope finē sunt, in quo rumor gentiū fieri solet. SEN. Tu iuuenis properè comedisti, imò tuburcinatus es: Ego edentulus nōdū huius comœdiæ actum primū exegi. BRA. Vno verbo sequētem syrupū nomina, qui in tua scheda scriptus est. SEN. Ego prius huius clupeæ geniturā, & hos fluuiatiles cācros comedā, bisq; hūc cyathū exhauriā quā de syrupis verba facturus sim. BRA. Et ego īterim bellaria depromā. SEN. Sū bellariorū satur. Syrupus, q̄ seq̄tur is est q̄ de acetositate citri appellat̄. BR. Ego potius de succo citri nūcuparē, q̄a ītrinseca citri p̄s tota succus est q̄busdā pelliculis dēptis. Hūc aūt syrupū secūdū Mesuæ sentētiam parāt pharmacopolæ, cuius cōpositio hæc est p̄ Mesuæ verba descripta, vt simul & cōpositionē, & Mesuæ verba, vt ab ipso autore dicūtur habeas: Recipe succi acetositatis citri, libras duodecim: decoque in vase vitriato super prunas cū facilitate vsq; dū consumatur tertia pars ipsius: deinde coletur, & dimittatur donec clarificetur: & accipe ex eo quod clarū est, libras septē, & funde super ipsum ex Iuleb claro & depurato libras quinq;, & coquatur donec inspissetur. Si aūt æstas fuerit, dimittatur in sole donec eius aquositas consumatur. Hæc est secundū Mesuen huius syrupi compositio. Addit deinde eius iuuamentum magnum esse in extinguendo inflāmationes choleræ rubeæ, & febres inflammatiuas vehemētes, & febres pestilētiæ, & propriè quę fiūt in æstate venenosa, & cōfert ebrietati, vertigini, &

Syrupus de acetositate citri.

ſiti vehementi. SEN. Poſſes'ne vno verbo ad quid va-leat exprimere? BRA. Poſſum. Ad omnes ægritudines bilioſas ex pura bile valet, & peſtilentes, vel quæ veneni naturam ſapiant, & ad ſitim extinguendam. SEN. Eſt'ne hic parandi modus apud antiquos? BRA. Antiqui de zucharo nihil vnquam prodidere, & hunc ſyrupum nunquam fecere, tamen in omnibus ferè ægritudinibus præcitatis acido citri ſucco vtebátur. En Galenus lib. VII. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, inquit eſſe tertij ordinis reſiccantium, infrigidantiumq́ʒ, & de acida citri parte loquitur, quam partem in. II. de alimentorum facultatibus lib. etiam frigidam facit, ſed gradum non determinat. Et Paulus Ægineta lib. VII. & Aëtius lib. I. acidam citri partem in tertio ordine frigidam & ſiccam eſſe arbitrati ſunt: ſed Paulus primo lib. capite. LXXXI. dicit abundè infrigidare, gradum vero non determinat. Plinius Secũdus quarto de re medica lib. (ſi is Plinij liber ſit, qui de re medica circunfertur) huic frigidam naturam ineſſe fatetur: imò & experientia ipſa hoc comprobat. Quis igitur negare poterit vehementibus inflammationibus & æſtibus ſuccurrere? Imò Aëtius capite XXIX. lib. XII. ad inflammationes vtitur hoc ſucco pani aut pollini admixto, & modo cataplaſmatis appoſito. Nam antiqui, citri ſuccum per os non ſumebant, ſed cortice tantùm, & carne veſcebantur, vt apud Galenum, Paulum, & Aëtium videre licet, qui inquiũt corticem, ventriculum roborare, quãuis difficilioris cõcoctionis ſit, & carnem pituitoſam materiam gignere. Nec immeritò hic ſyrupus contra peſtilentem

morbum

morbum valere à Mesue dicitur, quoniam & antiqui ci trum veneno aduersari fatebantur, quod potius semini attribuunt, quàm pomo. Quãuis Dioscorides anceps sit, quum dicit, δύναμιν δὲ ἔχει ποθὲν ἐν οἴνῳ, ἀντενεργεῖν θανασίμοις, id est, vim autẽ habet quod in vino potũ vene nis aduersatur. Hoc autem ita ad pomum, sicut ad semẽ referri potest, quãuis de semine propinquius sermonem habuisset. Tamen præter rem nõ est, si & de semine, & de pomo id intelligamus, quia Plini. lib. XXIII. capite. VII. inquit: Citria contra uenenum in vino bibuntur, vel ipsa vel semen. Nec obstat quòd Theophrastus. VI. lib. istud pomo attribuat, & Paulus, & Aëtius, quoniã & semini hoc dotis inest, quod Auicenna cortici, & semini attribuit. Serapio etiam Dioscoridem referens, ita refert ac si pomo hanc dotem elargiatur. Quicquid sit, totum pomum veneno resistit. Vnum autem est, in quo recentiorum quorundam error deprehẽditur, qui hunc syrupum valere inquiunt contra prægnantium fastidia quando edere non possunt, & extranea appetũt, vt carbones, terram, pilos, & similia: quam affectionem Græci κίσσαν & κίτταν, id est picam vocant. Pli. lib. XXIII. capite. VI. malatiam prægnantium interpretatur. Inest autẽ hoc genus fastidij prægnantibus vsque ad tertiũ mensem, vt Paulus Aegineta capite primo primi libri docet. Causa autem est, quia fœtus paruus & imbecillis ea quæ ad locos mittuntur consumere nõ potest. Nos autẽ mulieres vidimus quæ vsque ad quartũ, quintũ & sextum mensem hac affectione vexabantur, sed cõmune est tempus, cùm fœtus moueri incipit. Dicitur autem cissa, id est

Κίττα. Κίσσα. Malatia prægnantium.

pica: quoniam hoc animal, quia vorax, in cibi fastidium sæpe venit. Sed ne præsentem occasionem omittamus, Illustrissima RENATA Galla Ferrariæ Ducissa, nũc cissa vexatur, tamẽ in quarto mense à conceptu est. Nec opus est putes cissam solùm esse cùm extranea appetunt, sed cissa etiam appellatur, cùm adeò perturbatus est ventriculus, vt cõuenientia edere nõ possit, quamuis extranea nõ appetant. Propterea Plinius præcitato loco prægnantium malatiã meritò appellauit. Constat autem prægnantium ventriculo (nisi æstuans fuerit) potius obesse, quàm prodesse. Illorum autẽ error ex hoc prouenit, q authores non considerarunt, qui non dicũt citri succum ad hunc morbũ valere, sed semen. Quãuis in Dioscoride indifferens videatur, tamen Plinius capite. VII. lib. XXIII. de semine id dicit, & Paulus Ægineta lib. I. Ad rem autem nostram redeuntes, Hic est optimus syrupus in æstuantibus morbis, quo frequenter iubeo ægros pro instintu vti: vt nuper magnificæ Dianæ Estensi contrariæ in æstuantis ventriculi morbo: fit autem ex succo citri, tamen citri nomine limones, Adam poma, & arantia veniunt. Ego potius ex limonibus pararem, quoniam succum frigidiorem habent: hic autem potissimùm frigiditas expetitur, & limones saporẽ habent citro maximè conuenientẽ. Nam vt Plinius dicit capite. XXVIII. lib. XV. citris odor acerrimus, sapor asperrimus. Inter hæc autẽ limones omniũ asperrimũ habent, ideo potissimũ citra sunt limones. Tamen si ex citro etiam habere placeat, vbi tãta frigiditas nõ expetit, parato. Illos aũt pharmacopolas damno, qui Venetijs succũ citri emũt: sed potius

tius voluerim vt citra emerẽt, & seorsum succũ & cortice in syrupũ redigerent, carnẽ vero condirent. Succus enim quẽ Venetijs afferũt, plerũq; aqua mixtus est. Zuccharum, præsentẽ syrupũ ingrediens, clarificatum (vt dicitur) esse debet: propterea à Mesue Iuleb nuncupatur. Multi sunt, qui nimis coquunt, tũc facile cãdescit, & cõcrescit, & indurioris mellis formã trãsit. Quod est oppositũ acetosi succi, qui suapte natura nec durescit, nec cõcrescit, sed potius quæ gelascũt liquidiora reddit: ex nimia autẽ coctura, & succi extrema resolutione cõcrescit. Propterea tu (ne erres) sume citri succum, & paulatim per linteum præcolato sine aliqua expressione, vt quod subtile est, paulatim transeat: qui enim vehemẽter linteũ exprimũt succũ nimis spissum colligunt, Vnde id solũ sumere oportet, quod ex se descendit. Duobus autẽ modis syrupus fieri potest, Sole, & igne. Si Sole fiat, id est per morã in sole, magis clarus cõtinuò permanet: Si igne, nisi bene animaduertatur, nimis crassescit: qui enim nimis coquunt, in duritiem enogari, id est vocatæ gelatinæ ducunt. SEN. Igitur ex limonibus etiam parabo? BRA. Imò parabis, quia vehementius infrigidat, & penetrat. Postquam hic puer mappam sustulit, & denti scalpia præbuit, syrupos alios prosequaris. SENEX.

Syrupus de stœchade.

SYrupus de stœchade tertio loco habetur. BRA. Igitur his syrupis disponendis nullum ordinem seruas? SEN. Nullum, vt iam præfatus sum. BRA. Gaudeo tamen hoc ordine disponi, quoniam eos primò enumerare visus es, quibus illustrissimus patronus meus Hercules Ferrariæ Dux vtitur. Est compositio apud Mesuẽ

reperta in hunc ferè modum ab eodem authore, & sequentibus verbis descripta.

Recipe, florum stichados ʒ. xxx.
Hasce, id est Thymi)
Calamenti) añ. ʒ x.
Origani)
Anisi)
Pyrethri) añ. ʒ. vij.
Piperis longi ʒ. iij.
Zinziberis ʒ. ij.
Passularum enucleatarũ vncias iiij.
Mellis libras v.

Hunc syrupum (cùm hæc solùm recipit) appellãt de stichados sine speciebus, vel de stichados incompletum. Tu autem potius de stœchade dicito. Si autem pulueres consequentes recipiat, syrupus de stichados cum speciebus, vel completus nuncupatur.

Pulueres autem sunt hi qui sequuntur.

Recipe Cinamomi)
Calami aromatici)
Spicæ, id est Nardi)
Croci) añ. ʒ. i. ß.
Zinziberis)
Piperis nigri)
Longi)

Ligentur in panno raro, & suspendantur in syrupo. Dosis eius est, vncia vna cum decoctione spicæ, & alchilil. Hic syrupus expertus est ad omnes ægritudines neruorum frigidas, vt est paralysis, epilepsia, spasmus, tremor,

tremor, & tortura. Valet etiam ad catarrhum frigidũ, à capite ad pectus, & ventriculum ipsum roborat. Hæc Mesue. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. In primis eius vires audias: Obstructiones aperit, crassa attenuat, extergit, totũq; animalis habitũ roborat extaq; confirmat. Quod semper à causa frigida malè affecta intelligendum est, & præsertim pectori anhelantibus, & destilationes habentibus opitulatur. SEN. Est igitur valde vtilis hic syrupus? BRA. Vtilissimus. Cùm verò multo calore nõ indigemus, incompletum sumimus, id est eum, quem vos sine speciebus appellatis (quamuis non defuerint qui dixerint, eum qui incompletus est, solum recipere stœchada & passulas.) In intensiori verò frigitate, eum sumendum iubemus, qui species, id est pulueres aromatum enumeratas recipit. De hoc syrupo nihil apud antiquiores reperitur, tamen dicunt ad omnia prænumerata stœchada valere. Sed vnũ est in quo ambigere possemus, quomodo scilicet componi oporteat: quoniam à Mesue simplicia solùm enumerantur, sed modum componendi, & an coqui debeat, prætermittit. SEN. Subintelligitur decoctionem fieri secundum artem. BRA. Quæ est, & qualis hæc ars ad coctiones parandas? SEN. Nos instinctu quodã, sine pondere, sine determinatione aquam sumimus, vt oculis præsentatur & ingenio nostro videtur: postea ad libitum bullire sinimus: deinde simplicibus expressis, quæ prius decocta sunt, mel in hanc decoctionem ponimus, quod tamen prius expumatum sit: itaq; ad syrupi formam altera ebullitione reducimus. BRA. Miror admodum in his

condiendis vos ſtatuta aliqua pondera nõ habere. SEN. Omnino non habemus. BRA. Viam igitur inueniamus, & certam normam, per ſtatutas menſuras componendi ſyrupos. SEN. Id libenter addiſcam. BRA. Et ego lubentius edocebo, ſi aures præſtabis. SEN. Et aures & caput, & vniuerſum corpus habebis. BRA. Noli autem vniuerſalem regulã in omnibus ſyrupis expectare, quia in aliquibus ſolùm conueniet, in quibus cùm erimus te admonebimus: In alijs verò ſuas particulares regulas edocebimus. Quum ſyrupum de ſtœchade parare opus eſt, omnia quæ ipſum ingrediuntur, para, & craſſiuſcule contunde, & in vitriatum catinum omnia pone, deinde octo aquæ libras ſuperinfunde, ſi omnia ſyrupi ſimplicia ſicca fuerint. Si ita egeris, optimè infundi experieris: poſt viginti quatuor horas exprime, & inuenies duas aquæ libras à ſimplicibus imbibitas eſſe: Tunc & aqua, & ſimplica ſimul igni ſuſpendas, vt bulliant igne claro ad conſumptionẽ tertiæ partis, vel ſupra ignitos carbones fiat: Relinquẽtur quatuor libræ decoctionis plus minus, ĩ quas libras quinq; puri mellis imponito, & iterum bulliant expumãdo, quoad fuerit cõſumpta decoctio, & ad formam ſyrupi redactũ ſit: in quã formam tunc redactum eſſe deprehendes, cùm gutta ſummo pollice capta inhæret, nõ tamen coit, & ſi indice guttã quæ in pollice eſt tetigeris, prætenuia fila mittat, & nõ ſtatim abrumpatur. Nec guttæ reſiliunt, in hoc præſertim ſyrupo qui mel recipit: nam mel optimũ vt Pli. lib. XI. cap. XV. docet, reglutinoſum eſt. Si autẽ herbæ recentes ſint, ſeptẽ libræ aquæ in infuſione ſatis ſunt, quia vna tantũ imbibitur.

bitur. Sunt verò Recentes qui generalē quandā regulā tribuunt, quoties ab authoribus ſcriptū reperiunt, quòd aliquid in ſufficienti quātitate aquæ bulliat, ipſi hāc ſufficientem quantitatē, ita exponūt: Si res ſint quæ multam ebullitionem ſuſtineant, in omni manipulo ponantur (vt eorū verbis vtar) boccalia quatuor aquæ: Si verò mediocrē ebullitionē ſuſtineāt, dimidiū aquæ accipiant: Si verò paruam ebullitionē ſuſtineant, vnū boccale ſumere oportet: volentesq; hanc regulā ad pōdus reducere, res, quæ plurimam decoctionē ſuſtinent, hoc modo recipiūt aquā, vt vna libra ipſaurm in ſex aque bulliat: quę verò mediocrem, in tres: quæ paruam, in vnam & ſemis. Sed hæc non eſt cōgrua, conueniensq; regula, quoniam in hoc ſyrupo ſunt res quæ multum decoctionē ſuſtinēt, vt zinziber, pyrethron: & quæ mediocrē, & quæ paruam, vt cætera alia. Nunc autē ponamus omnia hæc mediocrem ebullitionem pati, tunc oportebit, hanc ſimpliciū quantitatem in tres ferè aquæ libras ebullire. Quod apparet ſi quis computet, vnicuiq; libræ ſimplicium tres aquæ libras dando. Sunt enim ſimplicia quæ hūc ſyrupū ingrediuntur, ferè quatuordecim vnciæ, ſpeciebus dēptis: ſed nimis abſurdū eſſet in tam paruā aquæ quantitatē ebullire, nempe ad ſextā partem cōſumere ſatis eſt: ideo nihil ferè relinqueretur, in quod quinq; mellis libræ inijci deberent, & ad ſyrupi ſpiſſitudinē ebullirent: quia partim per ebullitionē, partim per breuē cocturā cōſumptū eſſet, & ferè mel exhauriretur. SEN. Certè, hanc eſſe nimis paucā aquæ quantitatē ſemper indicaui. BRA. Omnino pauca eſt. Ideo tu pro tota huius ſyrupi quantitate

ſi herbæ aridæ ſint, octo aquæ libras ſume: Si autem virides, ſeptem, & adeò bullire ſinas, vt expreſſione facta quatuor libræ decoctionis relinquantur: nam duabus libris imbibitis in herbas, ſex relictæ erant. Si deinde has ſex ad conſumptionem tertiæ partis reſolueris, quatuor libræ ſolùm relinquentur. Ego hunc ſyrupum ex zucharo pro Illuſtriſſimo Hercule Duce Ferrariæ parari facio, vt iocundior ſit. SEN. Qua hora ſpecies illæ in ſyrupum conyci debent? BRA. Recentes Pharmacopolæ cùm ſyrupus ferè coctus eſt, imponunt. Nos autem ſecundum hunc ordinem incedendum eſſe iubemus: Si multo calore indigeamus, etiam diu hi pulueres in ſyrupo bulliunt: ſi non, tanto minus. Imò iubendum eſt vt prædicti pulueres ſuſpenſi in ſyrupo maneant: quod & ipſe Meſue innuere videtur. quamuis multi hoc ſolum intelligant cùm decoctio fit. SEN. Hoc mihi ſummè quadrat: quia ſi multa caliditate indigemus, magis ebullire oportet: ſi autem pauciori caliditate opus ſit, tantùm his pulueribus condiatur. Quod opus nos pharmacopolæ dicere ſolemus aromatizare. BRA. Sed hi pulueres magis agunt, quàm aromatizare: nam aromatizare eſt odorem aromatum, rei, quam condimus præſtare. Hi autem pulueres ſunt potius ſyrupo calcaria. Cùm verò ad formam ſyrupi decoctus erit, ſi pōderabis, inuenies quinque libras eſſe, & ſemis plus minus. Vnum tamen aduertas, quod maiori coctura indiget æſtate, quàm hyeme. Quippe hyeme ſex libræ, aut paulò amplius eſſe debet: æſtate ſolùm quinque, & ſemis ſint, vel circa. Aliter in vaſe, in quo ſeruatur, ſponte ebulliret, & ſpumam faceret,

atque

atque mucorem. SEN. Loquuntur'ne de hac re antiquiores? BRA. Imò, nam Paulus Aegineta capite. XV. septimi libri, in his, quæ ex vino fiunt, dicit: Mellis despumati sextarium vnũ ad vini sextarios quatuor accipiũt, & componuntur incocta: In his vero quæ ex succo & aqua fiunt (hæc autem ad nostrorum syruporum naturam ferè accedunt) si quidem coquantur, vnam mellis partem ad treis accipito, liquore in coctione ad duas ferme partes cõsumpto. Re tamen vera nostri syrupi æstiuo tempore seruari non possent, si succi aut decoctiones ad duas partes solùm consumerentur: propterea hi rectè agunt qui ad mellis fere, aut zuchari pondus, vel circà arctant. Inuentus autem est syruporũ seruandorum vsus, tũ vt compositiones præsto sint, quando eis indigemus, tum quia radices & herbæ omni tempore non sunt, tum quia compositiones ex mora quodammodo fermentantur. Denique in vitro circunlitum vas serua. In hoc syrupo nulla simplicia examinare oportet, quia omnia in examine simplicium medicamentorum exposita sunt. Id solum animaduertere iubeo, vt pro calamento, calaminha montana sumatur, & montanum origanum, vel quod ex Creta ad nos nuper per Illustrissimi Ducis nostri naues comportatum est. Quod autem dicit passulas enucleatas, tu corinthiacam vuam à pediculis mundam intellige. Quære etiam verum calamum aromaticum, & veram spicam, id est nardum. Inquit eius dosim esse vnciam vnam. Nos duas etiam exhibemus magno ægrorum cõmodo. Quod autem addit sumi cũ aqua decoctionis spicæ, & alchilil, spica nostra quæ pseudo spica est, & non vera, grauissi-

mum odorem, & ægros lædentem in decoctione facit: ideo dimittenda, quousque veram nardum nacti erimus. Alchilil verò est libanotis, quam nos rosmarinum vocamus, cuius flores potius sumendi sunt, quàm herba, vel cacumina illa, quibus flores insident: nos cum alijs aquis igne eliquatis exhibemus, præsertim cùm Illustrissimus Princeps sumit, ne diplíceat. SEN. Si absque infusione ebullire voluerim, debeo'ne omnia simplicia vna vice simul in aquam conijcere? BRA. Non, sed prius ea ponantur quæ multam decoctionem patiuntur, deinde quæ mediocrem, tertio quæ modicam: vel hunc ordinem serues: Primò pyrethrum in decoctionem ponere oportet, deinde passulas, mox anisi semen, inde calamentum & origanum, postea stœchada, quam sequatur hasce, & pulueres, quas species nuncupatis, piper longum scilicet & nigrum, & zinziber. SEN. Nunc in mentem venit syrupus alter de stœchade à Mesue in capite de ægritudinibus neruorum descriptus. BRA. Est in principio capitis, vbi Iudæum quendam adducit, tamen in isto sine speciebus, & illo Iudæi paruam differentiam video, nam præcipua simplicia in hoc sunt. Illius autem syrupi pera mixtio (ne fortè quæras) hæc est.

Recipe florum stichados		vnc.	iiij.
Halcæ) Ziniam id est ibigæ)	añ.	vnc.	i.
Piperis) Pirethri)	añ.	ʒ.	iiij.
Passularum sine interioribus		vnc.	i.

Coquuntur in libras quatuor aquæ vsque ad duas, & sa-

pe

pæ libram semis, fiat syrupus. Dosis eius est ab vncia. 1. vsque ad duas cum aqua alchilil. Vides hæc sola calamentum, origanum, anisum, & gingiber deesse: vna tamen met intentio est, & ad vnum met finem tendunt: fortè ille Iudæus imperfectè scriptum reliquit. Ex hoc etiam syrupo quantitas aquæ sumendæ pro decoctione imperfectè habetur. SEN. De hoc syrupo satis dictum est. BRA. alios igitur prosequaris.

SENEX.

Syrupus rosatus simplex quartus in ordine est. BRA. Gaudio plurimùm, te in hoc tuo ordine, syrupos primo loco posuisse, quibus Illustrissimus Princeps & patronus meus Hercules Ferrariæ Dux vtitur. SEN. Ego hoc ordine digessi, quia in pennæ apicem uenere. BRA. Quicquid sit, ego apud vos pharmacopolas, nomine syrupi rosati simplicis tres syrupos inuenio. Vnum, ex infusione rosarum recentium. Alium, ex infusione rosarum siccarum. Tertium, ex succo rosarum. SEN. Ita est. Sed & quartum habemus, qui rosatus solutiuus appellatur. BRA. Hoc noui, sed tres solùm esse intelligo, qui sub nomen rosati simplicis veniunt. Ille autem solutiuus appellatur, non quia simplex non sit, sed quia soluit, quod alij non faciunt. Ad id autem, quod erat nobis propositum redeuntes, dicimus, inter pharmacopolas maximam confusionem esse, imò & inter medicos maximam ignorantiam, & animæ suæ maximum dispendium, qui pharmacopolarum compositiones ignorant, nec discere curant, sed tanquam cæci sinũt se duci ab ignaris quandoque pharmacopolis: nam cùm pro ægris suis syrupum rosatum simplicem indicunt,

Syrupus rosatus simplex.

eundem syrupum semper non exhibent, quia varij pharmacopolæ varios parant. Sunt enim, qui pro simplici rosato, eum qui de rosis siccis fit, parant, & exhibent magno errore, quia fortè restringere non est opus, hic autē restringit, Alij pharmacopolæ eum pro simplici faciunt qui de succo rosarum est, alio etiam errore: nam hic soluit, cùm fortè tunc solutione non indigeamus. Alij pro simplici illum parant, qui ex infusione rosarū fit. SEN. Qui nam pro syrupo rosato simplici sumendus est? BRA. Is, qui ex infusione rosarum fit, de quo Nicolaus in Antidotario sub nomine syrupi rosati, qui siccitati & calori febrium succurrit, sitim reprimit, recreat, & constipat: fit autem in hunc modum.

Syrupus rosat⁹ simplex d succo rosarū.

Recipe rosas recentes, & pone in vas, & super asperge aqua feruente, & coperi vas, ne fumus inde exeat, & cum aqua refrixerit exprime rosas & eijce, deinde eandem aquam feruentem super alias feruentes rosas iterum proyce, & supradicto modo facies, tam diu mutando rosas, quoad aqua fiat rubea, deinde in lib. quatuor zuchari pone, & cùm bullire inceperit, albumen oui in aquā fririgidam inyce, & aquam simul, atq; albumen adeò concuties quoad spumescat, & eam spumam in syrupum bullientem impone, & cùm spuma nigrescere cœperit, suauiter cum spatula remoueas, & iterum aliam spumam infunde, & supradicto modo fac quousq; syrupus clarior fiat, & cùm cœpit quasi filum facere, vel supra marmor positum, vel supra vnguem nō diffunditur, coctus est. Hæc Nicolaus. SEN. Hic est syrupus rosatus simplex, quem semꝑ paraui, & exhibui,

quum

quum medici ſyrupũ roſatũ ſimplicem ordinant. BRA. Et hic eſt, quo vti debẽt qui præſcribunt, & in febribus ſitim ſedare cupiunt, ventriculum roborare, & calorem extinguere: nam ille qui ex ſucco roſarum fit, cõprimendo ſoluit: qui autem ex roſis ſiccis, nimis adſtringit. In vno autem de Nicolao, miror, qui huius ſyrupi deſcriptionem poſuerit, tamen quantitatis roſarum, & aquæ normã omiſerit: propterea ego potius Meſuë ſequerer, qui & roſarũ, & aquæ pondera docet, & quot vicibus infuſio fieri debeat, aſſignata. Hęc enim imperfecta regula eſt, quòd toties infundatur, quoties aqua rubra fiat: quia aliqbus citius rubra videbitur, alijs tardius. Et infuſionũ multiplicatio (vt apparebit) hunc ſyrupum ſolutiuũ facit. Ideo Meſuen imitandum ſuadeo, qui ter tantum infundit, imò cum his tribus infuſionibus aqua adeò rubra fit vt vinum videatur, & odorem ſeruat. Ideo ne feceris hunc ſyrupum ſine ordine, vt triuiales pharmacopolæ faciunt, ſed Meſuen imiteris ita dicentem.

Syrupus roſat[9] ſimplex de infuſione roſarum recentium.

REcipe foliorum roſarum recentium libras ſex, ponantur in vas vitriatum terreum ſtricti orificij, & fundantur ſuper eas aquæ calidæ libræ quindecim, & ſtringatur orificium vaſis & dimittatur per horas octo, tunc denuò colentur, & in vas tantundem foliorum roſarum recentium mittatur, & demum eadem aqua calefacta, ſuper ea emittatur, & ſtringatur orificium ſimiliter per octo horas, & deinde coletur. Et ſi conſeruare vuoleris, ponatur in vas vitriatum ſtricti orificij, & deſtilletur oleum in orificio eius & ſtringatur caput eius, & exponatur ſoli per dies quadraginta, & hoc appel-

Mucharus rosarum. latur Mucharus rosarum. Hæc Mesue. Vt ex his colligere possis, Mesuen bis solum infundere, quod satis est. Tamē si alicui ob perfectiores vires tertiam infusionem facere placebit, tertiam faciat. Tamen duæ satis sunt: aliter in solutiuum transiret: nam quinta infusio hunc syrupum soluentem facit. Potius igitur hunc modum infusionis Mesuæ eligito per conueniens pondus factum, quàm illum Nicolai, in quo non est ponderis determinatio: semper enim illi mihi displicuere, qui sine mensura & ordine agunt. Infusionem habes: nunc opus est modum componendi syrupum edocere. Idem Mesue inquit loco prædicto: Si sumantur infusionis rosarum lib. quinq;, zuchari in quatuor, deinde bulliant leniter ad spissitudinem syrupi, qualem Nicolaus in suo edocuerat, ipse autem Nicolaus æqualem quantitatem zuchari, & infusionis sumit, & tūc minori ebullitione indiget, quia citius ad spissitudinem venit. SEN. Quare mucharus appellatur? BRA. Quia mucharus apud Arabes, idem est quod infusio apud Latinos. Ideo dicitur mucharus rosarum, id est infusio rosarum. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Quomodo reperiri potest si zucharum ignorabant? habebant autem ferè similem ex melle factum vt apparet, si quis Paulum Æginetam legerit libro. VII. capite. XV. vbi Hydrorosati compositionem parat, inquiens, Hydrarosatū è rosarum detractis vnguibus libris quatuor confici, aquę sextarys quinq;, mellis sextarys duobus: an ebullire debeat, an non, prætermittit, supponens (vt arbitror) ab eo qui talia parare scit, intelligi. Si aliquid igitur sit apud antiquiores

Hydrorosatum.

quiores

quiores quod nostro rosato simplici comparari possit, est hoc hydrorosatum, quod aquam recipit: nos autem ex infusione rosarum iam dicta, mel rosatum etiam conficimus: imò vos pharmacopolæ infusionem illam per totum annum ad hunc vsum more Mesuæ seruatis. SEN. Ita est. BRA. Suaderem igitur omnibus pharmacopolis, vt tres syrupos ex rosis seruarent: Eum, de quo nuper egimus ex infusione recentium rosarum, quem voluerim simpliciter, syrupum rosatum simplicem appellandum: & eum, qui ex rosis siccis fit, & eodem modo vt prædictus cõponitur. In hoc tantùm differt, quòd rosæ siccę sunt, ita enim magis cõstringit, & ventriculum roborat: quem syrupum de rosis siccis nuncupare debemus. Est autem recentiorum inuentum, quia infusiones rosarum potius soluunt, præsertim cùm transeunt secundam aut tertiam infusionem. Tertius syrupus est ex succo rosarum factus. Sumitur enim succi rosarum rubrarum quantum lubet, & tantundem sacchari, & simul clarificentur, vel vtrunque prius quàm misceatur, ex albumine oui clarificatum sit, vt suprà edocuimus: deinde ad spissitudinem syrupi bulliant. Sunt aliqui qui minus sacchari ponunt, sed hoc nihil refert, quia deinde magis bullit. Hic autem syrupus, de succo rosarum appellandus est, qui si in quãtitate sufficienti exhibeatur, soluit: vt si tres vnciæ sumantur. Itaque fit Mel rosatum ex succo rosarum & ex infusione rosarum, quam (vt supra diximus) pharmacopolæ seruant. SEN. Quum de syrupis rosaceis sermo interciderit, non ab re fortè erit, & de solutiuo tractare. BRASAVO. Imò conue-

Mel rosatũ ex succo rosarum. Mel rosatũ ex infusione rosarum.

nientissimum erit: nam & ipse simplex est, sed ad aliorum differentiam solutiuus nuncupatur. Est idem cum syrupo rosato simplici: hoc dempto, quòd plures infusiones habet. Si quintam infusionem habuerit, soluit, sed in nona exquisitissemè. A vobis ex communibus rosis paratur cùm potius ex valde rubris fieri deberet. Sed & ex vocatis damascenis plerunque ab aliquibus fit, & magis soluit quàm ex alijs. Tres vnciæ exquisitè soluunt, quatuor autem exquisitissimè. Si cum aqua endiuiæ, aut alterius herbæ secundum intentionem ægritudinis misceatar, adeò vt bibi possit, subtiles materias & aquosas potissimùm trahit, & à venis & ad omni parte corporis: quamuis nõnulli, ex vijs solùm ducere putarint. Experientia autem rerum magistra ab omni membro ducere suadet: flatus autem per ventrem excitat, nisi aniso, cinamomo, fœniculo'ue corrigatur. Nouus est syrupus, id est qui nõ multo antè tempore in vsum venerit, quum tamen sine molestia æstiuo tempore educat. Ego etiam ex melle parari iubeo, vt hyeme sumi possit. Nihil aliud additur illi, quem Mesue parat, nisi quòd infusiones multiplicantur. Scito autem aliũ syrupum solutiuum ro

Syrupus rosatus solutiuus

saceum apud Auicennam inueniri lib. III. canoni, fen XXII. tracta. II. capite. XX. Sed ipsum facit ex succo, non ex infusione. Recipit autem succi rosarum libras duas, mellis lib. quatuor, scamony assati vnc. i. decoquantur, quousque inspissetur: & eius dosis est à duobus vsque ad quinque. Ego autem intelligo à duabus drachmis vsque ad quinque.

Mel rosatũ ex succo rosarum. Mel rosatũ ex infusione rosarum.

SEN. Electuariũ rosatum Mesuæ, idem fere est nonnullis additis. BRA. De electuarijs nihil in præsenti

ſenti curæ ſit, ſed tantum ſyrupos tractemus. SEN. Mirum eſt antiquos ſuum hydroroſatũ nõ ebulliſſe. BRA. Imò ebulliebant. SEN. Tamen Paulum ſuprà adduxiſti, qui de ebullitione nihil locutus eſt. BRA. Subintelligenda erat in Paulo tanquam res prænecesſaria: nam ſi Aëtiũ legeris lib. V. capi. CXXXVIII. videbis ebullitionem edocere, & quod ad conſumptionem tertię partis fieri debeat, vt eſt etiam apud recentiores in decoctionibus mos. Inquit enim roſarum recentium reſectis vnguibus, & in vmbra integro die cum ſua noctæ flaccidarum, libram vnam, mellis ſextariũ vnum, pluuialis aquæ ad tertias decoctæ ſextarios tres: vt nouem inquam ſextaria, ad tria tantum feruescendo perueniant. In ferueſcentem adhuc protinus ab igne remotam, roſas languefactas conycito, atq; in vaſe exquiſitiſſimè obturato ſeruabis: poſtridie aquæ excolatæ, expreſſis abiectisq; roſis, mel admiſcebis, totumq; in fictile vitriatum excipies, & aliquot diebus inſolabis: poſtremò in vinaria cella recondes: quod longè magis infrigidat, quàm mel roſatũ. Ex quo vides ebullitionem fieri, non autem vt nos: quippe nos poſt mellis miſcellam ebullitionẽ facimus, illi ante. Nos etiam experti ſumus hydroroſatum antiquorum parare: ſed citò corrũpitur, niſi in frigidiſſimo loco ſeruetur. Ideo nos & commodius, & felicius noſtros ſyrupos roſaceos aut ex melle aut ſaccharo paramus, qui per totum annum ſeruantur: quod antiqui æquè leuiter facere nõ poſſunt, niſi frigidum locum ſibi elegerint. Ideo Aëtius dicit in vinaria cella ſeruari. Eodem autem modo, quo ſyrupus roſatus ſolutiuus fit, iubeo ſyrupum ſo

Syrupus solutiuus ex floribus persicorum.

lutiuum ex floribus persicorum fieri, qui biliosas materias educit & subtiles, odoratus multùm, & qui sex infusionibus perfectus est, perfectissimus si septem fiant, & qui optimi gustus est, & in ardentibus febribus refrigerat. SEN. De syrupis ex rosis satis dictum esset, si mel rosatum explicuisses. BRA. Ea quæ dicta sunt, satis esse potuerunt, nisi ad abũdantiorem doctrinam addere voluerimus, triplex, imò quadruplex mel rosatum fieri debere: Vnum, quod rosas integras recipit, potius inter eclegmata numerandum, sicut & zucharum rosatum. Intellige autem ex integris rosis, non quia conteri non debeant & contundi: sed ex integris, id est non ex succo, sed ex folijs, detractis vnguibus. Præparatur autem hoc modo apud omnes pharmacopolas: sed antiqua præparatio non est, pro quacunque libra mellis vncias quatuor foliorum rosarum accipiunt. Eodem etiã modo zucharum rosatum conficiunt, vncijs quatuor rosarũ, libram vnam zuchari exhibentes, & in feruentem solem ponunt. Sed de his aliàs. Ad mel rosatum colatum veniamus, in quo omnes pharmacopolæ maximè errant.

Mel rosatum quadruplex.

SEN. Quomodo in hac re tam facili, tamq; vulgata errare possumus? BRA. Errorem manifestè ostendam. SEN. Nunquam crediderim, nisi his oculis viderim. BRA. Si quietè audies, quod dixi verum esse percipies. SEN. Citò expedias. BRA. Non'ne pharmacopolæ errabunt si nec antiquos, nec recentes authores sequentur, in re tamen, quã antiqui, & recentes parare docent? imò & ipsi pharmacopolæ recentes se imitari fatentur. SEN. Si hoc ostendes, deinceps silebo, & verũ sequar: sed

ſed per recentes quos intelligis? BRA. Nicolaum veſtrum, qui Antidotarium ſcripſit, ſed ignarus quid ſignificet nomen Antidotus, ſi ipſum legeris, differentiam inter noſtrũ mel roſatum, & illud Nicolai manifeſtè percipies. Dic (ni refugis) quomodo vos mel roſatum paratis? SEN. Duo mellis roſati genera habemus: Alterum colatum, alterum non colatum. Non colatum fit vnicuiq; libræ mellis vncias quatuor foliorum, vnguibus remotis exhibendo. BRA. De hoc in eclegmatibus loquemur, de colato nunc ſermo fiat. SEN. Colatum ex infuſione roſarum ſecundum Nicolaum aut Meſuen facta paramus, tantũdem mellis, quantum infuſionis ſumentes: & ad formam ſyrupi ebullire faciẽtes, quæ eſt quoties ſumpta gutta ſupra vnguem non diffluit, aut ſi digitis compreſſa cùm aperiuntur in ſeſe reſiliat. BRA. Quis edocuit vos mel roſatum ita parare? SEN. Ego à præceptoribus laudatiſſimis pharmacopolis didici, tamen in nullo libro legi: puto alios ita feciſſe, propterea in vſum ceſſerit. BRA. Non poſſum negare hoc mel roſatum ex infuſione aliquid conferre, & vim roſarum ſeruare: tamen cùm antiquiores & recentes de aliqua re optimè ſentientes habeamus, eos potius imitari debemus, quàm vſum aliquem ſine ratione factum. SEN. Ita eſt. BRA. Lege in primis veſtrum Nicolaum, quomodo mel roſatum paret, ventriculum roborans & abſtergens, & frigidas materias concoquens. En Nicolai liber, eius compoſitionem lege. SENEX. In decem libras albiſſimi & puriſſimi mellis deſpumati ſucci recentium roſarum libram vnam, ponantur in cacabo ad ignem, & cùm

Mel roſatũ colatũ & non colatum.

bullire inceperit, viridium rosarū cum forficibus vel cultello incisarum libras quatuor addas, & tam diu bulliāt, quod ad succi cōsumptionē veniat, & cùm bullierit semper agitetur & in fictili vase posito, quandiu magis tenebitur, tanto melius erit. Hæc Nicolaus. BRA. Cur albissimum mel accipi iubet? SEN. Quoniam album mel alijs perfectius est. BRA. Nescio vnde hoc inuenerit Nicolaus, & tu affirmare possis, quòd mel album alia excedat. SEN. Ita semper audiui. BRA. Si Dioscoridem legisses, didicisses, mel optimum subrutilum esse, non album, & vt Plinius inquit cap. XV. vndecimi libri, aurei coloris, quod sit è thymo. Ideo mel album sumi non debet quando optimum mel quærimus, sed subrutilum, vel aureum colore. Quod autem addit, dispumandum esse, multum conuenit, vt flatuosæ partes demantur, & sine noxa mel rosatum fiat. SEN. Mesue habuit'ne sermonem de ipso? BRA. In melle rosato ipsum quodammodo adumbrauit, vbi dicit, aliquos ex succo, folijs, & melle fecisse, tamen eadem mensura non est, nec idem pondus, quoniam vult foliorum rosarum partem vnam & semis, succi partem vnam & semis, mellis partes tres sumi. Quicquid autem sit, Nicolaum potius, quàm Mesuen, aut alium recentem in hoc sequi debemus. SEN. Quo ordine mel rosatum antiquiores fecere? BRA. Dioscorides de rhodomelle tractat lib. V. sed quomodo fiat non docet. Id tantum dicit, quosdam ex succo rosarum, & melle conficere, quod rhodomeli appellant, arteriæ asperitatibus vtile. Sed Aëtius lib. V. capite. CXXXVII. mellis rosati confectionem

Rhodomel.

in hunc modum fieri docet: Succi rosarũ exectis vnguibus, partes tres, mellis partem vnam, calido soli pluribus diebus exponitur. Si verò aër sit nubilus, & non appareat sol, mel rosatũ cribro setaceo rariori excolabis, mitioribus carbonibus decoques. SEN. Refert'ne eius vires Aëtius? BRA. Imò refert. Inquit enim: Leniter adstringit, refrigerandiq; potestate pollet, ac nonnihil, mellis ratione abstergit. Habet & quid subamari, & molliter acris: ideo ori confert, quòd calida inflammatione ob feruentes distillationis defluxum laboret, & ventriculo, ad quem humores acres, & biliosi defluant, post vomitum medetur, ad stomachum etiam absq; materia æstuantem, & ad febricitãtes in totius morbi, atq; in particularis quoq; accessionis vigore constitutos vtiliter exhibetur. Sæpenumero enim in febribus vna tãtum largior potio congruo tempore exhibita, ad integram morbi solutionem suffecit procurato sudore, ac citata aluo: nam præ cæteris cunctis potionibus, mel rosaceum potentissimum est ad acutos humores per aluum ducendos, Hactenus Aëtius. SEN. Pretiosissima res est mel rosatum, sed eodem modo non fit ab Aëtio, & Nicolao. BRA. Non equidem. Nam apud Nicolaum copia mellis maior est, quàm apud Aëtium: nec Aëtius folia ponit, quæ Nicolaus addebat. SEN. Tu autem quod mel rosatum magis laudas? BRA. Quod ab Aëtio describitur, quoniam succi rosarum magis sumit, quàm mellis. In succo autem vires sunt. Adde, mel rosatum Nicolai ad potum ineptũ esse, nisi alicui aquæ misceatur. Quod autem ab Aëtio fit, per se potabile est: & quod est apud Nicolaum, cale

facit, nec illud in acutis febribus exhiberem. Quod autem apud Aëtium est, ad temperiem vergit, & potius in frigiditatem transit. Ideo in acutis febribus Aëtius suum potui dat. SEN. Seruant'ne perpetuò Græci modum conficiendi Aëtij? BRA. Seruant multi. Tamen Hermolaus putat idem esse Aëtij Rhodomel, quod Pauli Rhodostacti, quum tamen non sit: licet Rhodostacti succum rosarum, & mel recipiat. Differentia autem est in pondere, nam Aëtij rhodomel tres partes succi rosarum recipit, & vnam mellis. Sed Pauli rhodostacti duas partes succi rosarum sumit, & vnam mellis. Quippe compositio rhodostacti Pauli, quæ habetur lib. VII. capite XV. ita habet: Succi rosarũ, vnguibus detractis, sextarios duos, mellis sextarium vnum, decoquito vsque despumando, donec pars quarta coctura euanescat. Habet præterea compositionem quandam Paulus, quam Rhœti appellat, præcitato loco, inquiens: Decoquito ad tertias succi rosarum sextarios treis, mellis sextarios quinque. Quæ compositio cum præscriptis affinis est. SEN. Hæc plus recipit mellis, ideo melli rosato Nicolai magis propinqua videtur. Dic autem tu quam compositionem magis sequereris? BRA. Voluerim pharmacopolas succum rosarum seruare, postea modo vnũ, modo aliud (vt expetit morbus) componere. In acutis febribus Aëtij rhodomel parato. Cùm ventriculum roborare volueris, & pituitam excerni, melle rosato Nicolai vtaris. Pauli rhodostacte vehementius est, quàm Aëtij Rhodomel, quoniam mellis maiorem copiam recipit. Adhuc vehementius ad incidendum rhœti eiusdem Pauli est. SEN.

Rhodostacte.

Rhœti.

Nicolai

Nicolai mel rosatum tantum rosarum tempore fieri potest. BRASA. Ita est: sed Pauli, & Aëtij compositiones omni tempore parantur: quia toto anno rosarum succum integrè seruatis. Ab vno autem abstinere non possum, aliquos esse, qui mel rosatum colatum faciunt ex melle rosato cum folijs exprimendo: propterea dicunt colatum appellari, non animaduertentes, vbi succus ingreditur, necessarium esse percolari. SEN. vnum in syrupo rosato solutiuo considerandum omisimus. BRASAVOLVS. Quid est hoc? SENEX. An æquales partes infusionis, & zuchari, an minorem, an maiorem sumere debeat. BRASA. Si hæc obseruabis, quæ tibi aperiemus vera esse deprehendes. Pro omni libra sacchari, libram vnam & semis infusionis accipito, & ad mellis spissitudinem ebullire sinas: tunc mirè soluit, & quandam vtilem amaritudinem enanciscitur. Sunt autē qui æquè sacchari librā, & infusionis miscēt, & minus soluit. Ineptissimè autem soluit, si octo vnciæ infusionis & libra vna zuchari sumantur: quod faciunt plures pharmacopolæ Ferrariæ. SENEX. Ita certe est. BRASAVOLVS. Hac re multum perturbor, quoniam plerunque quatuor vncias syrupi rosati solutiui exhibeo: & nihil penitus soluunt: aliàs duæ, aut tres vncię mirè educunt. Breui autem futurum speramus, quòd omnes pharmacopolæ (in nostra præsertim vrbe) omnes compositiones eodem modo parabunt: & ab Illustrissimo principe nostro publico proclamate iubebitur: nam vt iustissimus est princeps, ita, ne populi sui ex pharmacopolarum & medicorū ignauia pereāt, procurabit.

Syrupus rosatus solutiuus.

SEN. Æquissimi principis munus hoc erit. Sed arbitror, circa maiora occupatissimum harum rerum non recordari. BRA. Imò nihil est, quod eius profundissimam memoriam effugiat: nempe omnia etiam minutula, tanquam præsentia sint, intuetur, & consectatur. Neminem adhuc reperi, qui Illustrissimum Herculem memoria nō quidem superaret, sed æquaret: & qui his duobus sensibus impensius vigeret, auditu, & visu, qui sunt disciplinæ sensus. Tempus autem est ad alios syrupos transire.

SENEX.

Syrup' violatus compositus.

SYrupus violatus accedit. BRA. Et hoc etiam illustrissimus princeps noster vtitur, cùm destillationes sub cane ad pectora fluunt, dum apros sub ardenti sole & feras voraces insectatur. Tamen apud authores syrupi ex violis, aut violati diuersi reperiuntur: nempe vnus est de succo violarum: alius ex violarũ infusione factus: alius ex decoctione, quem Mesue scribit. Vos quo vtimini? SEN. Nos Mesuen imitamur, qui in hunc modum syrupum de violis parari iubet, & his verbis.

Recipe violarum	vnc.	ij.	
Seminum cydoniorum) Seminum maluæ)	añ.	ʒ.	viij.
Iuiubarum) Sebeste)	añ.	nu.	xx.

Coquantur in libras sex aquæ cucurbitæ, ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde addas zuchari libram vnam & semis, & syrupum facias secũdum artem. Hic est syrupus, quo in publicis officinis vtimur. BRA. Cũ igitur syrupum violatũ præscribo, hunc exhibetis? SEN. Hũc.

BRA.

BRA. At ego quoties absolutè syrupum violatum præscribebam, eum sumendum intelligebam qui ex violarũ infusione fit. SEN. A quo ponitur is, quem intelligis? BRA. A Mesue ipso, & Nicolao: Mesue enim in principio tractatus de syrupis simul ac semel infusionis rosarum & violarum operationem docet. Sumi enim debent foliorum recẽtium violarum libræ sex, & in vitreatum vas terreum stricti orificij poni: deinde supra ipsa, aquæ calidæ libras quindecim impone, & orificiũ vasis bene obturato: itaq; per octo horas dimittito, postea colato, et iterum in vas alias sex lib. violarum, id est foliorum ex floribus violarum ponito, & eandem aquam calidã per octo horas superingerito, deinde percolato & in vitreatum vas stricti oris seruetur, deinde superponendo, & obturando, Soliq; per quadraginta dies exponatur: Tuncq; Mucharus violarum nuncupatur. Hæc est apud Mesuen infusionis violarum preparatio, qua vtitur ad parandum syrupum violarum ex infusione violarũ. Tamen non ita præparatur apud omnes, quia Nicolaus excedit numerum duarum infusionum. SEN. Debemus'ne eo vti, antequã sit ꝑ quadraginta dies insolutus? BRA. Si eo indigemus, protinus fit sine aliqua mora in sole: sed cùm seruare voluerimus, ne corrumpatur, ꝑ quadraginta dies insolatur. SEN. Aliquos vidi, qui Iuleb violatum ex infusione ita parabant. BRA. Et ita fieri nihil impedit. Tamen communis mos est vt ex aqua vi ignis eliquata & zucharo fiat. Non defuere tamen, qui cum violarum succo pararent, & qui cum infusione violarum aridarum, cùm recentes desunt. Sed minus efficax est.

Mucharus violarum.

De eo, qui ex violarum succo fit à Mesue tractatur, quē vult sumendas esse succi violarum libras tres, zuchari libras duas, & decoquatur. SEN. Nos semper ex aqua vi ignis eliquata Iuleb nostrum facimus. BRA. Tamen de hac aqua per iginis vim eliquata, apud hos authores sermo non fit. Nam Mesuæ, cui hoc iuleb attribuitur, tātum vel ex infusione, vel ex succo violarum fieri iubet: ex aqua autem igne eliquata fieri nunquam meminit, quamuis & hoc iuleb suaue sit, & non aspernandum. Vnde in his iuleb hunc ordinem ponimus, vt id ex aqua igne eliquata factum primum locum habeat, quia cæteris debilius, tamen suauius. Isto autem an potentius sit, quod ex succo violarum paratur, an quod ex infusione, in dubio est. Id quod ex succo est, violæ substantiam recipit: quod autem ex infusione fit, superficiales partes sumit, quæ magis lenientes sunt. Ideo secundum locum habet quod ex infusione fit. Tertium, quod ex succo. SEN. Nos id tantum paramus, quod ex aqua vi ignis eliquata fit, tamen & alia iuleb genera parare conueniret, sed omitti possunt, quia syrupos eodē ferè modo cō fectos habere oportebit: alterum de infusione violarum: alterum de succo violarum, quibus loco iuleb vti poterimus. SEN. Fient'ne eodem modo syrupi? BRA. Omnino ex solo succo & zucharo, vel sola infusione & zucharo fiunt, sed apud nostros pharmacopolas in his condiendis syrupis varius est mos. SEN. Nos non vtimur. BRA. Aliqui sunt qui fecere, sed inter se non conueniunt: quippe in syrupo de succo violarum quidam sex vncias succi, & librā zuchari accipiunt: alij octo vncias

Iuleb violatum ex aq̃ vi ignis eliquata.

succi

succi & libram zuchari: alij æquales partes zuchari, & succi: alij quatuor vncias succi, & libram zuchari, eundem morem in syrupo isto de succo violarum seruari volentes, qui in zucharo rosato, & violato ex integris rosis, & violis seruatur. Sicut enim in illo pro qualibet zuchari libra, vnciæ quatuor rosarum ponũtur, ita hic pro qualibet zuchari libra quatuor vncias succi rosarum ponunt. SEN. Res adeò inconstans est, vt quem sequi debeam ignorem. BRA. Ego autem te edocebo, vt errare non possis. SEN. Tibi plurimum debebo. BRA. Nõ'ne hoc factum putabis, si in Mesuæ conficiendi modum ostendam? SEN. Certè, sed nusquam locũ animaduerti. BRA. Lege modum faciendi iuleb de succo violarum apud Mesuen, vbi accipit succi violarum libras tres, zuchari libras duas, & iubet cum facilitate coqui: hinc ratio sumitur condiendi syrupum de succo violarum. SEN. Est modus parandi iuleb, non syrupum. BRA. Quam differentiam facis inter iuleb & syrupum? nam & iuleb syrupus est: Græci recentes zulapon vocant, quod recentes iuleb quasi succũ vel ex succo. Imò, & Iu apud barbaras quasdam nationes succum signat: & cur non Iolebum eo quòd in eum viola infundatur: ἴον viola est, λείβω infundo: vnde fieri potuit ἰολειβόν. Quamuis hanc vocẽ barbaris quàm Græcis magis esse cõsuetã, & Reuerendissimus COELIVS Calcagninus iudicet. SEN. Putabã iuleb à syrupo differre, quia suauior & limpidior esset. BRA. Hæc nõ est differentia, sed quia syrupus magis decoquitur, quã iuleb, & in multis syrupis plura ponuntur, in iuleb simpliciter vnũ. Propterea si syrupũ de

Iuleb violatum ex succo violarum.

Iu.

succo violarum parabis, eandem mensuram seruare debes quam Mesue in iuleb seruat: sed tu postea decoctionem augeas. SEN. Hoc non displicet. Verùm & in illo syrupo, qui ex infusione violarum fit, pharmacopolas distinctos video: vt aliqui plus, aliqui minus decoctionis pro zuchari portione sumant. BRA. Habet tamen apud Mesuen generalem regulam conficiendi: Statim in principio tractatus de syrupis, vbi operationis iuleb ex infusione modum ponit, videlicet quinque infusionis libras sumẽdas esse, & quatuor zuchari, & paulatim coquantur, itaq; iuleb fit: si verò parum plus ebullire feceris, syrupus erit. Vnde tres syrupi violati inueniuntur, & in officinis seruari debent, ex succo violarum, ex infusione violarum, & violatus compositus. Cùm autem simpliciter syrupus violatus ordinatur, eum intelligere opus est, qui ex succo violarum fit, & simplex est. Is verò qui fit ex succo, cum additione indici debet, syrupus ex succo violarum. Tertius, qui his fortior est, et qui plura recipit, debet cum hac additione indici, syrupus violatus cõpositus. Itaq; nullus error fiet. Imo etiam tot syrupos per gradus distinctos habere cõuenit, quoniã ægritudines per gradus distinctæ sunt: Vnus enim syrupus vni ægritudini, & alter alteri magis cõuenit. SEN. Deinceps omnes parabo. Sed in condiendo syrupo de succo violarum nõ nulli æquas partes succi, & zuchari accipiunt, regulam huius rei à syrupo de fumo terræ maiori sumẽtes, in quo equales partes succi, & fumi terræ ponit. BRA. At is syrupus non potest esse conueniens regula ad hunc, quia illum multa alia ingrediuntur præter succum fumi terræ,

in hoc ſolus violarum ſuccus ponitur. Ideo nō mirum ſi copia Zuchari in eo de fumo terrę ſit maior. Ideo potius laudo, vt à Iuleb de ſucco violarū modo iam dicto normam ſumas. De his autem ſyrupis, & ſi à Meſue dicantur leniendo ſoluere, copiam notabilem exhibui ad vncias ſex perueniendo, tamen nihil penitus eduxere: in aliquibus parum. SEN. Igitur tres ſyrupos violaceos parabo. BRA. Nec aliquem prætermittere debes, ſed quando compoſitum ſyrupum facies, prima quæ decoctionem ingredientur, ſint iuiubæ & ſebeſtem: deinde ſemina maluæ & cydoniorum, deniq; violæ: quoniam minimam decoctionem patiuntur, vt violarū capite Meſue docuerat. Deniq; vt de hoc ſyrupo finiam, ſcito, aliàs mihi fuiſſe ſuſpectos ſyrupos & potiones, quæ iuiubas reciperent: quoniam ab antiquis dānantur. Quippe Galenus ſecundo de alimentorum facultatibus, ſerica damnat. Sunt autē apud Græcos ſerica, quæ apud Latinos Zizipha appellantur. Inquit autem Galenus, ſolum appeti ab inſolentibus, & effrænatis pueris, ac mulieribus, nam imbecilliſſima ſunt, & difficillimè concoquuntur, cumq; hoc ſtomacho inutilia ſunt. Damnātur præterea ob Oribaſio, Paulo, Aëtio, quæ & aliquibus ſyrica nuncupantur: tamen dulcedinem quandam habent emollientē, quæ pectoribus conuenit: propterea non dubito tuſſi ex materia calida factæ & his pectorū intemperiebus valere, vbi materiam craſſiuſculam reddere opus ſit. SEN. Reperiuntur'ne apud antiquos Zuchari ad ſuccos proportiones? BRA. Ex Paulo Ægineta elici poſſunt, capite. XV. ſeptimi lib. vbi compoſitionem

Serica.

quam appellat Rhodostacti, docet: in qua sumit succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium vnum, decoquito vsque despumando, donec pars quarta cocturę euanescat. SEN. Ex hoc loco Zuchari proportionem ad succum facilè elicio, quamuis ipsi mel Zuchari loco ponerent, quia ipsis Zucharum ignotum erat. BRA. Propterea Mesue non ab re maiorem portionem succi, minorem Zuchari ponit, quamuis dimidium præcise non ponat. SEN. Reperitur'ne syrupus violatus compositus aliter descriptus? BRA. Equidem reperitur, & Mesue in capite de pleuresi, in sermone in aqua cicerum duas descriptiones assignat: Alteram Ioanitij, alteram Hamech, quæ ab hac differunt, licet non multum. SEN. Adducas ni piget. BRASAVOLVS. En Ioanitij syrupus in primis.

Recipe violarum recentium	)		
Seminum cydoniorum	)	añ. ℥.	x.
Seminum citruli	)		
Seminum maluæ		℥.	xij.
Gummi arabici		℥.	viij.
Dragaganti		℥.	iij.

Super hæc libras septem aquæ calidę fundas, & per diem ac noctem permittuntur: postea ad consumptionem medietatis bulliant: deinde cum duabus libris & semis penidiarum fiat syrupus. SEN. Hic syrupus nostrum multum excedere videtur. BRASAVOLVS. Certè multùm excedit, nec dandus esset, nisi maiori attenuatione indigeremus. Nunc illum Hamech audias.

Recipe violarum vnc. ij.
Seminum cydoniorum)
Maluæ) añ. vnc. i.
Iuiubarum)
Sebestem) añ. nu. xxx.

In septem aquæ cucurbicæ libras ad consumptionem tertiæ partis decoque, & cum duabus Zuchari libris fiat syrupus. SEN. Hic à nostro, quem paramus, non multùm differt. BRA. Imò eum esse arbitror, quo vtimur: & vbi differunt, librariorũ error fuit: quippe Mesue ab Hamech sumpsit. Addoq; tibi alium syrupũ de violis à Serapione edoceri, Tractatu. VII. capi. XXIII. quem si legere volueris, simplicem esse ex infusione violarum percipies. Sed de hoc iam satis. SEN. Nondũ satis erit, nisi in primis admonueris, an ex siccis violis fieri possit. BRA. Fieri quidem potest, sed inefficax est: propterea & succum, & infusionem serua, & magnam syrupi violati compositi copiam, cùm violæ florescunt, ad totius anni vsum para: ne ex siccis violis parare cogaris, quæ minus frigidæ, & minus humidæ sunt, quàm recentes, nec leniunt: quod præcipuè in hoc syrupo exigitur.

SENEX.

Syrupus iuiubinus in ordinem venit. BRA. In hoc etiam vos composito, & non simplici vtimini. Est autem iuiubinus simplex is quem Mesue Iuleb iuiubinum appellat: & re vera conueniret hunc syrupum per se distinctum fieri: nam vbi non magna pectoris asperitas adest, & sputum tenue ac subtile sit, vt incrassatione indigeamus, sed non magna, tunc simplici syrupo Syrupus iuiubinus.

iuiubino vti oportebit. Cùm autem intensa materierum incrassatione indiguerimus, cõposito iuiubino vtemur: In simplici autem centum iuiubæ in quatuor aquę libris ad medietatem resolutionis aquæ coquuntur, & cũ vna Zuchari libra syrupus fit. SEN. Quam aquam sumere debemus? BRA. Alias de aquis disputatum fuit à recentibus, & conclusum, pluuialem aquam in syrupis pectoralibus sumendam esse, quoniam tenuior sit, & magis penetrans, quàm aliæ: quia ex vaporibus facta, hinc vt ad pectoris partes penetret, magis efficacem esse, & aptam existimarunt. Nos autem non ita simpliciter hanc rem inferendam censemus: sed Galeni sententiæ inhærentes primo de simplicium medicamentorum facultatibus, capite quarto, dicimus: Quanto aqua est magis simplex, tanto frigidior est: propterea vbi refrigeratione indigemus & incrassatione, vt in hoc syrupo iuiubino, pluuialem aquam sumendam iudicarem: vbi autem infrigidatione, aut incrassatione non indigemus, aquam fontis sumerem. Verùm hæc non sunt hoc loco discutienda: sed satis sit apud antiquos talem differentiam aquarum non fieri, sed eam tantum quæ sit pura, quam Galenus lib. suprà citato capi. V. ex tribus sensibus iudicat, gustu, visu, & odoratu, & sit expers qualitatis, & nihil in gustum imprimat, ut sit planè perlucida, ac syncera, vt in odore nullam habeat qualitatem, tunc iudica aquã esse puram, & illam esse quæ syrupos et medicamenta ingredi debeat. Quod autem à recentibus creditur pluuiales aquas magis penetrare, ab Aëtio non creditur, qui cap. CLXXV. libri tertij, aquam pluuialem fontanæ comparans,

Aqua pluuialis ĩ syrupis pectoralib^9 sumenda.

Aqua fontis, in quibus sumenda.

parans, inquit: Plus enim habet cõstipationis quàm fontana. Ideo neq; abstergit facilè, neq; coquit, neq; madefacit, & excretiones impedit: quod si alicubi moram traxerit, magis adhuc constipat, tardiorisq; transitus fit, egestiones detinet, tardius cõcoquitur, distribuiturq;, ac destillationes gignit. Hæc Aëtius de pluuiali aqua. & Pli. lib. XXXI. capi. III. eorum opinionẽ grauiter redarguit, qui aquas pluuiales probãt: imò inquit, horum sentẽtiã refellere interesse vitæ. SEN. Nõ videtur ꝙ pectorales decoctiones probè ingredi possit: tamẽ Paulus eã laudat cap. L. primi libri, inquiẽs: Cœlestis præterea aqua, teste Hippocrate, nullo põdere grauis, dulciore abũdãti, limpiditate neutiq̃ vulgari, tenuitate deniq; cẽsetur, eo quòd à sole leuissimũ trahatur, & tenuissimũ. BRA. Id ex Hippocratis sentẽtia dicit Paulus, qui tenuissimã aquã laudauit. Sed aqua duobus modis cõsideratur. Vno modo ratione qua elemẽtũ est. Altero, vt nostrũ corpus ingreditur. Ratione qua elemẽtum, & frigida, ac tenuis est ab Hippocrate, & Paulo pluuialis summè laudatur. At hæc eadẽ pluuialis ab Aëtio, vt nostrũ corpus ingreditur, dãnatur. Propterea & Paulus præcitato loco inquit omniũ aquarũ pluuialem maximè putrescere (quãuis Auicẽna in syrupo de papauere primo oppositũ dicat) quia ex qualitatibus diuersis cõstat. Ex marina enim aqua & alijs eleuatur: tamen (inquit Paulus) & si facillimè putrescat, ob hoc nõ est existimãda deterrima, nam alterationis procliuitas virtuti magis quam vitio adscribẽda est. Quapropter quæ inculpatę aquæ indicijs prædita, facilè putrescit, saluberrima cen-

senda est. Hoc intelligo ratione qua aqua. Et hæc verba Pauli, & Hippocratis de perfectione aquæ vt aqua loquētiū, nō aūt vt à nostro corpore sumēda, in causa fuere, vt recētes putarint, ī omnibus affectibus pectoris pluuialē sumēdā. Sed hæc aliàs disputāda sunt: Nunc syrupū de iuiubis Mesue prosequamur: Hic autē est, vt passim in omnibus ferè scriptum authoribus reperitur.

Recipe iuiubarum		lib.	x.
Violarum)			
Seminum maluæ)	añ.	vnc.	v.
Capillorum Veneris		vnc.	i.
Seminum cydoniorum)			
Papaueris)			
Melonis)	añ.	℥.	iij.
Lactucæ)			
Dragaganti)			
Liquiritiæ)			
Ordei mundi)	añ.	℥.	viij.

Decoque in libras quatuor aquæ fontium, et cū libris duabus zuchari fiat syrupus. SEN. Hic est re vera iuiubinus apud Mesuen syrupus, tamē ipsum hoc modo nunquā parare potui, sed opus fuit semper, vel aquā augere vel zizipha diminuere. BRA. Nō possum nō credere descriptiones has mēdosas esse: nēpe zizipha aquā longè superāt, vnde si decē libræ ziziphorum in quatuor aquæ libras bulliant, potius eclegma fiet quàm syrupus: imò nel nō posset, vel ægre bulliret. Propterea arbitror errorē potius esse in ziziphis, quàm in aqua: hunc enim syrupum puto proportionē habere ad iuleb iuiubinū, in

quo

quo etiam quatuor aquę librę ingrediũtur: ſed quia hic centũ iuiubas accipit, & nihil aliud ingreditur, hic ſexaginta iuiubas ſumẽdas puto, vel cẽtũ, nõ aũt centũ quinquaginta, vt nõnulli accepere. Verũ ſexaginta ſumendas potius laudo, quoniã & antiquũ Meſuẽ habeo ita incipiẽtẽ: Accipe iuiubas ſexaginta: & potius enumerandæ ſunt, quàm põdere deſcribẽdę, quia ſi põdere tradãtur, opus eſt ſemina extrahere. SEN. Propter q̃d? BRA. Quoniã hæc eſt, & eſſe debet vniuerſalis regula apud pharmacopolas, vbi inueneris apud authores ſebeſtem, pruna, iuiubas, tamarindos, per põdus in ſuis receptionibus deſcripta, ſemina abſtrahẽda ſunt, & proijciẽda: vbi autẽ per numerum ponũtur, ſemina extrahere nõ eſt opus, vt in hoc loco. Quare legendũ puto vt meus antiquus Meſue habet, iuiubas ſexaginta. In alia etiam re error eſt, vbi enim legitur violarũ, ſeminũ maluæ vnc. v. legi debet drach. v. vt ille antiquus Meſue citatus habet, qui in multis multo emendatior eſt: & vbi recẽtes violę haberi poſſunt, recẽtes ſemper accipias, quoniã ſiccæ vires mutant. SEN. Quid de iuiubis? Sunt'ne recẽtes, an ſiccæ ſumendæ? BRA. Recẽtes potius, ſed bene maturæ. Sunt autẽ bene maturæ cũ rugoſæ fiũt, & dulciores: acquirũt aũt & perfectã maturitatẽ ab arbore remotæ, quia humiditas q̃dã craſſa reſoluitur, & rugoſæ ac dulciores fiũt, dulcedine quadã emolliẽte. Propterea & ſi à Galeno & antiquioribus reprobẽtur, tamẽ ad incraſſandã materiã probè valẽt, & maximè proſunt. Sumuntur recentes bene maturæ: cùm verò recẽtes deſint, ſiccas accipito, non quidem ſiccitate extrema: ſed tali vt

intus sit mollities illa suæ carnis sub corio prædulcis: quales sunt eæ, quas Ferrariēses mulieres filo cōsuūt & fenestris suspensas seruant, priusquam sextum mensem trāsierint. Pro semine papaueris, de albi papaueris semine intelligito: pro ordeo mūdo, intellige à suis corticibus, vt vis abstersiua abeat, & lenitiua remaneat. Cùm aūt hūc syrupū facis, primò iuiubæ ingrediātur, postea semina, & glycyrrhiza, deinde tragacanthum, deniq; violæ, & capilli Veneris. SEN. Qua de re? BRA. Quoniā prius ea ponere oportet, quæ maiorē decoctionē sustinēt, deinde quæ minorem, tertiò quæ minimam: quippe tres gradus in decoctionibus sunt. Primus, ea recipit quæ multá decoctionem sustinēt. Secūdus, ea quæ mediocrē. Tertius ea quæ paruam. In vnū te admoneo, quòd zucharū hūc syrupū ingrediēs libra vna esse debet, nō duæ: quia in simplici syrupo iuiubino, quē Iuleb de iuiubis appellat, vnā zuchari librā solū ponit, in quo nihil aliud est quod inspissare possit, q̄ iuiubæ. In hoc autē syrupo cōposito multa alia sunt, quæ decoctionem inspissant. Adde quòd syrupi magis coqui debēt quàm Iuleb: ideo nimis spissaretur, si duas zuchari libras reciperet. nec opus est dicere quòd decoctio ad dimidiū nō fiat: nā & si Mesue pōdus decoctionis nō ponat, quantum solui debeat, tamen regula sequentis syrupi seruanda est, & Iuleb iuiubini, & aliorum multorū, vbi quatuor aquæ libras decoquendo ad duas reducit. Si etiam experiaris, inuenies pulchrius fieri cū vna libra zuchari, quàm cū duabus & in sequēti syrupo de papauere, in quo Mesue quatuor aquæ libras tātum ponit, satis esse

voluit

uoluit octo vncias zuchari, & octo penidiarum. Tamen quia zucharum (vt fertur) nullum ferculum perturbat, si duas libras ponere volueris in tuo arbitrio sit, sed vna sola satis est, & syrupus aptius ducitur. Hoc autem nũc omisso, ad syrupos alios transeamus. SENEX.

Syrupus de papauere.

SYrupus de papauere sequitur. BRA. In nulla re magis confusi sunt pharmacopolæ, quàm in hoc syrupo. SEN. Qua de re? BRA. Quia multæ sunt descriptiones, & aliqui pharmacopolæ vnam, alij aliam sequũtur. O miseros ægros, quibus præter intentionem vnus syrupus contingit ex his de papauere, qui suæ ægritudini ita non quadrat: à Medico autẽ putatur cõueniẽs exhiberi. SEN. Credebá ego omnes pharmacopolas cõpositũ Mesuæ de papauere, parare. BRA. Quem appellas tu cõpositũ: nã omnes cõpositi sunt. SEN. Ego illũ compositũ appello, cuius descriptio apud Mesuen hæc est:

Recipe papaueris albi)			
Rubri)	añ.	℥.	10
Capillorum veneris		℥.	xv.
Liquiritię		℥.	v.
Iuiubæ		nu.	xxx.
Seminum lactucæ		℥.	xl.
Seminum maluæ)			
Cydoniorum)	añ.	℥.	vi.

Coquantur in libras quatuor aquæ ad consumptionem medietatis, & cum zuchari & penidiarum aña. ℥. viij. fiat syrupus. BRA. Tu hoc vteris? & paratum seruas? SEN. Et nunc seruo, & continuè seruaui. BRA. Multi tamen in hac vrbe sunt, qui sequentem à Mesue positum

ante syrupum Dinari faciunt.

Recipe Pauperis albi)
Nigri) id est eorũ capita an̄. ℥. lx.

Et decoquãtur in libras quatuor aquæ pluuialis quousq; redeant ad lib. vnã & semis, & cũ zuchari albi, & penidiarũ an̄. ℥. iiij. fiat syrupus. SEN. Est simplex de papauere. BRA. Ita appellari potest, quia nihil aliud decoctionẽ præter papauerũ capita recipit. Alios etiã notaui, q primũ syrupũ de papauere Auicénæ faciunt, qui & ipse simplex est, sed vuæ succũ recipit, aut sapã. Propterea nonnulli in cõposito Mesue à te citato sapam addunt: nam semi libram sapæ cũ syrupo ad bulliendũ ponunt: quod tamen nec ab authore dicitur, nec cõuenit, cũ infrigidare intendamus, & sapa calida sit. SEN. In tanta confusione quos sequi debemus? BRA. Opus est duos syrupos Mesue de papauere paratos habere. Primum simplicem, alterum compositũ: nam ambo ad somnum inducendũ, ad sitim extinguendam, ad prohibendam destillationem ad pectus, & ad leniendum valent. Sed ille simplex minus frigidus est, & solùm intentionẽ simplicem habet ad prędicta, ad somnũ scilicet prouocãdum, & leniter infrigidandũ: Compositus autem ad infrigidandũ & leniendum intensius. Ideo à Mesue ad tussim siccã, et phthisin valere dicitur. SEN. Curabo vt in mea officina ambo sint. BRA. Si vtrosq; habere neglexeris, saltem cõpositũ habeas: Ego autẽ pharmacopola laudabo, qui vtrosq; seruabit. SEN. Nunq̃ mihi deerunt. Dic autem (ni piget) debent'ne eo modo fieri, vt descripti sunt? BRA. Nõnullis erroribus demptis, aut emendatis,

eo

eo modo fiant. SEN. Illos libenter audirem, ne deinceps incautus errarē. BRA. En in simplici de papauere, papauerū capita in quatuor aquæ libras ebullit, quousqꝫ libra vna cū dimidia relinquatur: Sed papauer ex his est, quæ mediocrē decoctionē patiūtur: propterea si tā diu bullierit, vires amittere puto, præsertim si papauerū capita recentia sint. Si enim antiqua essent, maiorē ebullitionē exigerēt. SEN. In recentibus ad quantū aqua ebulliendo resolui debet? BRA. Satis est, si pars tertia resoluatur, vel libra vna, & semis. Ideo Mesuen ita legas: & decoquatur in libras quatuor aquæ, vsqꝫ dū desit libra vna & semis, vt à quatuor libris aquæ libra vna et semis bulliēdo euanescat: vnde libræ duæ & semis decoctionis relinquent. SEN. Cōueniētius videt quod minus restet, propter minimā quātitatē zuchari, quæ ingreditur: sunt enim quatuor zuchari, & quatuor penidiarū drachmæ. BRA. O bone vir, mēdosus est Mesue cōtextus, et legi debet: vncias quatuor, nō drachmas. Idē error in cōposito de papauere est, vbi enim legitur: zuchari & penidiarū añ. ℥. viij. legi debet, vncias octo: nec valet quod aq̄ quātitas respectu zuchari multū exuperet ī simplici de papauere, q̄a penidia vice zuchari fongūtur. Nō debēt aūt tātū papauera ebullire tū ob causā dictā, tū q̄a humiditas & frigiditas maximè expetūtur, q̄ ob multā decoctionē euanescūt. Nō laudo etiā quod pluuialis aqua sumat, ob rōnes dictas: quā tñ Mesue sumēdā iudicat. SEN. Sūt'ne ī cōposito de papauere aliqua errata? BR. Et maxīa. SE. Quō maxima in re tā vulgata? BR. Audies. Nam calida pro frigidis recipit. SEN. Quæ sunt hæc? BRA. Dicit

Loco Mesue restitutus.

papaueris albi & rubri, est autem rubrum papauer anti qua anæmone, quæ calida est. In hoc autem syrupo frigida solum recipienda: propterea legendum est potius, papaueris albi & nigri, non rubri, aliter præter intentionem rubrum papauer poneretur. Adde, in nostro antiquo Mesue legi, papaueris albi, & nigri: & quod nigri, & non rubri legi debeat, testimoniũ sumi potest ex simplici de papauere, in quo papauer album et nigrum ponuntur, cuius intentio est infrigidare, & somnum prouocare. Cùm autem eadem intentio in hoc sit, rationabile est albi & nigri legi, non autẽ rubri. SEN. Hic esset magnus error. BRA. Imò est, & non animaduertitur. SEN. Deinceps igitur nigrum, non rubrum accipiam. BRA. Itaq; non errabis. SEN. Vidi alios syrupos de papauere, quibus medici in alui profluuijs vtebantur. BRA. Multæ aliæ sunt descriptiones syruporum de papauere, à multis alijs authoribus scriptæ, quas prosequi non est opus. Auicenna duas ponit, quarum secundam ad profluuium alui valere certum habeo. Prima autem ad somnum conciliandum: & à nonnullis fit, quem appellant syrupum de papauere centum capitum, estq; simplex syrupus. Nicolaus etiam syrupum de papauere ad profluuium valere scribit: imò & antiquiores in profluuijs alui papauere vsi sunt, extantq; apud Aëtium, Paulum, & Oribasium multa ad profluuia, quæ papauera recipiunt. Hæc autem de hoc syrupo satis.

Syrupus de quinq; radicibus.

SENEX.

SYrupus de quinq; radicibus in ordinem venit. BRA. In quem ordinem, si ordinem non seruas? SEN.

SEN. In ordinem meæ inordinatæ schedæ. BRASA. Equidem inordinatæ, nam simplices syrupos seorsum à compositis scribere poteras, & calidos à frigidis, aut saltem ordinem secundum humores habere, aut secundũ corporis partes, aut secundum ægritudines. SEN. Nihil consideraui, sed ordinaui vt in mentem venere, & vt in officina præsentabãtur. BRA. Quum hoc ad rem ipsam nihil referat, syrupum de quinq; radicibus examinemus. Quod magis commodè fiet, si vnà & syrupum de duabus radicibus, & syrupum bisantium sine aceto & cum aceto, & syrupum acetosum simplicem discutiamus. Omnes pharmacopolæ & hic & per totam Italiam eundem syrupum acetosum simplicem parant, eum scilicet qui à Mesue describitur, & simpliciter syrupus acetosus nuncupatur, qui & ab Auicenna ponitur prima fen quarti canonis, in libro autem quinto plures syrupos acetosos describit, & Serapio in suo Antidotario, & Hali in. x. lib. suæ practicæ, hunc præsentem syrupum acetosum simplicem conformari docent. SEN. Non'ne antiquiores de ipso tractarunt? BRA. Nusquam. SEN. Quomodo hoc dicis? nam Mesue ipse de hoc syrupo Galenum adducit. BRA. Quomodo autem Mesue Galenum adducere potuit, si Galenus zucharũ ignorauit? SEN. Istud igitur mirum est, præsertim cùm à recentibus Galenus. XI. de arte curatiua adducatur. BRA. Certus sis, nusquam de eo locutum esse Galenum, imò grauius errant, qui librum secretorum Galeni adducunt, in quo hunc syrupum inueniri dicunt. SEN. Vnde igitur hic error emanauit? BRA. Quia Hippocrates, Galenus,

& antiquiores de oxymelite tractarũt, quod ab hoc differre non videtur, nisi quia mel zuchari loco sumit. Zucharum verò antiquiores ignorarũt: propterea acetosum simplicem Mesue parare non poterant, sed bene oxymelitem, de quo suo loco disseremus. Est autem simplicis acetosi vel sine aliquo addito acetosi descriptio, hæc quę sequitur, per Mesue verba expressa.

Syrupus acetosus simplex.

RECIPE Zuchari boni albi partes quinq;, & in vase lapideo pone, & superinfunde aquæ fontis dulcis & claræ libras quatuor, et decoquatur, semper eius spumam abyciendo, & sit ignis, in quo coquitur prunarum, aut tenuis flammæ sine fumo, & decoque hoc modo, donec clarificetur, & diminuta sit aqua, sicut medietas eius: deinde infunde super ipsum aceti vini albi clari partes duas in leui, & in forti partes quatuor, & in mediocri partes tres, & da ei post illud decoctionem in coctura: sit autẽ hæc coctura, coctura syrupi. Hæc Mesue ad verbum SEN. In hoc syrupo plura mihi præsentantur ambigua incipiam autem ab vltima parte, vbi inquit: In leui partes duas, in forti quatuor, in mediocri tres: per hæc verba quid intelligẽdum sit dubito. Nam illos aberrare puto q leue ad acetũ applicãt, & forte, & mediocre, in aciditate. BRA. Imò maximè errãt, qa potius de leui aceto ptes quatuor ponẽdæ essent, & de forti ptes duæ. Sed verus intellectus est, qđ leue, mediocre, forte, ad syrupũ referãtur, vel ad morbũ: vt sensus sit: In syrupo leui, q nõ multũ aperiat, duę aceti ptes sint: in forti q multũ aperiet, sint ptes quatuor: in mediocri q mediocriter apiat, sint ptes tres. Aut ad morbũ referamus: In leui morbo

morbo sint duæ aceti partes in syrupo: in forti sint quatuor aceti partes: in mediocri morbo sint tres partes aceti. Dic autẽ paratis'ne hos tres simplices syrupos in leui, forti, mediocri? SEN. Vnus solũ paratur. BRA. Qui'nã est ille? SEN. Differunt pharmacopolæ. Sunt qui tres partes aceti ponant, & qui duas, rari qui quatuor, tamẽ & reperiuntur qui addãt. BRA. Tu quem facis? SEN. Semper eum paro, in quo tres partes aceti sunt, nam potius medium sequi elegi, quàm extrema. BRA. Ego autem vnũ extremũ potius sequerer. SEN. Quod? BRA. Vt duæ partes aceti solum ponantur, quia medico semper licet, quando voluerit, acetum addere. Sed quando plus aceti receperit, quàm medico placeat, ita facile subtrahi non potest. SEN. Imò potest alia addendo. BRA. Sed non ita facilè, nec deinde syrupus acetosus erit. SEN. Tua ratio non mihi displicet, propterea eum deinceps parabo in quem duæ partes aceti ingrediuntur. BRA. At opus erit, vnum semper agas. SEN. Quid est hoc? BRA. Vt medicum admoneas qui hoc syrupo vtitur, te eum solum fecisse, qui leuis est: & in leui morbo valet, in quo duæ partes aceti tantum sunt: vt si acetum addere voluerit, addat: tamen conuenientius esset tres syrupos habere. Verùm nostri temporis medici non solũ hoc non curant: sed inter hos syrupos differentiam nesciunt, nec an fiant, sed cùm indicunt ægro satisfecisse putant: rem verò quam ordinant, & an bene paretur, ignorant. Hæc autem aliàs, quia nobis institutum non est de medicis maledicere. SEN. Aliud etiã est, quod in hoc syrupo me addubitare fecit, quia Mesue iquit ad materias

calidas valere, & ad frigidas & ad ſubtiles, & ad craſ ſas viſcoſas: hæc autem oppoſita videntur, & ſimul incompatibilia eſſe. BRA. Opus eſt ſcias, quod hæc eadem quantitate nõ agit, ſed diuerſa: nam hic ſyrupus ratione aceti incidit, & frigidus eſt: propter frigiditatem ad materias ſubtiles & calidas valet, ſed ob incidendi vim, quam habet, ad craſſas materias & glutinoſas valet, eas attenuando: vnde non inconuenit vnum ratione diuerſarum partium, & qualitatum ad duo cõtraria valere. Nota autem quæ ſequuntur, quia in materiebus frigidis & craſſis, non valet ratione frigiditatis, tamen valet ratione inciſionis. Ideo addit Meſue, poſſe virtutem infrigidationis tolli, non remota eius penetratione. Iſtud autem fit, illi nonnihil calidi addendo, vt cinamomum, aut radices calidas aperientes, quæ non ſolùm frigiditatem remouent: ſed ad penetrationem & reſolutionem addunt. SEN. Miror quomodo Galenum adducat, ſi nuſquam Galenus de eo loquatur. BRA Galenus de oxymelite tractat, quod ex melle & aceto fit, de quo ſuo loco diſſeremus: puto illum eſſe locum, quem Meſue citat. Sed vnum eſt in quo magis ambigo, quàm in prædictis. SEN. Quid eſt illud? BRA. Hunc ſyrupum ad atram bilem valere, tamen Hippocratis, & Galeni ſententia eſt, acetum eos iuuare, in quibus amara: eos autem ſummopere lædere in quibus atra bilis dominatur, ſed magis mulieribus inimicatur, quàm viris, nam vterũ lædit. Non videtur ergo in melancholica materia conuenire. SEN. Quid igitur ad Meſuen dicere oportebit? BRA. Fortè nõ intelligit ratione ſuę qualitatis ad atrã

bilem

bilem valere, ſed tantùm ratione penetrationis: quia alia medicamenta atræ bili propria ad ſtatuta loca penetrare facit, & vim diſſoluẽdi ac diſſecãdi illis tribuit. Ideo acetum atræ bili conueniens non eſt, niſi ratione penetrationis. SEN. Hoc igitur per accidens prouenit, & non ex natura huius ſyrupi ob ſuã qualitatem. BRA. Quicquid ſit, hic ſyrupus acetoſus, ratione qualitatis aceti ad humorem melancholicum non valet: ſed tantum penetrare facit, & reſoluit: propterea ad ſyrupũ acetoſum compoſitum veniamus. SEN. In Meſue poſt hunc ſyrupum ſimplicem acetoſum, quem ipſe ſyrupum acetoſum abſoluto vocabulo appellat, ſyrupus acetoſus cum radicibus ſequitur, quem recentes de duabus radicibus vocant, & acetoſum compoſitum. Fit autem cum aceto, & ſine aceto: cum aceto eſt acetoſus compoſitus: ſine aceto abſolutè eſt de duabus radicibus: licet qui ordinant, cum aceto, aut ſine aceto addere ſolent. SEN. Ita eſt, & nos vtroſq; paratos ſeruamus. Et hunc qui acetum ſuſcipit de duabus radicibus cum aceto nuncupamus, vel acetoſum compoſitum, vel acetoſum cum radicibus: qui autem acetum non habet, de radicibus abſolutè dicitur, vel de duabus radicibus ſine aceto. BRA. Vbiq; per totam Italiam ita paratur, & Meſue compoſitionem ſequuntur omnes medici, quæ hæc eſt.

Syrupus acetoſus cum radicibus.

REcipE aquæ fontis claræ libr. X. & proÿce ſuper ipſam radicis fœniculi, apy, endiuiæ, ana. vnc. iÿ. aniſi, ſeminis fœniculi, apy. ana. ℥. viÿ. ſeminis endiuiæ, vnc. ß. Coquatur cum facilitate, quouſq; veniat ad lib. v. tunc proyce ſuper ipſam Zuchari boni lib. tres, et clari-

ficetur sicut prius: dende funde super ipsum aceti boni quãtitatem sufficientem, iuxta modum superioris doctrinæ, & da vbi oportet. Hæc Mesue. SEN. Hic est ille syrupus, quem facimus. BRA. Auicenna hunc syrupum quinto libro docet, & eum syrupum acetosum communitatis appellat: sed non addit radices endiuiæ, quæ fortè in Mesue abesse debent: nam & in meo antiquissimo Mesue non adsint, vnde vocatus est de duabus radicibus, quia duæ radices solæ ingrediuntur, & tunc nõ erit opus fugere, quod tãtum duæ radices calidæ ingrediantur, endiuia autem sit radix frigida, ideo dictus sit de duabus radicibus scilicet calidis. SEN. Reperitur'ne apud Antiquos hic syrupus? BRA. Non reperitur hoc modo compositus, sed apud Paulum, Aëtium et antiquiores proportionales decoctiones inueniuntur ex radicibus & apij, & fœniculi, & ex hyssopo, pulegio, origano, tragorigano in materiebus crassis, vt liquidum est, si eorum volumina legeris, quę vbi de febribus notis tractant, his plena sunt. Hic autem syruporum modus inuentus est, vt omni tempore hæc in promptu habeantur, & magis delectent. Dicas autem, quando radices in syrupum ponis, sumis'ne integras? SEN. Non, sed in frusta seco. BRA. Hoc non peto, sed an radices integras, non adempto meditullio, an corticem tantum circa meditullium accipias. SEN. Semper excoriamus, et meditullium abycimus. BRA. Sed sine ratione factum videtur: nam vis radicis in eo potissimùm consistere videtur, quod est medium totius, & in quo potissimùm vita plantæ est, hoc autem est meditullium: nam eo non modo

tota

tota radix, ſed & tota planta viuit. SEN. Ratio id inferre videtur: tamen in hoc ſyrupo de radicibus apud Auicennam. V. lib. ita ſcriptum reperitur: Recipe corticum radicis fœniculi, & corticum radicis apij. Quod argumentum eſt, corticem ſumendùm eſſe. BRA. Et ego ex Meſue argumentum faciam, quia ipſe in ſuo ſyrupo, dicit radices accipiendas, non corticem radicis: ideo radices ſumendæ, quæ integræ ſint. Etenim Meſue cortices harum radicum dicere ſciuiſſet, & non radices, ſi cortices, & non radices ſumendas voluiſſet. SEN. Quid ergo ſumendum? BRA. Vt hanc rem optimè enodemus, ſcito apud philoſophos in viuentibus ordinem perfectionis dari, & imperfectionis. Homines inter viuentia perfectiſſimi ſunt, propterea ad hominis generationem multa inſtrumenta requiruntur: in brutis pauciora quàm in hominibus: in inſectis adhuc pauciora, adeo vt in fruſta etiam conſecta per aliquod temporis ſpatium partes viuant. Arbores autem & herbæ tot inſtrumentis non indigent, ideo non ſolùm per ſemen, ſed etiam per ſurculorũ tranſplãtationẽ, & inſitionẽ Eodẽ modo herbæ ſeminæ, & per ramuſculorũ plantationẽ viuunt, et in eadẽ ſpecie indiuidua faciũt. Omnia aũt quę viuunt, vno organo indigent, in quo potiſſimùm vita fundatur, vt in animalibus cor, quod eſt caloris fons: inſecta vero in fruſta conciſa, habent aliquid cordi proportionale: propterea & inciſa viuunt, non tamen diu, quia interciſum eſt cordi analogũ, & corruptũ. In plantis verò per totũ eſt proportionale cordi. Ideo inciſæ in partes, & plantatæ viuunt, & quælibet pars ſuum cor habere videtur:

tamen in tota planta vnum ſolum erat actu, plura autem potentia. Cùm autem inciduntur rami & ſurculi à planta, actu efficiuntur illius ſpeciei plantæ indiuidua, & actu habēt cordi proportionale. Similiter in omni viuēte opus eſt vnum eſſe, quod in toto continuationem faciat, & à quo nerui & totius ligamenta naſcantur, ſine quibus non conſiſteret, nec moueretur. Hoc in animalibus eſt cerebrum, & ſpinalis medulla: in plantis eſt meditullium illud. Sicut autem in animalibus illa pars frigida eſt ſecundū ſpeciem animalis: ita hoc meditulliū ſpinali medullæ proportionale, ratione herbæ, cuius eſt meditullium, eſt frigidius, vel minus calidū: propter hoc ita aperitiuum non erit, ſicut cortex, quo integitur in radicibus calidis. In frigidis radicibus ſecus eſt, quia habent frigiditatem maiorem, quàm habeat cortex, & hoc in multis. Sunt etiam aliquæ radices, quę hanc differentiam non habent, quia vſq; in profundū eodem modo carnoſæ ſunt, vt rapa, cuius cortex tenuiſſimus eſt, in medio tota caro eſt, & in rapa vis in medio eſt, non in cortice. Eadem fortè ratio in rhabarbaro dicenda eſſet. Ad rem igitur redeuntes, in radicibus aperientibus cortex ſumi debet, quando radices aliquas decoctiones ingrediuntur: & ratio in promptu habetur, quia cortex magis calidus eſt, & magis aperitiuus, quàm meditullium. In frigidis autem radicibus & non aperientibus, meditulliū ſimul addere oportet, vt cùm cichoreum decoctiones ingreditur, meditullium adimi non debet, tum quia frigidum, tum quia egregius cichorei qualitatem ſeruat: nam in meditullio maiorem amaritudinē ſentis, quàm in cortice.

tice.SEN.Est'ne verè cortex id quod meditullium integit.BRA.Respectu meditullij cortex appellari potest, tamē respectu radicis nequaquam: quippe in radice tria sunt, Cortex,qui primò occurrit, & terræ propinquus est,qui ita se habet ad radicem, sicut himen, id est pellicula tenuis,quæ nos ambit:deinde caro,quæ est a cortice isto subtilit vsq; ad meditulliū:postea meditullium, ꝙ à mulieribus Ferrariensibus anima herbæ nuncupatur. Exterior cortex sumi non debet,sed is,qui est à summo cortice vsq; ad meditulliū,quod caro appellatur. Superior enim cortex & terream naturā sapit,& à radijs solaribus exustus est:vnde in calidis & aperientibus radicibus in decoctionibus,& in hoc syrupo, & alijs carne vtaris:in frigidis aūt radicibus,& carne,& meditullio, vt in endiuia,cichoreo,lactuca.Quod si dicas in cichoreo meditullium calidū videri,quia amarū,nam (vt Galenus quarto lib.de simpliciū medicamentorum facultatibus testatur cap.XVIII.) omne amarū est calidum. Respondemus omnino aliq̄ caliditatē habere,propterea aperit:his enim duobus insignitur cichoreū, quod aperit,& infrigidat.SEN. Ita igitur agendū erit quomodocūq; radices sint.BRA. Si radices multū tenues essent,nihil moueri oporteret:si aūt crassæ essent,meditulliū abyciēdū est.SEN. Tu autē superius mihi videbaris satis euidēti ratione probare meditullium efficacius esse, vtpote in quo vis intēsior sit,quia est tāquā anima plantæ.BRA.Tamen si carnē gustes,atq; meditulliū, in carne,& saporē, & odorem intensum herbæ ꝑsentis, sed in meditullio parū (aliquibus demptis præsertim frigi-

dis.) Gusta hunc apij corticẽ, & hunc fœniculi, nũc modo eorũ meditullia gusta. SEN. Gustaui, & alias sæpe gustaueram, maior vis in carne sentitur, & nescio quid excellẽtius, quàm in meditullio sentitur: tamẽ q̃a apij radices paruæ sunt, & caro tenuis, raro aut nũquã meditulliũ remouemus. BRA. Sed Mesue in Secœniabin (ita ipse appellat) de radicibus, inquit: Recipe corticũ radicis apij, fœniculi & reliqua, quæ sequũtur, quod indiciũ est ab apio etiã meditulliũ remouẽdũ, & Auicẽna in syrupo acetoso de radicibus cõmunitatis, iubet corticem radicis apij in syrupo recipiendũ. SEN. Fortè hoc ab re nõ esset, cũ authores dicũt, Recipe corticẽ radicis, tũc sola caro sumatur: cùm aũt dicũt. Recipe radicẽ, tota radix integra, meditullio nõ amoto accipiatur. BRA. Hoc videretur rationẽ aliquã habere, nisi authores de radice quãdoq; loquẽtes carnẽ meditullio dempto intelligerẽt: & quia maior vis in aperiẽtibus & calidis in carne est, quàm in meditullio: & q̃a meditulliũ minus crassum est & durum quod magna decoctione indigeret. SEN. In quibus casibus hoc syrupo vteris? BRA. In materiebus biliosis notis, quæ crassæ sunt: & etiã valet ad materias pituitosas: nã obstructionũ aperitiuus est, nõ modò hepatis, splenis, & renũ, sed etiã vniuersi corporis, & materias crassas atq; glutinosas incidit & abstergit. SEN. Quo tẽpore ęgritudinis exhiberi debet? solẽt enim Recẽtes post septimã propinare. BRA. Nullũ adest statutũ exhibẽdi tẽpus per dies: sed semper exhiberi potest, quando oportet, etiã si in ægritudinis initio sit. Tamen ægritudines quæ nõ sunt biliosæ puræ, sed notæ, vt plu-

rimum hunc ordinem habẽt: vt in primis portio subtilioris materiæ resoluat: Ideo rarò ante primã hebdomadẽ eo indigemus. Quare dicere nõ oportet ante septimum diẽ vel post septimũ diẽ sumẽdum esse: sed quãdo opus est. Opus autẽ est, quoties materia crassa est, lenta, glutinosa, & partes nostri corporis obstructæ sint, tunc ab hoc syrupo etiã in principio ęgritudinis incipere debes. Hic autẽ antequã ad aliã trãsirẽ, de tẽpore colligẽdarũ radicũ verba facerẽ, nisi statuissem determinato libello, de tẽpore colligẽdarũ herbarũ tractare. Ab hoc aũt non abstinebo: cùm multi sint, qui voluerint radices colligendas esse, cùm herbæ folia amiserint, eo autẽ tẽpore in meditullio nulla vis ẽ quę ad tẽperaturã faciat, sed ad plãtæ vitã solùm facit: quod argumẽtũ est carnẽ & nõ meditulliũ sumẽda. Ad rem autẽ nostrã redeũtes, dic cũ author inquit, tũc proijce super ipsum zuchari boni libras tres, & clarificetur sicut prius, quomodo hanc partẽ intelligis? SEN. Hoc modo, postquã ebullierit, percolamus omnia bene exprimentes. BRA. Hoc mihi summè placet, quòd expressio fiat. SEN. Postea tres zuchari libras addo. In hac autem re inter se differũt pharmacopolæ, quoniã aliqui duobus, aut tribus ouorũ albuminibus sumptis zucharum & totam decoctionem simul clarificant: alij zucharum per se clarificant, & deinde in decoctionẽ ponunt: alij nullo modo clarificant. BRA. Hi fortè non ineptè agunt, quoniam frustra albumẽ oui poni videtur pro liquorum depuratione, in quibus acetum ingreditur. Tu autem quomodo agis? SEN. Ego in tota decoctione clarificare soleo, duobus, tribus, aut

pluribus ouorũ albuminibus sumptis, pro quantitate syrupi, quã facio. BRA. Tu ergo maiorẽ syrupi copiá facis quàm ab authore describatur. SEN. Equidẽ. BRA. Deinceps ne hoc feceris: nam in theriaca ostendimus ex mente Galeni, nec augendas, nec diminuendas medicamentorũ quantitates & cõpositiones, de qua re aliàs tractabimus. SEN. Deinceps integrá cõpositionem parabo. Dic autem tu, laudas præsentem syrupum clarificari an non? BRA. Id agendũ est, quod ab authore dicitur. SEN. Qui'nam modus est ille? BRA. Ipsum lege, qui inquit, clarificetur vt prius: Ideo opus est eo modo clarificare vt prius docuerat, quod in accetoso simplici fuit. SEN. Quomodo docuerat? BRA. Ebulliendo & expumando, semper spumá abijciendo, & decoquatur hoc modo (inquit) donec clarificetur. Itaq; huius syrupi clarificatio fiet, spumã demendo cùm ebulliet cũ zucharo, donec clarus euadat, ea scilicet claritate quam habere possit, quæ tamen erit integra claritas. SEN. Ouis igitur parcam. BRA. In hoc casu parces, nam & frustra cum aceto ponuntur. SEN. Debet'ne diminui vsq; ad dimidium? BRA. Non, sed vsq; ad claritatẽ, quam habere potest: hanc autẽ habebit, cùm amplius spumã non faciet. Dic autẽ quã aceti quãtitatẽ in hũc syrupũ ponis? SEN. Pro qualibet syrupi libra semilibrá aceti. BRA. Sunt qui vncias quatuor, & qui quinq;, & qui octo pro qualibet libra ponant. SEN. Quid in causa fuit, vt hæc differentia nasceretur? BRA. Quoniam in hoc syrupo eodem modo vt in præcedenti acetum poni debet, in leui partes duæ, in forti partes quatuor, in mediocri partes

tres:

tres: quia Mesue ad precedentem syrupum seipsum refert. Ideo aliqui fortem, aliqui debilē, aliqui mediocrē, aliqui nullum, sed suo modo parant. SEN. Igit tres syrupi compositi acetosi fieri deberent? BRA. Deberent quidem: sed satis est debilem, id est debili morbo conuenientem vel in aceto debilem seruet: quia doctus medicus, acetum semper addere potest, si opus erit. Si autem vel fortis vel mediocris esset, & debiliori indigeret, acetum auferre non posset, vt in simplici acetoso etiam diximus: semper autem bulliat expumando, post impositionem aceti quod syrupum clarū reddit. Ideo ouis non indigemus vbi acetum ingreditur, sed illis solū vtimur in illo de radicibus sine aceto secundum vos pharmacopolas: sed satis est secundum Mesue ebullitio: vnumq; animaduertas, si absq; aceto syrupum feceris, vt sine aceto de radicibus appelletur, quādo ipsum clarificas expumando, semper expumare debes quousq; perfectus sit, & ad syrupi cocturam peruenerit. Si autē acetum addere volueris, vt sit acetosus compositus, vel acetosus de radicibus, noli expectare quòd coctus sit quando acetū addere volueris, sed tunc ponas acetum, cum prope cocturam syrupi peruenerit, semper expumando. SEN. De hoc satis dictum est, ad illum de quinq; radicibus veniamus. BRA. Vt lubet: sed dic quem authorem sequimini in hoc syrupo? SEN. Ignoro, nos ipsum magistralem syrupum appellamus, & eo medici vtuntur: vnde autem venerit, nunquam audiui. BRA. Et ego certe nusquam inueni, nisi in quibusdam libellis Receptarijs nūcupatis Petri Galli: possent dici libelli de componendis

Syrupus de quinq; radicibus.

medicamentis: ſed communiter, & κατὰ γένη, & κατὰ τόπους. Id eſt & ſecundũ genera, & ſecũdũ locos. Tu autẽ addidiſti eſſe magiſtralẽ ſyrupũ, quid intelligis ꝑ illam particulá magiſtralẽ? SEN. Nos receptas magiſtrales appellamus quæ in vſu quotidiano ſunt. BRA. Appelletis vt lubet. Quod mihi abſurdũ videtur, eſt, apud diuerſos pharmacopolas vario modo Ferrariæ fieri. Sũt enim qui ſequentem cõpoſitionem ſequuntur: ſed vnde hauſerint, ignorant: nec eorum præceptores ſciebant.

Recipe radicis Apy)
Petroſelini)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Aſparagi)
Bruſci)

Miſce, & bulliãt in ſex lib. aquæ fontis ad cõſumptionẽ tertiæ partis, deinde facta expreſſione addãtur zuchari libræ tres, & in fine decoctionis, aut ꝑpe finẽ, adde aceti optimi vnc. vij. SEN. Hic non eſt ſyrupus de quinq; radicibus quẽ paro, & quẽ maior pharmacopolarũ pars parat: in hoc enim à te citato ſemina deſunt. BRA. Hoc nõ ignoro, tu modo tuũ edoceas. SEN. Eſt hic q̃ ſeq̃tur.

Recipe radicis Apÿ)
Petroſelini)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Aſparagi)
Bruſci)
Seminis Apÿ)
Petroſelini) añ. vnc. i.
Fœniculi)

Miſce,

Misce, & omnia decoquantur in lib. X. aquæ, & libram vnam aceti ad consumptionem medietatis: inde coletur, & cum melle quantũ sufficit, fiat syrupus. BRA. Ponis'ne acetum, vt cũ aqua bulliat? SEN. Pono. BRA. Id nõ conuenit, sed tunc poni debet, cum ferè coctura facta est, aliter nihil ferè aceti haberet: vna etenim aceti libra in libris decem aquæ ebulliens non persentitur. SEN. Ob hoc ægrè persentitur acetum in hoc syrupo. BRA. Cùm autem apud aliquos pharmacopolas in suis syrupis huius speciei sentitur acetum, apud alios non sentitur, Causa est, quia diuersas compositiones sequuntur & diuersis modis agunt. Ego sentiri voluerim, q̃a eius officium est aperire, attenuare, resoluere. Quæ omnia excellentius fiunt, si acetum in compositionibus addatur quam si desideretur. Dic autem facis'ne cum melle aut zucharo? SEN. Nullus melle vtitur: sed zucharo. BRA. Tamen descriptio tua, quæ passim circunfertur mel recipit. SEN. Verum est: sed nos, vt suauiorem faciamus, mel accipimus. BRA. Id dicis ac si mel suaues syrupos non faciat: imò ex melle dulciores sunt, & in hoc, mel potius sumi voluerim, quàm zucharum, quoniam hoc syrupo vtimur ad vehementius aperiendum, quàm faciat syrupus de duabus radicibus. SEN. Noui ego pharmacopolas quosdam, qui syrupum de duabus radicibus exhibent, quoties syrupus de quinq; radicibus præscribit. BRA. Hi vehementer errant: nam & si ad eandem intentionem valeant, tamen hic est magis validus, quam ille de duabus, præsertim quãdo additur quãtitas aceti sufficiens. Nã qaandoq; indigemus parum aperire,

quod facimus cũ acetoso simplici: quandoq; magis, quod facimus cum illo de duabus radicibus: quandoq; adhuc magis, quod facimus cum syrupo de quinq; radicibus, vnde medicus hoc peculiare in se habere debet, vt ad vnam intentionem debilia, fortiora, & fortissima p gradus habeat, & immutare sciat: nec vim naturæ faciat si voluerit ab extremo ad extremũ sine medio progredi. Cùm autem per media conuenientia transit, naturę satis facit, & nullus error fieri potest. Alij tamen pharmacopolæ sunt qui alium syrupum faciunt ex quatuor radicibus, & illum pro syrupo de quinq; radicibus parant. Ipsum autem in libro quodam suo inueniunt, qui Lumen apothecariorum appellatur sub nomine syrupi de radicibus magistralis, cuius compositio hæc est.

Recipe radicum Apij)
Fœniculi) añ. m. i.
Petroselini)
Endiuiæ)
Seminum Apij)
Fœniculi)
Anisorum) añ. vnc. ß.
Ameos)
Asparagi)
Aceti boni libras duas.

Omnia præter acetum in lib. XX. aquæ bulliant vsq; ad perfectam coctionem, deinde coletur, & colaturæ addantur mellis purificati lib. IIII. et acetum prædictum, & ad perfectam coctionẽ decoquãtur. SEN. Rari sunt qui hunc syrupum faciant. BRA. Aliqui tamen non desunt.

sunt. SEN. Quem debeo ego pro syrupo de quinque radicibus paratū habere? BRA. Ego eum pararem, quem tu paras, sed cum melle potius, quàm cū zucharo. SEN. Accipiendæ sunt integræ radices in isto, an sola caro? BRA. Caro sola, præterquam in apio, cuius radicem integram vt plurimum sumimus, tum quia paruæ, tum quia meditullium tenellum est. BRA. Cùm is à medicis syrupus de quinque radicibus præscribit, eum facito qui in medio descriptus est, in quo radices, & semina ponuntur: suaderemque, vt pro qualibet syrupi libra quatuor saltē aceti vnciæ ponerentur, si quis plures addere voluerit. Sed ad Bisantinum syrupum veniamus, qui & ipse in ordine horum aperientium syruporum, & qui acetum recipiunt, existimatur. SEN. Est Mesue syrupus. BRA. Nullum alium authorem legi (præter Mesuen) qui illū describeret. In frequentissimo vsu est per totam Italiā, in materiebus crassis, glutinosis, & in magnis obstructionibus, & præsertim vbi materia atra biliosa est, vt in quartana febre. Sed tu eius descriptionem enarra. SEN. Ita ad verbum ex Mesue colligitur vt ego dicam. Syrupus bisantinus sine aceto.

Recipe succi Endiuiæ)
Apij) an. lib. ij.
Lupulorum)
Boraginis vel Buglosse aut domesticæ aut syluestris.) an. lib. i.

Bulliant bullitione vna, & despumentur, ac depurētur. Tunc ex hoc depurato accipe lib. IIII. Zuchari Tabarzeth lib. II. semis, & coquátur cum facilitate donec fiat syrupus, hic est syrupus Bisantinus Mesue. BRASA.

Non'ne & acetum ingreditur? SEN. Non ingreditur in hoc qui sine aceto est. Si autem cum aceto facere volueris, Mesue docet ad omnem partem depurati succi addendum esse aceti boni clari, partem semis, & tunc bisantinus cum aceto appellatur, sed hi ambo, & hic qui cum aceto est, & ille qui sine aceto dicuntur bisantini absque additione. BRA. Additonem addas, ne quicquam omittatur, quod nostrum examen effugiat. SEN. Additio hæc est, vt in prædictis succis bulliant.

Syrupus bisantinus cũ aceto.

Foliorum rosarum		vnc.		ij.
Liquiritiæ		vnc.		ß.
Spicæ			ʒ.	ij.
Anisi	)			
Fœniculi	)	añ.	ʒ.	iij.
Seminis Apij	)			

Nihil aliud additur. BRA. Hæc ferè sunt alter syrupus. Sed quomodo hæc ponis? SEN. In succis ebullire facio vsque ad ebullitionem illam, deinde percolo, & clarifico, denique acetum addo. BRA. Hoc autem mirum est, in hac vrbe esse qui cum additione ista, & qui sine additione parent. Ego suaderem, vt cum additione fieret: nam hic syrupus in aperiendo eum excellere dicitur, qui de quinque radicibus est. SEN. Libenter abs te ordinem præcedentium syruporum in aperiendo haberẽ. BRA. Talis erit ordo, vt inter omnes nuper enumeratos primus in aperiendo sit.

Acetosus simplex.

Postea de duabus radicibus sine aceto.

Tertio, de duabus radicibus cum aceto.

Quarto,

Quarto, de quinq; radicibus.
Quinto, bisantinus sine aceto.
Sexto, bisantinus cum aceto.

Bisantinus autem, vel cum aceto, vel sine aceto sit, cum additione semper fieri debet. Tamen de bisantino sine aceto dubium fieri posset, an illum de quinq; radicibus superet, in quo acetũ ingreditur: acetum autem ad aperiendum plurimum facit: propterea absolute dicendum est, syrupum de quinq; radicibus, Bisantinum sine aceto superare. Tamen Bisantinus sine aceto nunquam dari debet, nisi in eo casu, in quo acetum noceret, & reliqua quæ syrupum ingrediuntur, conuenirent. Sed & in hoc casu nec syrupus de quinq; radicibus, nec acetosus compositus conueniunt. SEN. Quo ægritudinis tempore exhiberi debet hic Bisantinus syrupus? nempe recentes post septimum diem propinare solent. BRA. Vt suprà edocuimus, non adsunt statuta syruporum tempora: sed ægritudo & materia, & ægri affectio ea sunt quæ hunc vel illum syrupum vocant: vnde quocunq; tẽpore eo indigemus, dandus est, etiam si ægritudo inciperet. Tamen raro accidit, quòd in principijs eo indigeamus, propter hoc recentes, in principijs à Bisantino abstinendum esse dicunt, quod absolute dicere non licet. In magna etenim obstructione ab hoc incipere cõueniet. Inquit accipiendum esse boraginem, vel buglossam syluestrem, vel domesticam. Hoc à Mesue positum non est, sed ab interprete additum. Mesue tantum boraginem scripsit, eius autem interpres ignorabat boraginem esse verum buglossum, sed de hac re in examine

ſimplicium locuti ſumus. Illuc recurras, ne librum libro miſceamus. SEN. Dicitur à Meſue, Accipe eius depurati libras quatuor, Zuchari Tabarzeth libras duas & ſemis. Qualis eſt horum verborum ſenſus? BRA. Intellige pro ſingulis quatuor libris ſucci depurati, duas libras, & ſemis Zuchari accipiendas eſſe. Vnumq; addo, Meſue intentionem eſſe, vt nunquam maior copia huius ſyrupi fiat, quàm ſint quatuor libræ ſucci, & duæ & ſemis Zuchari. Nempe Galenus in Theriaces compoſitione docet, nunquam authorum compoſitiones augendas eſſe, aut minuendas, quando per certam & ſtatutam menſuram & per certum pondus ſcriptæ ſunt: ideo laudarem vt ſingulas compoſitiones in ſua quantitate parares: neminem tamen in ſyrupis cogerem vt hâc regulam ſeruaret, ſed in aliquo antidoto, & maiori pharmaco, non ſolùm ſuadens, imò cogerem. Vnde Venetorũ Theriacam, & Mithridatũ nihili facio, etiam ſi vera ſimplicia haberent: quia ſecundum Andromachi quantitatem & aliorum authorum non parant: ſed adeò multiplicant vt lacus harum compoſitionum vna vice parent. Ad rem autem noſtram redeũtes, quid intelligis tu per vnã ebullitionem? SEN. Quod cùm bullire cœperit, ab igne dematur: vnde ex hoc infertur parum ebullire debere. BRA. Deciperis bone vir, & tecum multi: quia illa verba integram ebullitionem notant: ſed illud ſemel fieri, non autem quod ebullire facias, poſtea frigeſcat: & deinde iterũ bulliat: ſed cõtinuo bullire oportet, quoad ſpumam fecerit, & depuratum ſit. Scitoq; zucharum Tabarzeth eſſe Zucharum album: quippe Mauritani album

Tabarzeth

Tabarzeth appellant. Est autem album Zucharum id quod bene expurgatū & excoctum est, non tamen quod vulgo finum vocamus: sed quod alijs precedentibus purgationibus adeò depuratum sit, vt arbum euaserit, nondum tamen extremam manum accepit & finum effectum sit. Scito etiam, quod à Mesue dictum est ebullire cū facilitate, id in omni syrupo intelligendum esse, quia vehemens ebullitio spumam ingentē excitat, & perfecte confici non finit. SEN. Vnū à te scire percupio, quare hic syrupus bisantinus, aut Dinari nuncupatus sit. BRA. Id est nomen eius syrupus Bisantinus, sed interpres parū bonus qui in nomine deceptus est, vertit Dinari, quia Bisantium genus monetæ est, ac si dicatur syrupus qui moneta dignus est. Re autem vera hæc inscriptio ita intellectu vana est: sed potius hoc coniectandū à loco appellatum esse syrupum bizantinum, id est quo medici bizantini vtebantur. Intelligo autem per Bizantium non Constātinopolim quæ in Asia est: sed Bizātiū in Aphrica: quāuis hoc Bizatium, non Byzantiū scribendum sit, & sic apud Plinium legitur in castigatis codicibus. Mesue enim Aphricanus fuit, & proprie Damascenus, vel fortè ab aliquo Græco Constantinopolitano hanc cōpositionē habuit, propterea Bizantinū, id est Cōstātinopolitanū syrupū appellauit, vtpote quem à Constantinopolitano authore habuit. Quicquid tamen sit, de nominibus multum solicitos esse non est opus, modo rem ipsam cognoscamus. Dic autē tu, si intra annū hic syrupus deficeret, quomodo eū reparabis, quia succos non habebis? SEN. Nos magnā copiam facimus, & succos seruamus,

si forte fortuna deficeret. BRA. Quomodo succos seruare potestis? SEN. Factis succis, eos percolari dimittimus, quibus optime percolatis, fæcē abijcimus, postea per densum linteū descendere facimus, deinde in vitreatum vas ponimus cum bene depurati sunt, & oleū supra ponentes seruamus. BRA. Miror, quod breui non corrumpantur. SEN. Imò corrumpuntur, sed non ita breui. BRA. Quāto tempore durat? SEN. Per spatium sex aut octo mensium. BRA. Hoc nihil est, nam opus erat saltem per integrum annum seruare. Vidi ego nonnullos, qui ebullire faciunt, deinde seruant. SEN. Et hoc modo cito putrescere debet. BRA Cito: propterea in hunc modum fieri suaderem, Expresso succo per stamen bene coletur, deinde per densum linteum, postea soli per. XV. dies exponatur, deinde iterum percoletur, & in vitreum vas recondatur, oleo tamen supra posito, & vasis ore optime obturato. Itaq; per annum, & etiam diutius perdurabit. Omnesq; succi hoc modo parati colorem quendā subrubrū faciunt, colori granatorū similem & viridem colorem quē in principio habebant, amittūt. Rosarū vero succus vini speciē refert. Scito tamē aliquos succos esse, qui citius corrūpuntur, vt succus apij, fœniculi: alios, qui tardius. . SEN. Post annum, hi succi si seruētur, sunt'ne boni? BRA. Eos nō laudo, sed ipsis abiectis nouos para: nēpe tractu tēporis semper vires amittūt: imò si fieri posset, semper eis recentibus vti deberes.

Syrupus acetosus diarhodō. SEN. In hunc ordinē syruporū aperientiū, & acetū recipiētiū, syrupus acetosus Diarhodō esse videt. BRA. Nescio vnde hic syrupus nomen Diarhodon sortiatur.

SEN.

SEN. A rosis, quæ ipsum ingrediuntur. BRA. Eædem rosæ syrupum bisantinum cum additione ingrediuntur, tamen non appellatur Diarhodon. SEN. Verũ est, sed rosæ non ingrediũtur Bisantinũ sine additione. BRA. Quid ad rẽ? Nulla ratio est, cur potius de rosis, quã de endiuia vel fœniculo, vel apio nuncupetur, quæ in maiori copia hunc syrupum ingrediuntur. SEN. Quomodo igitur appellandus est? BRA. Voluerim potius, quod appellaretur syrupus acetosus Diachylon. SEN. Cur Diachylon? Derideremur, quia Diachylon ceroti genus est, nõ syrupus. BRA. Et tu hos ignaros deridebis, qui nesciunt chylon succum significare. Cum autẽ multi succi hunc syrupum ingrediantur, conueniens est ipsum acetosum Diathylon, id est de succis appellare. SEN. Etiã Bisantinus succos recepit. BRA. Verũ est: sed non tot, & ille suum nomen habet. Tamen Mesuen considerans, sententiam muto: nam Mesue post hunc syrupũ, aliũ ex puris succis facit, quem acetosum de succis herbarum appellat. Ideo hunc potius diarhodon, quàm diachylon appellato. SEN. Quomodo hoc fiet, si rosæ in minori copia ingrediuntur? BRA. Conueniens est de rosis appellari, quia nihil per se solum in maiori copia hunc syrupũ ingreditur, quàm rosæ. Si enim ipsum de endiuia nuncupabis, à te petam cur magis de apio non dicitur? quia tanta succi apij copia, quanta endiuiæ ingreditur: Eadem est ratio, si à fœniculo denominare volueris: sed nihil est in tota compositione, quod per se solum in maiori copia sit, quàm rosa, ideo à rosis denominatur, & ita etiam placuit authori. Nũc vero eius compositionem

Syrupus acetosus diachylõ

in medium afferas. SEN. *Hæc est quæ sequitur.*

Recipe succi endiuiæ			
Apij)	an.	lib.	ij. ß.
Radicum fœniculi)			
Apij)	an.	vnc.	ij.
Endiuiæ)			
Rosarum	vnc.	i.	
Liquiritiæ	vnc.	ß.	
Spicæ	ʒ.	ij.	ß.
Anisi)			
Fœniculi)	an.	ʒ.	vij.
Seminis Apij)			

Proijce super hæc aquæ dulcis lib. VI. *& decoque vsq; ad consumptionem duarum partium, & cum tribus libris Zuchari et duabus aceti fiat syrupus. Sed dicas ad quos affectus valet?* BRA. *Ad ingentes obstructiones, ad hydropem, ad antiquas febres & atrabilarias.* SEN. *Easdē igitur vires cum Bisantino habebit.* BRA. *Non modo easdē, sed multo maiores. Ideo in ordine aperientium Bisantinum cum accto etiam excedit.* SEN. *Reperitur'ne alius syrupus, secundum hunc ordinem, qui hunc in aperiendo superet?* BRA. *De alijs suo loco dicemus, nunc autem id scito, Illum de succis herbarū, quem Mesue describit, hunc excedere, quem in vsum reduci voluerim, quam nunc non sit, tamen optimus est. Sed quomodo hunc acrem Diarhodon paras?* SEN. *Omnia simul misceto cum aqua, vt bulliant, & vsq; ad consumptionem duarum partium ebullire sino.* BRA. *Quomodo intelligis duarum partium, ex tribus, an ex*

quatuor?

quatuor? SEN. Ex tribus. BRA. Bene sentis, quia si dixisset ad consumptionem trium partium, opus esset intelligere ex quatuor: quia semper propinquior diuisio fieri debet, nisi expressa partium mentio et diuisionis facta sit. SEN. Post cocturam ex primo, & in expressione zucharum & acetum pono, ebullire faciens, quousque ad syrupi formam redactus sit. BRA. Ponis'ne omnia simul eodem tempore vt bulliant? SEN. Pono. BRA. Hoc agendum non est, sed rosæ, & spica seruanda, quæ tam longam decoctionem non patiuntur quin vires amittant: & primo sunt rosæ, deinde spica in fine decoctionis addenda. SEN. Ita deinceps agam. BRA. Non ab re erit frigidiori vino labia abluere. SE. Vt lubet fiat. BRA. Eia postquam os ablutum est, ad intermissum negotium reuertamur.

SENEX.

Syrupus de pomis.

Syrupũ de pomis post prædictos scripsimus. BRA. Quem de pomis? SEN. Et simplicem, & eum qui inscribitur Sabor. BRA. Simplicem primo tractemus. SEN. A Mesue describitur, pro cordis tremore, & eius debilitate, ad confortandũ, & quando syncopin patitur, & habet suspiria, & suspiria luctuosa. BRA. In omnibus ferè cordis affectibus ab atra bile pendentibus conuenit. SEN. In hunc modum fieri docet Mesue.

Recipe pomorũ dulcium & acetosorũ, ana. lib. v. Coquatur hic succus, vsque ad cõsumptionẽ medietatis, & postea per duos dies dimittatur quousque clarescat, deinde coletur, & cum tribus libris zuchari fiat syrupus. Hic est simplex syrupus de pomis. Mesue deinde sequentia verba addit: Sũt qui in succo setã tinctã in

chermes submergant, & hoc est ante depurationem succi, & per tantũ temporis ibi tenetur, quousq; rubeat, & recipiat virtutem tincturæ, tunc enim excellentior est, et magis confortat. BRA. Addis'ne tu setam tinctam in chermes? SEN. Addo, & ita faciunt omnes pharmacopolæ. BRA. Verum est, sed magno errore, nam seta in Chermes tincta multum aluminis recipit, & aliarum rerum cordi aduersantium. Ideo hæc seta addenda nõ est, vt etiam superius ĩ syrupo de corticibus citri docuimus. Ideo non est addenda eiusmodi seta, præsertim quia à Mesue non additur: sed aliquos addidisse refert. Si autem hanc setam imponere cupis, illam ita para, vt in syrupo de corticibus citri edocuimus. SEN. Potius dimittam. BRA. Dimittas, quoniam modicam imò nullam spem habeo in seta, & in Chermes. Dic autem quæ poma sumis pro parando succo? SEN. Et dulcia & acida. BRA. Quomodo vulgo appellantur hæc pomorum genera, quæ tu sumis? SEN. Nomina ignoro: sed eo in forũ, & poma gusto, que illuc vendenda portantur: si dulcia sint, pro dulcibus emo: si acria, pro acribus. BR. Hoc minus malum est, quàm ea sumere quæ ab Arabum imitatoribus sumuntur: ea enim sumunt que ipsi muza, id est medij saporis sua lingua appellant: sed Mesue ex vtroq; genere & acri & dulci sumenda censet: nec immeritò, quia dulcia odorata sunt, & cor roborant: acria putredini aduersantur. SEN. Quendam medicum audiui, qui hũc syrupum ex acidis pomis fieri debere profitebatur. BRA. Ego etiã audiui: sed longe decipiebatur hic vir: nam ex acidis pomis factus syrupus aliã intentionem

tentionem habet, vt ex Serapionis Antidotario sumi potest, vbi ipse hunc syrupum ex acidis malis factum describit: nec dicit passionibus cordis succurrere, sed ventriculum, atque ventrem roborare, & vomitum ex bile remouere, & sitim auferre, & eam sedare, nihil autem de corde ponit. Cordi vero odorata conueniũt, vt Galenus in libro de simplicium medicamentorum facultatibus docet. Imò Auicenna. V. lib. sui canonis syrupum de pomis muzis, id est medij saporis describens, non dicit valere cordi, sed ad debilitatem ventriculi, & pulsum oris ventriculi ex caliditate, & vomitum cholericũ abscindit, et sitim. Nulla autem ratio est cur passionibus cordis non succurrat, nisi quia dulcia poma odorifera nõ sumit, quæ enim inodora sunt, vt acria poma, cordi non succurrunt, vel parum agunt, vt modicus est odor. Imò quia Mesue deincaps de syrupo acetoso de pomis tractabit, quem dicet confortare stomachũ & cor, & sitim sedare. Si quandoque illũ parare volueris, poma dulcia & acria sumere debes: quia ratione dulcium odoratorũ cordi succurrit: ratione acrium, ventriculo. Illi igitur aberrant, q. vel muza poma, id est medij saporis, vel acria accipiunt: sed ob cor odorata poma & dulcia sumenda sunt, & acria per se. Imò suaderem vt maior copia dulcium, quam acidorum sumatur. Nam & Paulus Ægineta, hydromalum facit ex pomorum succis, & poma dulcia tantum recipit. SENEX. Dic tu quæ poma sumenda sunt? BRASAVOLVS. Multa genera dulcium pomorum sunt & acidorum: voluerim ego vt ex dulci & odorato fieret, qualia sunt ea poma, quæ nos piola quasi

appia vocamus: & illa etiam quæ Rosa ob colorem, & fragrantiam nuncupamus: suaderemq; vt pro acidis pomis ea sumerentur, quæ Musona vulgo dicimus, in mammarum formam oblonga & magna. SEN. Sunt'ne antiqui de hoc syrupo locuti? BRA. De hoc præcise nunquam tractarunt, sed de facto ex pomorum succis. Nā

Hydromalum.

Paulus Ægineta libro. VII. capite. XV. de hydromalo loquens, ex succo cydoniorum facit: postea in fine illius partis inquit esse nonnullos, qui hydromalon ex malis dulcibus similiter composuere. Est autē compositio antiqua talis: Malorum concisorum purorū libras quinque in aquæ fontis sextarijs decem tantundem elixato, donec vnum corpus reddatur, postea refrigerato, & colato, & mala proijce expresso cremore: aquam vero metiens mellis quantitate dimidiam admisceto, & rursus assidue despumādo donec octaua pars euanescat decoque. SEN. Cur melle vsus est Paulus? BRA. Quia antiquiores zucharo carebant. SEN. Nunc redit in mentē. BRA. Erat & alter modus à prædicto, succi malorum dulcium mundorum contusorum sextarios duos coquito despumans vsque ad tertias, omniaq; vna vice simul mixta sint. SEN. Quæ compositio tibi magis apta videtur, hæc Pauli, an illa Mesue? BRA. Antiquas compositiones nunquam despicere auderem: tamen vt ingenue, suas laudes vnicuique tribuam, facto ambarum periculo, Mesue compositio aptius succedit: sed & illa Pauli aptior venit, si loco mellis zucharum acceperit: Vnde si hanc Pauli mensuram sequaris, & ex zucharo parabis, aptiorem syrupum inuenies. Ob hæc autem suadeo vt in

syrupo

ſyrupo de pomis Meſue maior pars ſit dulcium & odo ratorum pomorum, minor acrium. Appellatur antē ſyru pus de pomis ſimplex ad illius differentiam, qui Sabor dicitur, eſt enim ſi compoſitus, tamen cum ſimpliciter ſy rupus de pomis ordinatur, abſq; aliquo addito, hic intel ligendus eſt, ille autem qui Sabor dicitur, nunquam niſi per eius nomen exprimatur intelligitur. Verū quia diffe rentiam video inter pharmacopolas in cōponendo hunc ſyrupum ſabor: propterea dic tu quem paras, vt eius cō poſitionem iuſto examine perpendere poſſimus. SEN. Illum paro qui à Meſue in cura maniæ & melancholiæ ſanguineæ deſcribitur, vbi inquit: Sabor rex Medorū ſyrupus conferens maniæ & melancholiæ ex aduſtione choleræ, cuius deſcriptio ſubſequens eſt.

Syrupus de pomis Sabor.

Recipe ſucci Bugloſſæ domeſticæ) Syluestris)	añ.	lib.	ij.
Succi pomorū dulciū redolentiū		lib.	iij.
Folliculorum ſenæ		vnc.	iiij.
Croci		ʒ.	ij.
Zuchari tabarzeth		lib.	iij.

Fiat autem ſic: Sena proijciatur in ſuccos per diem & noctem, poſt cōtritionem eius: deinde bulliant ebul litione vna, aut duabus: deinde cum zucharo fiat ſyru pus: Crocus autem confricetur in panno in eius decoctio ne. Hactenus Meſue. BRA. Hic eſt verè ſyrupus Sabor: ſed nōnulli pharmacopolę Ferrariæ pro hoc Sabor de cepti alium faciunt, in quo & poma ingrediūtur. SEN. Eum edoceas (ni tibi moleſtum ſit.) BRA. Ille eſt, quē Meſue in capitulo de Soda frigida ab humore melan

cholico describit. Est autẽ syrupus Mesui Iube, qui multum valet in quartana & in omni ægritudine melãcholica, & oppilatione splenis: vnde non multum differt ab illo Sabor in intentione, sed bene in compositione. Decipiuntur autem putantes esse syrupum Sabor, quia principium illius capitis incipit, Sabor beben Girges. SEN. *Quæ est huius syrupi descriptio?* BRA. *Si placet referam.* SEN. *Placet.* BRA. *Hæc est quæ subsequitur.*

Recipe capillorum Veneris)
Radicum Buglossæ domesticæ)
Syluestris)
Florum earundem) añ. vn. i.
Polypody)
Epithymi)
Foliorum Senæ)
Chamomillæ) añ. ʒ. vij.
Stichados)
Chamædryos)
Schœnanchi) añ. ʒ. iij.
Hellebori nigri)
Fumi terræ ʒ. vij.
Eupatorij ʒ. iiij.
Succi pomorum dulcium. Cõtextus cõmuniter legũt ʒ. viij. Sed legi debet. vnc. viij.

Itaq; legit contextus meus antiquus, omnia præter Epithymum, & succum pomorum. In libris tribus aquę bulliant, vsq; ad duas: deinde epithymus in eo bulliat ebullitione vna, & coletur, & cum succo pomorum, & duabus libris zuchari fiat syrupus. SEN. *Hic syrupus certe*

laudabilis est. BRA. Tamen præscriptum Sabor nuncupatum facere debes qui in roborando corde plurimũ valet, præsertim cum atra bile afficitur. SEN. Quã, zuchari quantitatẽ in syrupo de pomis sabòr ponere oportet? BRA. Diuersæ descriptiones diuersa pondera habent, in summa autem zucharum sit libræ tres, vt superius annotasti, & crocus. ℥. y. Ideo semper eodem modo facito, nam cõpositio exquisita euadet. Dic autem, quod à Mesue in fine additur, Crocus autem confricetur in pãno in eius decoctione, quomodo hoc intelligis? SEN. Nos crocum in lineum pannum ligamus rarum, et ebullire facimus. BRA. Optime agis, sed opus est lineum pánum, in quo est, fricare, vt crocus simul confricetur, & subtilior pars exeat, crassior autẽ abijciatur: imò si actu subtilissimè pulueriZatus esset, in decoctionẽ ponere nõ vererer, vt non solum vires. sed & ipsemet actu ingrederetur. Nunc ad alios syrupos accedamus.

SENEX.

Syrupus de agresta.

SYrupus de agresta accedit. BRA. Præstans est, atq; optimus in magnis æstibus ad leuandam sitim, & inflãmationes tollendas, dandusq; est non solum ægris, imò & sitientibus sanis: inflãmationi ventriculi plurimũ valet, & quando bile plenus est, & in biliosis febribus, & in vomitu ex bile: valet etiã ad vomitũ prægnãtiũ, & ad earundẽ ventriculos, qui superfluitates facilè recipiũt: valet & ad malitiã prægnantiũ, quã græci κίτταν vel κίσσαν, nos picã dicimus. Venenis etiam obstat, propterea mirus syrupus est, q ẽt in crassiusculis materiebus ob ĩcisionẽ exhiberi potest: sed dic quomodo illũ paras.

SEN. Eodem modo quo syrupum de acetositate citri, nam accipio succi vuæ omphacinæ lib. XII. & in vitreato vase ad consumptionem tertiæ partis super prunas, igne lento, & cũ facilitate decoquo: postea percolo, & dimitto, quoad clarificetur, & ex eo quod clarũ est lib. VII. accipio: & libras quinq; iuleb clarificati & depurati addo, id est zuchari clarificati libras quinq;, & coquatur donec inspissetur. Si verò æstas fuerit, dimittatur in sole donec eius aquositas consumetur. BRA. Fieri nõ potest nisi in æstate, quia hoc tempore solùm & vinum omphacium, & vua omphacina habentur. SEN. Imò illo modo fiet. BRA. Eodem præcise modo paras, vt ille de acetositate citri paratur. SEN. Ita est, Sed miror, quod apud antiquos hic syrupus nõ inueniatur. BRA. Imò inuenitur, sed (vt diximus) zucharum non habebant, propterea ex melle confecere. Paulus lib. VII. capi. XV. de omphacomeli tractat, est autem compositio ex vino omphacio & melle confecta, secundum mensuram ferè à te citatam. Quippe in mensura parum differunt. SEN. Quomodo facit suum omphacomeli Paulus? BRA. Audies, inquit, Accipe succi omphaciæ, id est vuæ immaturę sextarios tres, mellis sextarium vnum, & per. xl. dies soli exponatur, aut igne decoquatur. SEN. Certe parua differentia est inter vtrosq;, nisi in positione mellis & zuchari, in mensura autem rerum parua est. Numerat autẽ Paulus dies expositionis ad solem, qui à Mesue non numerantur & re vera numerari non possunt, quia in aliqua æstate magis æstuans sol plus consumit, quàm in alia in qua sol non ita æstuabit, ideo aquositas citius vna

Omphacomeli.

æstate

estate quam alia consumitur. SEN. Nos semper igne lento paramus. BRA. Ita etiam conuenit, sed solis calor magis vniformis est, ideo antiqui, vt plurimum soli exponentes parabant, quamuis nõnunquam ad ignem coquerent, præsertim cum æstiuum tempus pluuiosum erat: quod tamen raro accidit. Ideo mihi magis placet quod tempus expositionis ad solem præfixum non sit, sed tam diu insoletur quandiu equositas exiccetur. Tria autem à te scire cupio. Primum est, quam vuam omphaciam accipias. Secundum, quo tempore colligas. Tertio, an illico exprimas. SEN. His tribus tibi satisfactum iri conabimur. De vua omphacia respondemus nos electionem nõ habere, sed eam agrestam sumere, quæ præsentatur. BRA. Hoc non conuenit, sed id omphaciũ sumere oportet, cuius matura vua qualitates, quę syrupo attribuũtur, magis habet: Propterea sumendum est omphacium albæ vuæ, quam nos vulgo albanam vocamus. SEN. Ita deinceps faciam: colligimus autem in mense Iulij. BRA. In principio, an in fine? SEN. In fine. BRA. In Iulij mensis medio colligenda est, antequam sit initium maturitatis, & cum iam habet succum: in hoc enim medium seruare oportet, ne deflorescentiæ multum propinqua sit, vel maturitati. SEN. Hoc non obseruabamus. Omphacinam vuam verò à vite demptã per duos dies seruamus, postea exprimimus. BRA. Et hoc agendum erat, vt superflua quædam humiditas resolueretur. SEN. Nescio autem an cum gariophyllis condire debeam. BRA. Ego cum nulla re condirem: vidi & qui cũ Myrobalanis cõdirent, tamen suaderem, vt simpliciter fieret, quamuis &

Auicenna in V. lib. sui canonis duas Gariophyllorum drachmas simul misceat, & sine Zucharo faciat: vel si tu dulcorare volueris, Zucharum addas. Quem syrupum etiã describit Serapio, sed nos Mesuen imitamur, vt possite eũ qui syrupum paret omphacomeli antiquorum propinquissimum. Quomodo autem omphacina vua exprimi debeat, omnibus etiam mulierculis notum est.

SENEX.

Syrupus de fumoterræ.

DE hoc satis dictum arbitror. Ad syrupũ de fumo terræ veniamus. BRA. Cum duo sint de fumo terræ syrupi, maior & minor, vtrosq́ue paratis, an vnum solum? SEN. Vnum, maiorem scilicet. BRASA. Nec immeritò, quia is obstructiones ventriculi, & hepatis magis aperit, & hæc membra magis roborat, & cutis morbos sanat, à salsis & adustis humoribus dependentes, quales scabies, impetigo, serpigo, lepra, morbus Gallicus ita tunc appellatus, quàm ille qui de fumo terræ minor est. Nunc eius descriptionem assigna. SEN. Hæc est quæ sequitur, à Mesue ad verbum accepta.

Recipe Myrobalanorũ Citrinorũ) Chebulorum) añ. nu. xx.

Florũ boraginis vel buglossæ Violarũ) Absinthy) Cuscutæ) añ. vnc. i.

Liquiritiæ) Rosarum) añ. vnc. ß.

Epithymi) Polypody) añ. ℨ. vij.

Prunorum

Prunorum nu. c.
Passularum enucleatarum lib. ß.
Tamarindorum)
Cassiæ fistulæ) an. vnc. ij.

Hæc omnia bulliant in lib. X. aquæ, quousq; perueniant ad lib. tres, & cum succi fumi terræ cocti & depurati, & Zuchari ana lib. III. Fiat syrupus decoquendo quousq; eius formam acquisiuerit. BRA. In hoc syrupo præparando ordinem simplicium ingredientium potissimum cōsiderare oportet, ratione ebullitionis, quoniam aliqua maiorem, aliqua minorem decoctionem patiuntur. SEN. Nos omnia simul vna vice miscemus, & ebullire facimus. BRA. Error grauissimus est. SEN. Tu ergo ordinem edoceas. BRA. Libenter id faciam. Primo polypodium ingredi debet: deinde pruna, passulæ, glycyrrhiza, absinthium, postea rosæ, cuscuta, flores boraginis, post hæc violæ, myrobalani, deinde epithymus, deniq; cassia & tamarindi: Quæ secundum aliquos ebullire non debent, quoniam vim raram & debilem nacta sunt. Mihi autem magis placet, quod in fine injciantur, & vna vel altera ebullitione bulliant, vt cum alijs commodius vniantur, sicut Mesue in capite decoctionis docet. Et si dixeris lenitiuà bulliendo humiditatem amittere. Respondemus amittere quidē humiditatem accidentalem, non tamen naturalem. Si igtiur hunc syrupum parare volueris, hunc ordinem serua, qui subsequitur, Facta decoctione, Zucharum aqua fontis clarifica, quo decocto & clarificato, fumi terræ succum adde cum ad cocturam syrupi peruenerit: prædicta autem decoctio

pluribus vicibus paulatim addatur, quoad perfectam coctionem habuerit, & hoc modo decoctionis vis non resoluitur: deniq; tamarindi, & cassia inyciantur, & decoctio in finem ducatur. SEN. Deinceps ita agam: sed quosdam audiui, qui hunc syrupũ rosas recipere negãt, & vbi legitur Ros, ipsi exponunt rasæ, vt ita sequatur glycyrrhizæ rasæ. BRA. Hi lõge decipiũtur, tum quia in antĩquis Mesuæ codicibus legitur rosæ, tũ quia dicit ana vnciam semis. Si autem hæc particula rosæ abesset, legeretur liquiritiæ rasæ, ana vnciam semis, quod absurdum est: nam hæc particula ana de vna re sola dici non potest. Deniq; rosæ in hac compositione multum proficiunt, cùm ob alia multa, tum ad roborandum, scitoq; boraginis flores sumẽdos esse. Interpres additi buglossæ: sed de omnibus simplicibus hic positis in simplicium examine abunde egimus. Hic autem syrupus vim compressiuam, solutiuam & lenitiuam habet, ratione diuersarũ rerum ingredientium. SEN. Has res enarra, & statim alium syrupum in medium afferam. BRA. Libenter hoc faciam. Ob myrobalanos, tamarindos, & pruna comprimit. SEN. Quomodo ob pruna comprimit? BRA. Quia pruna sumuntur quæ acidum saporem habent: tamẽ laudarem potius vt dulcia pruna, qualia Damascena & Iberica, id est quę vulgò cathalaunica nuncupantur, acciperentur, quia illa atræ bili magis aduersantur, quàm quæ vulgo sumuntur, & à mense à quo maturantur, & colliguntur, augustana appellantur. SEN. Debent'ne sumi viridia pruna, an arida? BRA. Si viridia haberi possint, viridia sumãtur, quia magis leniunt: si autem viridia
non

non habeantur, quando hoc ſyrupo indiges, ſicca accipito, quia & exiccata leniunt. Ad rem noſtram redeuntes, ob epithymũ: polypodiũ, abſinthiũ, & terræ fumum ſoluit. Ob caſſiá lenit, & tamarindos, & adde pruna, ſi dulcia ſint. SEN. Quæ quantitas huius ſyrupi ventrem ſoluere apta eſt? BRA. Si recenter factus ſit, quatuor vnciæ ſoluunt, moderatè tamen: ſi non ita recens ſit, & in duriori aluo, ſex exiguntur. SENEX.

QVid impedit nũc ſyrupum de abſinthio cõſiderare? BRA. Duæ deſcriptiones à Meſue fiũt: vtram vos paratis? SEN. Primam. BRA. Eius deſcriptionem propone. SEN. Hæc eſt ad verbum ferè quæ ſubſequitur. Syrupus de abſynthio.

Recipe abſinthij Romani	lib.	ß.
Foliorum roſarum	vnc.	ij.
Spicæ	ℨ.	iij.
Vini albi antiqui boni & odoriferi,)	an. lib. ij. ß.	
Succi Cotoneorum)		

Dimittatur per diẽ & noctẽ in vaſe lapideo, deinde coquatur cũ facilitate vſq; ad medietatẽ, & cum mellis lib. II. fiat ſyrupus expertus & nobilis. Hæc Meſue. BRA. Syrupus eſt multis nominibus dignus, quippe vẽtriculũ roborat, & prociduo appetitui cõuenit, vẽtriculo debiliori ſuccurrit, & quãdo inteſtina mollia ſunt, ipſis prodeſt, hepatis debilitatẽ remouet, præſertim quãdo hæc à cauſa frigida prouenerint: imò & in cauſis calidis cõuenit ſi nõnullis frigidis corrigatur: ſed per vas lapideũ quid intelligis? SEN. Nos vitriatũ vas accipimus ex argilla coctã confectũ. BRA. Quãuis de hac re

multa cura non sit, tamen per lapideum vas marmoreum potius accipere oportet, quàm lateritiũ, aut figulino opere factum: quippe nomine lapidis apud antiquiores figulina non veniũt: sed ea solum quæ in montibus prodeũt. SEN. *In hoc syrupo rosæ, spica, & ea quæ modicam decoctionẽ patiuntur, quo ordine poni debent, quia ante decoctionem omnia simul infusa sunt?* BRA. *Scito, & sit tibi alta mente repostum, quando infusio per aliquod temporis spatium decoctionẽ præcedit, tũc omnia simul infunduntur. Illa vero quæ modicam decoctionem patiuntur, suam vim exhibẽt rebus infusis, & ita in decoctione vis horum seruatur, quod non fieret si primo infusa non fuissent, sed ab ebullitione incepissent. Cum enim bulliunt & non præcedit infusio, tunc ordo seruandus est, vt quæ maiorem decoctionem patiuntur, primo inyciãtur: deinde quæ minorem: deniq; quæ minimam. Dic vero, paras'ne hũc syrupum ex melle, vel Zucharo?* SEN. *Ex Zucharo quãdoq; paraui, sed nũc melle vtor.* BRA. *Non inficior ex Zucharo fieri posse, sed & author ex melle facit, & res ipsa exigit: eo enim in materiebus frigidis solum vtimur. Si autẽ materia calida sit, frigidis temperamus. Sed dicas cur alium syrupũ de absinthio non paratis, qui à Mesue fit, & simplex est?* SEN. *Quia in vsu non est.* BRA. *Ego quandoq; eo vterer, quia in aliqua hepatis affectione solo absinthio indigeo, & non alys rebus, tunc hoc syrupo vterer.* SEN. *Deinceps in tui gratiam parabo.* BRA. *Imò in ægrorum gratiam, quibus conueniet, & ego ipsum syrupum de absinthio simplicem appellabo.*

SENEX.

SENEX.

SYrupus de mentha succedit. BRA. In syrupo de Sabsinthio erant duo syrupi, quorum primus erat in vsu, secundus non est. Contrarium est in syrupo de mentha. Duo etiam à Mesue scribuntur: sed secundus in vsu est, primus autem non est. Et hoc merito, quia secundum inuenit Mesue, & probauit, & primo excellentiorem esse non modo ipse dicit, sed quotidiana experientia cōprobatur. Est autem optimus ad ventriculum, cum frigiditate peccauerit, & vomitus ac nauseas sanat: singultus remouet, atque fluxus ventris à causa frigida. In calida etiam ventriculum roborat: nam ad hoc agendum egregius est, sed eius descriptionem afferas. SEN. Hęc est quæ sequitur. Syrupus de mētha.

Recipe succi Cydoniorum muzorum	)	
Dulcium	)	
Succi granatorum acetosorum	)	añ. lib. i. ß.
Dulcium	)	
Muzorum	)	
Supra hos succos inijce menthæ siccæ		lib. i. ß.
Foliorum rosarum		℥. y.

Et dimittantur per diem & noctem, deinde coquatur cum facilitate vsque ad medium, & cum mellis vel Zuchari lib. II. fiat syrupus, & aromatizetur cum gallia. Hæc Mesue. BRA. Cur mentham siccam accipitis? SEN. Non accipimus siccam penitus: sed quæ passa fuerit, vtpote quæ humiditatem quandam superficialem amiserit. BRA. Et eo modo sumenda est. In hoc quoque syrupo, in his quę decoquuntur ordo non ponitur,

quia omnia simul per diem & noctem infunduntur. Scitoq; cum apud hunc authorem inuenies per diem & noctem, intellige viginti quatuor horas: cum autem per diem, aut per noctẽ, intellige duodecim horas. Sed dic, ponis'ne tu galliam vt redoleat? quod vos aromatizare nuncupatis? SEN. Vt ingenue verum fatear, non pos‑no. BRA. Multi pharmacopolæ, & Ferrariæ, & in tota Italia te sequuntur. Sunt tamen et aliqui Ferrarie, qui redolere faciunt, & qui galliam muscatam Mesue, semper paratam habent. SEN. Ego deinceps parabo, ne quicquam vel necessarium mihi desit. BRA. Recte quidem ages. SEN. Raræ sunt compositiones quæ mentham recipiant, & sicca esse non debeat. BRA. Hoc non mirum quia viridis flatus excitat, qui ventriculũ cõturbant & lædunt: sicca autem vim flatuosam amittit: sed exquisitè sicca non fit, vt superius tu ipse aduertisti. Vnum autem obiter annotare volo. In aliquibus pharmacorum descriptionibus legi menthæ humidæ: tunc sola viridis mentha intelligenda non est, sed & ea quæ in pingui & humido solo viruerit. SEN. Hoc mihi summè placet à te annotatũ esse. BRA. Hoc tibi addã, quando absolute in aliqua compositione mentha ponitur sine aliqua additione siccæ, vel viridis, siccam semper intelligere oportet. Idem iudicium est de hyssopo, & pluribus alijs, quæ suo loco dicemus. Sed vnum est, quod in hoc syrupo perpendendum est, succos esse libras septem & semis, puluerem menthæ esse libram vnam & semis, vel mentham ipsam quæ imbibet ferè totam succorum quantitatem. Ideo non poterit ebullire vsq; ad medium,

propterea vel ſucci augendi vel mentha ſicca eſſe non debet, ne ſuccos imbibat.

SENEX.

SYrupus de epithymo, poſt illum de mētha ſcriptus eſt. BRA. Ego hoc vtor, magno etiam præſidio in ſcabie gallica, in cancris, in area, in ſcabie, in occultis vulneribus que cauernoſa, ſinuoſa, & fiſtuloſa ſunt, in lepra, & in vniuerſum in omni morbo ex atra bile adu ſta facto, & ſimplici atra bile, & bile aduſta: qui ſi in copia ſumeretur, egregie euacuaret. SEN. Quanta eſt hæc copia? BRA. Quatuor vnciæ vſq; ad ſex. SEN. Eodem modo ſoluit & ſyrupus de fumo terræ. BRA. Ille de fumo terræ minus ſoluit. SEN. Eſt igitur hic ſy rupus ſolutiuus? BRA. Solutiuus quidem, quia ſoluit, ſed etiam digerit: propter hoc, quando opus eſt, ipſum li benter exhibeo, quia ſimul & ſoluit, & digerit: quod etiam infuſionem ſenæ facere deprehendimus. SEN. Quæ differentia eſt, inter hunc ſyrupum, & illum de fu mo terræ? BRA. Ille de fumo terræ minus calidus eſt, & hic de epithymo magis. Propterea in materiebus ca lidioribus eo de fumo terræ vti debemus: in minus cali dis, illo de epithymo, qui tamen inter ſe plurimum cōue niunt. Cū igitur aduſtos humores bilioſos eſſe video, ſy rupo de fumo terræ vtor. Si autem atrabilarij, aut pitui toſi fuerint, ſyrupo de epithymo vtor. Nunc autem eius deſcriptionem conſideremus. SEN. Hæc eſt quæ ſub ſequitur à Meſue ad uerbum accepta. Syrupus de epithy mo.

Recipe epithymi boni hortenſis ℥. xx.
Myrobalanorum citrinorum ℥. xv.

Indorum	*añ.*	ℨ.	*xv.*
Cuſcutæ) *Fumi terræ*)	*añ.*	ℨ.	*x.*
Thymi) *Calamenti*) *Bugloſſæ*) *Emblici*) *Bellirici*) *Liquiritiæ*) *Polypodij*) *Agarici*) *Stœchados*)	*añ.*	ℨ.	*vi.*
Roſarum) *Seminis fœniculi*) *Aniſi*)	*añ.*	ℨ.	*ij ß.*
Prunorum	*nu.*		*xx.*
Paſſularum enucleatarum	*vnc.*		*iiij.*
Tamarindorum	*vnc.*		*j. ß.*
Zuchari	*lib.*		*iiij.*
Rob, id eſt ſapæ	*lib.*		*ij.*

Fiat ſyrupus. Hæc Meſue. BRA. *In hoc ſyrupo ambiguitas non mediocris eſt de ebullitione ſimplicium, in quanta aquæ quantitate ebulliri debeant: equidem putare non oportet, Meſuen in duabus libris* Rob *ebullire voluiſſe, quia fieri non poſſet.* SEN. *Primo in aqua ebullimus, & exprimimus: deinde* Rob *addimus.* BRA. *Sed quantam aquæ quantitatem ſumis? nam à* Meſue *non exprimitur.* SEN. *Sine pondere accipimus, vt nobis videtur, & omnia ſimplicia in tantam aquæ quantitatem*

tatem infundimus, quanta sufficit: vt aqua simplicibus superemineat: itaq; per diem dimittimus, postea decoquimus, & exprimimus. BRA. Ergo prius infunditis? tamen à Mesue non dicitur iufundi debere. SEN. Ita semper facimus. BRA. Et ita semper erratis, quia sine ordine ponitis quæ maiorem decoctionem patiuntur, et quæ minorem, & quæ ferè nullam, vbi ordo seruandus est. SEN. Modum igitur, quo operari debeam in hoc syrupo edoceas, ne deinceps errem. BRA. Faciam si aures accommodabis. SEN. Iam accommodatas habes. BRA. Credendum est hic Mesuen, & aquam, & aquę quantitatem omisisse, quia supponit sumendam esse, & posse sumi ex aliquo superiori syrupo. Inter prædictos autem syrupos ille de fumo terræ maior huic magis affinis est, quàm aliquis alter, & hoc non solum viribus, sed & compositione. Ideo ex illo per similitudinem aquæ quantitatem sumendam puto. Sint ergo libræ decem aquæ, in qua fiat decoctio, adeò vt tres libræ remaneât. Ordo autem rerum quæ ingrediuntur hic sit, vt primo polypodium & agaricum ponantur, deinde pruna, passulæ, glycyrrhiza, fœniculi, anisa, stœchas, fumus terræ ingrediantur: postea rosæ, cuscuta, buglossa. Inde Myrobalani absque nucleis: denique epithymus. In vna autem decoctionis parte tamarindi dissoluantur, & zucharum cum Rob positum bulliat, & cum fuerit ad spissitudinem mellis decoctio paulatim addatur, & in fine injciantur tamarindi in illa decoctionis parte dissoluti, & vna vel duabus ebullitionibus bulliant ad spissitudinem syrupi: nempe

tamarindi parum bullire debent. SEN. Quid intellgis per vnam vel per duas ebullitiones? BRA. Tibi nunc aperiam: puto autem te ſcire cur ſimplicia ebulliamus. SEN. Nec iſtud perfecte ſcio. BRA. Per ebullitionem, ſimplicium vires excitantur, & melius in liquore in quo decoquuntur, ſuas vires imprimunt. Appellatur autem vna ebullitio, cum ebullire incipit, quouſque ſimplicia ſurſum & deorſum ſemel reuoluantur. Cum vero bis, duæ ebullitiones ſunt. Vnde cum tamarindos inijcis, tali hora inijcito quod vna vice agitãdo, aut ad ſummũ duabus ſyrupus decoctus ſit. SEN. Meſue dicit hunc ſyrupum valere ad Saphati, per hoc vocabulum quid intelligere oportet? BRA. Id quod Græci dicunt ἀχῶρας. Vides igitur eos qui dicunt quindecim libras aquæ ſumendas errare. SEN. Cur hortenſem epithymum accipit? BRA. Quia ſylueſtris & montanus nimis ſicci ſunt. Sed nõ quærimus tantam ſiccitatem, quia materiebus aduſtis aduerſari debet.

SENEX.

Syrupus de eupatorio. IGitur ſyrupũ de eupatorio examinare incipiemus. BRA. Si eius deſcriptionẽ propones, de illo ſtatim loquemur. SEN. Meſue in hunc modum habet.

Recipe Radicum apij)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Endiuiæ)
Liquiritiæ)
Squinanti)
Cuſcutæ) añ. ℨ. vi.
Abſinthij)

Roſarum

Rosarum)
Capillorum veneris)
Bedeguar)
Suchaba)
Florũ buglossæ, aut radicũ eius) añ. ʒ. v.
Anisorum)
Fœniculorum)
Eupatorij)
Raued)
Masticis) añ. ʒ. iij.
Spicæ)
Assari) añ. ʒ. ij.
Folij)

Coque in libras octo aquæ ad consumptionem tertię partis, & cum libris quatuor zuchari fiat syrupus, cum succi apij, & endiuiæ quãtitate sufficienti. Hæc Mesue. BRA. Syrupum excellentem quidem proposuisti: sed talem, qualem nos facturos non credo, est enim optimus syrupus in longis febribus, præsertim cum vires concoctrices, & iecoris, & ventriculi corruptæ sunt, et ad hydropi præparantur. Valetq; ad καχεξίαν, id est malum habitum & ad cacoëthe. Si etiam in uẽtriculo & iecore flatus sit, eo dissoluitur. Si hæc mẽbra valde frigida sint & ferè debilitate confecta, hoc syrupo reficiuntur. Ad tensionem hypochondriorum valet, & ad dolorem eorundem, & ad confirmatum iam hydropem. E quidem dignus est multis nominibus syrupus, sed adeò difficilis factu vt an fieri possit plurimum dubitem, ob simpliciũ quæ ingrediuntur difficultatem. SEN. Si omnia simpli

cia haberentur, quo ordine incederes? BRA. Ordinem continuo seruandum sequerer, vt primo quæ maiorem decoctionem sustinent, inijciantur: deinde, quæ minorem, deniq; quæ minimam. SEN. Modum enarra. RAB. Primo radices apij, endiuiæ, bedeguar, & suchaba ingrediantur. Secundo anisi semen, & fœniculi. Tertio squinantium. Quarto absinthium & eupatorium. Quinto mastiche. Sexto assarum. Septimo spica. Octauo cuscuta & flores buglossæ, & capilli veneris. Nono raued, & hoc sit in fine decoctionis, quoniam hoc per viam infusionis potius, quàm per viam decoctionis poni debet, vt magis operetur. SEN. Tuum ordinem iam accepi, sed mirum est cur hic syrupus de Eupatorio dicatur, cùm minimam portionem Eupatorij recipiat. BRA. Verum dicis, tamen quia omnia alia simplicia alios syrupos ingrediuntur, ab Eupatorio denominationem accepit, tanquam ab eo quod syruporum compositiones rarò ingreditur. SEN. Quę sunt illa, quæ in hoc syrupo parando tibi difficultatem pariunt? BRA. Ab eo quod syrupo nomen dat, incipiam, Eupatorio inquam. Quid pro eupatorio sumis? SEN. Eupatorium vulgare non accipio, sed id accipio, quod vulgo agrimonium nuncupatur. BRA. Equidem in omnibus antiquorum compositionibus quas Eupatorium ingreditur, si ex antiquis sumptæ sint, agrimonium vulgare accipere conuenit, & tu id agens optimè facis: quia (vt in examine simplicium late patet) eupatorium antiquorum, est nostrum vulgare agrimonium. Tamen vbi Mesue eupatorium ponit, dubito an agrimonium sumere debeas, quia

Mesue

Mesue eupatorium ab antiquorum eupaturio diuersum esse videtur. In Mesue autem compositionibus, Mesue simplicibus vtor: Sed eupatorium Mesue vulgare Eupatorium, & non agrimonium esse videtur. SEN. Errabam igitur in hac compositione agrimonium sumens, sed cum viris summis errabam. BRASA. Tuo arbitratu errare poteras, nam Agrimonium vulgare, quod est antiquorum, & Dioscoridis eupatorium, iocinerosis quidem valet: sed illis passionibus valere non videtur, quibus Mesue Eupatorium succurrit. SENE. Ego igitur in hac re sum anceps. BRASAVOLVS. Et nos te hoc fasce leuabimus. Non desunt medici, qui Mesue eupatorium aliud esse ab antiquorum eupatorio iudicarint. Tibi autem dicimus, si pro eupatorio aut Mesue aut antiquorum vulgare Agrimonium sumes, nunquam errabis, quoniam & Mesue eupatorium est nostrum vulgare agrimonium, si eius descriptionem consideres. Illi'que decipiuntur qui Mesue eupatorium, vulgare eupatorium esse iudicarunt: nam Mesue cum Dioscoride in eupatorio conuenit. Constat autem Dioscoridis eupatorium, Mesuæ eupatorium esse: quippe Mesue dicit, est herba longitudinis cubiti: Dioscorides autem esse herbam cubitalem, & aliquando ampliorem scribit. Addit Mesue, multæ amaritudinis, quod non ponit Dioscorides. Addit etiam Mesue, cuius folia sunt sicut centaureæ minoris viridia. Nec istud ponit Dioscorides, tamen verum est. Quæ autem à Mesue dicuntur de eius folijs, quod sunt aspera, incisa, & stipes eius est subtilis, hæc à Dioscoride

Eupatoriũ Mesue.

annotantur: etenim dicit folio per interualla inciso, prius autem dixerat hirsuto: quod est esse asperum. Dixerat etiam tenuis scapi, vt non videatur dubitandum, Mesuen Dioscoridis eupatorium, quod est agrimonium vulgare voluisse describere, sed id quàm barbare fecit. SEN. igitur conueniens fuit agrimonium accipere. BRA. Et cõueniens fuit, & erit, si illud semp accipies. SEN. Vehementer turbabar si alia herba erat, & nemini credere incipiebam. BRA. Esto igitur bono animo, & reliqua prosequamur. In fine syrupi dicitur, & cum succi apij, & endiuiæ quantitate sufficienti fiat syrupus, quantam succorum quantitatem accipis? SEN. Ego sine pondere accipio: potest autẽ esse cuiuslibet succi libra vna. BRA. Ita etiam alij pharmacopolæ faciunt: sed (vt ostendemus) errant, nam tibi demonstrare potero determinatã quantitatem sumendam esse. SEN. Tibi plurimum debebo, nam omnes ferè sine ordine, & sine pondere succum inijciunt.. BRA. Audies igitur. Cũ Mesue dicit succos ponendos esse quantitate sufficienti, credendum est, aliquo loco hanc quãtitatem indicasse. Ideo locum quærere oportet, vbi succorum quantitatem, quando in fine cum zucharo ponuntur edocuerit. Si autem considerabis syrupum de fumo terræ maiorem, inde regulã accipiẽdorum succorum accipi posse cognosces. Nam eo loco tantam quantitatem succi depurati accipit, quantam zuchari. Ideo & hoc loco tanta quantitas succorum depuratorum accipienda est, quanta zuchari. Ideo illi errant, qui volunt hic accipi tres libras succorum, quia & ibi tres libræ succorum accipiuntur: nam illic tres libræ zuchari

chari sumuntur: ideo & tres librę succorum accipiuntur. Verùm cum hic quatuor libræ Zuchari recipiantur, etiam quatuor libræ succorum recipi debent. Hi autem errant qui volunt quatuor libras vtrorumq; accipere, nã pro quolibet succo tantum duas libras sumere oportet, vt duæ libræ succi apij, & duæ libræ succi endiuiæ sumantur: quatuor enim libræ vniuscuiusq; Zucharum nimis superant: quod Mesue in suis compositionibus facere non consueuit. SEN. Certè hæc est cõueniens regula. Accipiam igitur depuratum succum, & simul cum Zucharo clarificato decoctionem paulatim addens ebullire faciam. BRA. Semper ita agendum est, præsertim vbi per decoctionem fiunt, & non præcedit infusio. Sed aliud quoq; me angit, folium hanc compositionem ingredi, tamen non habetur, vos autem, illius loco quid ponitis? SEN. Ego semper vsus sum duplum spicæ pro folio ponere. BRA. Vtinam veram nardum haberes, sed duo à Paulo Ægineta pro malabathro, id est folio in eius defectu sumi possunt. Vnum est, Indica nardus à vobis spica nuncupata: sed nardus nostra ex India non affertur. Aliud est, cassia, quam nos canellam vocamus. In hac magis certi sumus: ideo pro malabathro canellã inijcias. Cum autem Venetijs pro malabathro garyophyllorum folia vendant, non vereor folij loco garyophyllorum folia sumere, quoniam & hęc folia in hac compositione ad omnes intentiones ad quas valet efficaciam habent. Nec etiam mihi displicet, quod eius loco macis ponatur, & hoc est Arabũ inuentum Nempe Auicenna secondo libro, capi. CCLIX. cum folium deficit, macim sumi iubet.

Folij loco qd sumendum sit.

Dicas autem pro Bedeguar & Suchaba quid accipis? SEN. Tibi ingenue verũ fatebor, Pharmacopolas adeò varios videmus, vt horum loco nihil inyciam. BRA. Omittis igitur? SEN. Omitto volens, ne aliquid accipiam quod compositionem peruertat, & ab eius vniuersali intentione discedat. BRA. Res equidem est, quæ diu pharmacopolas agitauit. Nam superioribus annis fructum syluestris rosæ, id est echinum illum qui in rosetis concrescit, sumere consueuerunt, & nunc etiam alij qui seruant. Alij carduum ipsum accipiunt, alij rubum. Sed nunc carduum vulgò benedictum nuncupatum maior pars accipit. SEN. Tu autem quid sumendum iudicas? BRA. Si in primis quid sit Bedeguar apud antiquos discutiamus, eius loco quid sumendum sit videbis. SEN. Hoc lubentissime audiã. BRA. Serapio. XCIX. capite libri de simplicium medicamẽtorũ facultatibus, de Bedeguar tractauit, Dioscoridemq; ita dicentem adducit: Nascitur in montibus Zagial, & habet folia similia chamæleonte albæ, nisi quia sunt strictiora & albicra, & super ea est simile borræ, & sunt spinosa, & habet stipitem lõgum duobus brachys, in grossitudine digiti pollicis, vel plus: color eius est vergens ad albedinem, & super summitates eius sunt capitella spinosa similia eritio marino, nisi quia sunt minora & oblonga, & flos eius est coloris purpurei, & semen eius est simile grano chartami, nisi quia est rotundius. Hactenus Serapio. Audias modo Dioscoridem de alba spina differentem, non dico autem de spina alba, vt recentes faciunt, sed de alba spina. Nam & Manardus deceptus

Alba spina.

est,

est, λευκοκάνθαν Dioscoridis esse putans, Cum sit ἄκανθα λευκή, cum enim dicimus λευκοκάνθαν, fruticem intelligimus aculeatum, cuius copiam in nostris sepibus, & foueis habemus, flores albos, odoratos parientem, aut genus cardui aculeatum & quadratum, quod non est Bedeguar. Cum verò de acantha leuce, id est spina alba loquitur, est bedeguar Serapionis. Quod manifeste apparet, si Dioscoridem Serapioni compares. Serapionis verba audiuisti: nunc Dioscoridi eadem dicenti attendas. Nascitur, inquit, in mõtibus, syluosisq́; locis, folia habẽs chamæleontis albi similia, verum angustiora candidioraq́;, subhirsuta, spinis infesta, caulẽ binos cubitos excedentem, pollicari crassitudine, vel ampliore, subalbidum, & inanem: cacumini echinus insidet, à marino differens magnitudine, sed oblongus, flore purpureo continente semen, quale cnici, rotundius. SEN. Nunc idem præcise esse apud Serapionem Bedeguar, quod apud Dioscoridem spina alba, facile deprehendi: quid autem sit, ignoro. BRASAVOLVS. In Mutinensibus montibus, Regiensibus, & Bononiensibus viret, & in aliquo loco Ferrariensis agri asperiore, ego tibi oculis ostendam. SEN. Gaudebo plurimum & tibi ingentes gratias habebo. Audiui in Hetruria rusticos ad coagulandum lac eius flore vti. BRASAVO. Hoc quidem non vidi, quamuis per Hetruriam equitauerim & multa obseruauerim, sed bene audiui, & eius fleros ad me mittentur hac æstate. Vidi tamen floribus verbasci idẽ effici in eadẽ Hetruria. SEN. Ad suchaba transeamus. BRA. Suchaba Serapionis spinã Arabicam

Dioſcoridis eſſe putatur: plura tamē à Serapione de ſpina Arabica ſecundum Dioſcoridem ſcribuntur, quam ab ipſo Dioſcoride dicantur, fortè Serapio in ſuo Dioſcoridis lib. tot habebat, quæ ab aliquo interprete ſcripta erant: quod autē à Serapione plura deſcripta ſint, quàm à Dioſcoride dicantur, manifeſtum fiet, ſi Serapionem audies ſecundum Dioſcoridem ita ſcribentem: Natura huius herbæ ſecundum quod exiſtimo eſt prope naturā Bedeguar, & eſt ſtiptica, & ſemen eius eſt fortius ſatis, & confert relaxationi vuluæ, & fluxibilitati ani, & cōglutinat vlcera, quoniam ſtipticitas eius eſt pauca ſine ſuperfluitate, & radix eius confert curſui humiditatum antiquarum matricis, & fluxui nimio menſtruorum, & ſputo ſanguinis à pectore, & alijs fluxibus humiditatū corporis. Hæc Serapio ſecundum Dioſcoridem. Sed tu modo Dioſcoridem audias ita dicentem, Spinę albæ natura videt̄ eſſe, hoc eſt id quod Serapio dicit, eſt prope naturam Bedeguard. Sequitur Dioſcorides, nam & ipſa ſpiſſat, ſtringitq; guttantia, menſium abundantias, ſanguinis excreatus, & alias fluxiones etiamnum radice valens. Naſcitur in aſperis. SEN. Idem re ipſa cum Serapione dicit, ſed Serapio magis ampliat, vel ſermo Arabicus non eſt ita breuis. Habes autem aliud teſtimonium quod hæc ſit, ſi ea legas quæ idem Serapio ſecundum Galenū de ſuchaba ſcribit, Inquit enim: Hæc herba eſt ſimilis plantæ Bedeguard, niſi quia virtus eius deſiccat & ſtipticat plus eo, & fructus & radix eius eſt fortiores quæ ſit in ea, & ideo radix eius confert nimio fluxui menſtruorum, & cōfert in omnibus ægritudinibus, qui-

bus

bus confert Bedeguard, & fructus eius & radix confert apostemationi vulue & apostematibus ani, & radix eius incarnat vlcera, quia in ipsa est virtus consolidatiua cum temperamento. Hæc Serapio de suchaba secundum Galenum. Nunc Galenum audies de ἀκανθα Ægyptia eadem tertio lib. de simplicium medicamẽtorum facultatibus præcise dicentem, in hunc modum exorsus: Achantha Ægyptia, quidã Arabicam vocant, similis autem est albę spinæ nostrati, verum facultate validior adstringente pariter, & desiccante. Itaque profluuium muliebre radix eius iuuat, & alia quibus auxilio est, quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia adiuuant, tum radix, tum fructus, sic vero & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt, tum vlcera ad cicatricem ducit, mediocrem habens, & non molestam adstrictionem. SEN. Idem præcise de suchaba dicit quod Gelenus de spina Arabica, vno dempto. BRA. Quale hoc est? SEN. Cum Galenus scripsit prodesse columellæ, Serapio refert prodesse vuluæ. BRA. Deprauatus est Serapionis contextus, à librario parum perito, nempe legi debet vuluæ, quia hi Barbari vuluam appellant, quam Latini columellam dicunt. SEN. Ita certe legendum puto. BRA. Auderem ego infinitos Arabum errores emendare, & conciliare, Græcis authoribus conferendo. SEN. Nunc scio Arabum suchaba esse Arabicam spinam antiquorũ. Cuperem aũt vt mihi illam ostenderes, & quid accipiendum sit edoceres. BRA. Multi decipiuntur, qui hanc spinam arbusculam in Arabia essẽ putant qua fiat Acatia, sed longe decipiuntur, quia her-

ba est, aspectu similis nostræ albæ spinæ, tantum vero differt quia in Arabia nascitur, vt propter solum efficaciores vires habeat: sed quia haberi nō potest, vel saltem facile, propterea pro suchaba Bedeguar sumere collaudarem, quia has duas herbas idem esse arbitror, & tantum solo, quo nascuntur, differant: hoc enim apud nos, id apud Arabes nascitur. SEN. Igitur eam spinam albam accipiam pro suchaba, & bedeguar, quam mihi ostendes. BRA. Si ita feceris, non errabis. Sed vnum est quod me vehementer angit, nam huius syrupi intentionem considerás, quæ est aperire, reserare, et potius soluere quàm stringere, & deinde vires harū herbarum perpendens, quæ sunt prædictis oppositæ, nēpe adstringere, obstruere, & fluctiones remouere, statim suchaba, et Bedeguar in suspicionem mihi venere, quod in hoc syrupo poni non debeant, qui est aperitiuus, & fluidum facere debet. SEN. Fortè ob ventriculum ponuntur, cui stiptica conueniunt, quando eius formam amiserit. BRA. Et in hoc opus est obstructiones aperire. Ideo varia Mesue volumina euoluere cœpi, vt experirer an in omnibus ita scriptum inueniretur. Omnia quæ incidi, hæc duo habebant, Bedeguar, suchaba, quæ tamen in hac compositione mihi suspecta sunt. Ideo ne in hoc syrupo essent contra pugnantia absq; vtilitate, vel illorum loco nihil ponerem, aut aperientia acciperem, nisi quis dicat poni ad roborandum, quod vanum est. Illosq; non arguo qui Cardum benedictum, vulgo appellatum pro his ponunt. SEN. Quid igitur in tanto discrimine facere oportet? BRA. Quod lubuerit facito: si autē pro me, id est pro meis

meis ægris parabis, loco horum duorum ſuchaba ſcilicet & Bedeguar, ſabinam & polypodium inycito. SEN. In tui gratiam ita paratum habeo. BRA. Habeo. Aly ſuo modo confectum velint: ſcito etiam cum Raued abſolute ſcriptum inuenies, Rhabarbarum ſemper intelligere oportet. SEN. Nunc pro hoc ſyrupo mihi in mentem venit, quoſdam eſſe, qui à ſyrupo biſantino ſuccorum proportionem accipiunt. BRA. Quantam accipiunt? SEN. Sicut in ſyrupo biſantino ſunt quatuor libræ ſuccorum & Zuchari libræ duæ & ſemis, ideo pro omni Zuchari libra, debent poni ſucci depurati vnc. xix. ℥. i. ſcrup. i. gra. xvi. BRA. Eſt nimia ſuccorum quantitas: potius ſume tu ex illo de fumo terræ, qui fit ex decoctione & ſuccis, ſicut etiam iſte fit: ſyrupus autem biſantinus fit ſolum ex ſuccis, ideo inter iſtum, & Biſantinum nulla eſt proportio, ſed magna eſt inter iſtum & illum de fumo terræ. SEN. Hic diſcurſus mihi ſummè placuit. BRA. Imò hoc erat ſummè animaduertendum quia in hoc adeſt decoctio & ſuccus, ideo ab vno regula ſumenda eſt, qui decoctionem & ſuccum recipiat, & non ex vno, qui ſolũ decoctionẽ recipiat, vel ſolos ſuccos. Tu autẽ omnes ſyrupos contempleris, cognoſces nullum eſſe huic magis porportionatum illo de fumo terræ. Dic autẽ quis ille fuit, qui hãc proportionem ex ſyrupo biſantino accepit? SEN. Vnus eſt ex noſtris ſatrapis à cuius nomine abſtinere decreui. BRA. Viuit'ne? SEN. Diu eſt quod deſideratur. BRA. Igitur neminẽ offendes, quia hominũ verbis, mortuorũ manes non lædũtur. SEN. Eſt libellus Lumen Apothecariorum inſcriptus.

BRA. Certe vir ille vituperandus non est, quia sua ęta te in adiuuanda hac arte pro facultate laborauit, & ingeniũ suum (vt illa ætas patiebatur) exercuit. Illos enim obtorta conscientia affectos puto, qui illos calumniãtur, qui mortales adiuuare conati sunt, vel feliciter, vel infeliciter successerit: si quidem feliciter iuuerint, laude digni sunt: si infeliciter, corrigendi sunt, & errores detegendi, non tamen conuicijs irritandi. SEN. Et hoc semper probi viri officium esse existimaui, neminem lædere. BRA. Hoc nõ solum vir probus agere debet, sed etiam eius animus ita inclinatus & affectus sit. Nunc syrupos alios perpendamus.

SENEX.

Syrupus de liquiritia.

QVi succedit, syrupus de liquiritia appellatur. BRA. Magnus est eius vsus in pleuritide, in antiqua tussi, ad mundificandum pectus & pulmonem, sed eius conficiendi modum examinemus, enarra simplicia, & eorum quantitatem, vt ab authore scribuntur. SEN. Ita Mesue ad verbum ferè dixit.

Recipe liquiritiæ vnc. ij.
Capillorum veneris. vnc. i.
Hyssopi siccæ vnc. ß.

Super hęc proyce aquę libras quatuor, et dimittatur per diẽ & noctẽ, id est vigintiquatuor horas, deinde coquantur vsq; ad mediã partẽ, postea super hæc proyce.

Mellis)
Zuchari) añ. ℥. viij.
Penidiarum)
Aquæ rosatæ vnc. vi.

Fiat

Fiat ſyrupus, id eſt bulliant ad cocturam ſyrupi, & quando opus eſt adminiſtretur. BRA. In huius ſyrupi compoſitione nihil ambigui accidit, niſi cum dicit ſiccam hyſſopum, noli intelligere extremè ſiccam, ſed quæ in ſuperficie humiditatem amiſerit: nec opus eſt ſecundũ maiorem & minorem decoctionem ſimplicia inÿcere, quia prius infunduntur. SEN In vno ſolum recentes ambiguitatem faciunt, cum hic ſyrupus aperire, & dilatare debeat cur aquam roſaceam recipiat: vnde & ego & multi alÿ pharmacopolæ, medicorũ etiam ſuaſu aquam roſaceã omittimus. BRA. Re vera omittenda non erat, quia partes pectoris relaxatas roborat, & vim expultricem fortiorem reddit: quod ſiccitate, & ſtipticitate quadam fit, quæ tamẽ modica ſit ratione aliarum rerum ingredientium. Ideo aquam roſaceam ſemper inÿcias: nec debet medicus vereri in morbis pectoris modicè adſtringentibus vti, præſertim cũ ab aperientibus ſuperantur. Ideo & illi ſummè errãt, qui ĩ morbis pectoris rhabarbarum exhibere nolunt, & qui ob aquam roſaceam compoſitionem Manus chriſti appellatam prohibent, & plura ſimilia, in quibus inſpiciendum non eſt, quia potius proſunt, quam obeſſe poſſint: Imò, ſi omnia ſimplicia, & omnia compoſita conſideremus, nihil eſt adeò perfectum, quin aliqua ex parte notari poſſit.

SENEX.

His omiſſis ad ſyrupum de hyſſopo deſcendamus. Syrupus
BRA. In Meſue etiam hic ſequitur, & nõ præ- de hyſſo-
ter rationem: nã ad morbos pectoris, ad tuſſim, ad pleu- po.
ritim, ad dolores corporis, ad aſthmata efficacior eſt,

quàm is de glycyrrhiza prædictus. Tu autem eius compositionem edisseras. SEN. Hæc est apud Mesuen.

Recipe hyssopi siccę)
Radicum apy) añ. ʒ. x.
Fœniculi)
Liquiritiæ)
Hordei mundi vnc. ß.
Seminum Maluæ)
Dragaganti) añ. ʒ. iij.
Seminum cydoniorum)
Capillorum veneris ʒ. vi.
Iuiubæ) añ. nu. xxx.
Sebestem)
Passularum enucleatarum ʒ. xij.
Ficuum siccarum) añ. nu. x.
Dactylorum pinguium)
Penidiarum albarum lib. ij.
Fiat syrupus.

BRA. Simplicia quæ hunc syrupum ingrediuntur, in nostro simplicium examine perpensa sunt, & superius diximus quid per siccam hyssopum intelligere oporteat: nec opus est dubitare, quid per alba penidia intelligendum sit, nempe illa intelligimus, quæ ex zucharo albo facta sunt. Quod vero dubium ingerit est, quia si huius syrupi simplicia misceantur, emplastrum fiet: nam Mesue non dicit vel in aqua bulliendo, vel in alio liquore. SEN. Subintelligere opus est, quia in pluribus alijs syrupis aquæ quantitatem posuit, in qua fit decoctio: ideo non est opus vt semper ponat, sed diligens lector, &

ctor, & pharmacopola plerunque ex alijs syrupis elicere debet. BRA. Optime sentis, sed quantam aquæ quantitatem sumis, vt hæc simplicia ebulliant? SEN. Per pondus certam mensuram non habeo, sed simplicia in vas pono, & tantam aquæ quantitatē inijcio, quod simplicia tegantur, & aqua pollicari quantitate superemineat. Itaque per aliquot horas relinquo, postea ad consumptionem medietatis ebullire facio, deinde excolata decoctione penidia addo, & ad formam syrupi reduco. BRA. Non modo tu, sed & cæteri pharmacopolæ ita operátur, sed duplex error hic est: primo, quia non semper idem syrupus erit, quia decoctio quandoque maior, quandoque minor euadit: secundo, quia eodem tempore omnia in decoctionem ponuntur, tamen sunt aliqua, quæ maiorem decoctionem, aliquam minorem patiũtur. Nec opus est fugias primo infundi, quia infundi non debent quando ab authore non specificatur infusio. SEN. Ab omnibus ita fieri vidimus. BRA. Et omnes sine regula agunt. SEN. Hoc, est'ne sufficiens causa vt syrupũ immutet? BRA. Tantum immutare potest, quod vires æquè perfectæ non sunt in vno qui magis decoctus sit, & in vno qui minus. SENEX. Da tu regulam in qua nunquam errare possim. BRASAVOLVS. In omnibus syrupis certa regula assignari non potest, Sed in vnoquoque syrupo sua exhibetur, quoniam (vt in syrupo de stœchade scriptum reliquimus) simplici, quæ ingrediuntur, ea sunt, quæ magis & minus aquæ recipiunt: si arida vel viridia sint, si mucosa vel non, si mollia vel dura. Ideo in omni syrupo sua aquæ

portio statuta esse debet. SEN. Quantam in hoc syrupo inijcies? BRA. Nunc tibi ostendam, si hanc compositionem consideres, in ea paucissima sunt, quæ multum aquæ imbibere possint: ideo multa aquæ quantitate non indiget: imò si experiaris, octo libras aquæ satis esse deprehendes, & decoqui quousque tres libræ relinquantur, postea exprimantur, & cum penidijs ad formam syrupi iterum bulliant. SEN. Sed quem ordinem in decoquendo seruare oportet? BRA. Primo passulæ, Zizipha, sebesten, ficus, dactyli, radices apij, & fœniculi ingrediantur: deinde hordeũ, semen maluæ, semina cydoniorum: denique tragacanthum, hyssopus, & capilli veneris. SEN. Nullus est inter nos, qui hoc modo paret. BRA. Ideo nullus est qui recte operetur. Notaq; hunc syrupum dactylos, & cydoniorum semina ingredi, quæ aliquam adstrictionem illi præstant, sed leuissimã: propterea adstringente aliquo vti licet, vbi etiam apertione indigemus ad confortandum & roborandum. SEN. Quur istud nunc iterum repetis? BRA. Quia in magnorum virorum mentibus insertum est, vt nec compositio Manus Christi dicta, in dispositionibus pectoris ob aquam rosaceam, quæ ingreditur, exhibeatur. SEN. Tamen superius in syrupo de Eupatorio, qui plurimum aperit, iubebas suchaha, & Bedeguar abijcienda, quia adstringentia sunt. BRA. Id faciebam, non quia adstringentia, sed quia nimis adstringentia: imò ad reprimendam vim fortium medicaminum adstringentia miscemus, sed non vehementer adstringentia, qualia illa sunt, quæ syrupum de Eupatorio ingrediuntur, in quo nihil

nihil est quod vehementem vim habeat. SEN. Hoc mihi satis est. BRA. Scito præterea multos de hyssopo syrupos à Mesue poni, vbi de tussi pertractat, qui omnes ab hoc distincti sunt. Tu solum isto vti debes, cuius per totam Italiam publicus vsus est.

SENEX.

Rari sunt, qui syrupum de prassio Ferrariæ parēt tamen quia ab aliquibus fit, & in vsu est apud illos, ideo ipsum adducere non grauabimur. BRA. Miror quod omnes non parent: nam cum syrupus de hyssopo non sanet, opus est ad syrupū de prassio deflectere: nā antiquæ tussi, & ægritudinibus longioribus pectoris plurimum succurrit, & materiam crassam et glutinosam habentibus, & antiquis viris asthma: patienbus, præsertim a pituitoso humore, crasso, putrido, & difficulter solubili. SEN. Ad eadem igitur valet ad quæ syrupum de hyssopo valere dicebas? BRA. Ad eadē omnino, sed efficacius. SEN. Est ergo in pectoralibus syrupis aliquis ordo. BRA. Imò perfectissimo ordine incedunt: quamuis plures (non quidem medicorum, sed qui medentur: quippe differunt Medicus, & qui sine arte artem exerceat) id ignorent. Cum enim materia vel calida, vel ex calido & frigido mixta est, quia in principio calida materia magis agit, propterea à syrupo violato incipiendum est, Cum ægritudo procedit, ad syrupū de capillis veneris transeo. SEN. Ego hunc syrupum nunquam vidi vel audiui. BRA. Nūc audiuisti, et deinceps videbis. Syrupus est, quem parari facio, inter violatum, & illum de glycyrrhiza medius, cuius descriptionē post

Syrupus de prassio.

Syrupum dectoraliū ordo.

hunc de prassio prosequamur, à syrupo de capillis veneris, ad syrupum de glycyrrhiza peruenio. Interim subtilis & calida materia euanescit, frigida & crassa remanet, propterea ad syrupum de hyssopo deflecto, qui nisi profuerit, ad illum de prassio tanquam ad sacram anchoram confugimus, qui nisi sanet, is qui ægrotat, ferè desperatus est, vel ad decocta, & trochiscos veniendũ. Nunc autem syrupi de prassio compositionem enarra. SEN. Hæc est quæ sequitur.

Recipe prassi vnc. ij.
Hyssopi)
Capillorum veneris) añ. ʒ. vi.
Liquiritiæ vnc. i.
Calamenthi)
Anisi)
Radicum Apij) añ. ʒ. v.
Fœniculi)
Seminum maluæ)
Fœnugræci) añ. ʒ. iij.
Ireos)
Seminum lini)
Cydoniorum) añ. ʒ. ij.
Passularum enucleatarum vnc. v.
Ficus siccas pingues nu. xv.
Penidiarum)
Mellis boni despumati) añ. lib. ij.

BRA. Hæc tantum ab authore dicũtur, & nihil de cõponendi modo addidit? SEN. Nihil, propterea & nos aquæ quantitatem accipimus, vt nobis videbitur. BRA.

In

In hoc syrupo decem aquæ libræ sumi debent, quæ ad consumptionem medietatis bulliant, propter mel & penidia, quæ ingrediuntur, nempe maiorem decoctionis quantitatem exigunt, quam præcedens syrupus de hyssopo fecerit, quoniam in illo solum duæ penidiarum libræ erant: hic autem præter penidia, duæ mellis libræ ingrediuntur. Non desunt autem qui velint hic hyssopum viridem sumi: nos autem siccam sumendam putamus, non tamen extreme siccam, sed quæ in superficie humiditatem amiserit: & ita de alijs. Huncq; syrupum aliorum more componito, vt primo ea ingrediantur quæ maiorem decoctionē patiuntur, vt passulę, ficus, radices: postea quæ minorē, vt semina: deniq; quæ minimā, vt capilli veneris. SEN. Hoc igitur semper obseruabo. BRA. Nisi errare volueris, modo nō sit opus simplicia prius infundere, qa cū infusio decoctionē præcedit, tunc ordo ponendarum rerū non habetur. SEN. Cuperem nūc vt syrupū illū de capillis veneris mihi referres, quo vteris tu, nam & ego deinceps illum parabo. BRA. Hic est subscriptus.

Syrupus de capillis veneris.

Recipe glycyrrhizæ mundæ	vnc.	ij.
Capillorum veneris	vnc.	v.
Supra inijcias aquæ fontis	lib.	iiij.

Et dimittas per diem & noctem, postea coquātur ad consumptionem medietatis, deinde percoletur, & huic decoctioni addantur,

Zuchari clarificati)			
Penidiarum)	añ.	vnc.	viij.
Aquæ capillorū veneris)			

Misce & ad formā syrupi decoque, ad vsusq; seruetur.

SENEX.

Syrupus de calamẽtho.

SYrupus de calamẽtho ſponte in mea ſcheda occurrit. BRA. Cum duo ſint apud Meſuen de calamento ſyrupi, quem in tua officina paratum ſeruas? SEN. Primum apud Meſuen, cuius deſcriptio hæc eſt, quæ ſubſequitur.

Recipe calamenthi domeſtici) Syluestris)	an.	vnc.	ij.
Cherſim) Dauci) Squinanti)	an.	℥.	v.
Paſſularum enucleatarum		lib.	ß.
Mellis		lib.	ij.

Fiat ſyrupus

In hoc quoq; aquarum regulam nõ habemus, ſed vt nobis videt, aquam ponimus. BRA. In hoc ſyrupo ſex aquæ libræ recipiantur, quæ bulliant primo paſſulas, deinde alia ſecundum præſcriptum ordinem ponendo, vſq; ad conſumptionem medietatis: deniq; addito melle fiat ſyrupus ſecundum artem: qui ſyrupus ad lienoſos plurimum valebit, quibus durus eſt lien & penè irreſolubilis, & his qui frigida viſcera habent, & aſthmate laborát, præſertim in ſenibus, & in habẽtibus antiquas tuſſes: ſi quis enim vel pectus, vel ventriculũ, vel inteſtina craſſa, tenaci, & irreſolubili materia plena habeat, hoc ſyrupo ſanatur. Vnũ tantũ eſt, quod te ꝑturbare poſſet, ſcilicet quid ſit domeſticũ calamenthũ. In examine ſimpliciũ de calamẽtho diſſeruimus, per domeſticũ verò, mẽthá intellige. SEN. Quá mẽthá? BR. Noſtratẽ vulgarẽ.

SENEX.

SENEX.

SYrupus de Endiuia nos vocat. FRA. In hoc syrupo pharmacopolæ plurimũ differunt: aliquos enim Ferrariæ, & in omni ferè Italica vrbe inuenio, qui syrupũ de endiuia Gentilis solum parant, & semper illum parant, à quocunq; & quandocũq; syrupus de endiuia indicetur. Alij syrupum de endiuia Nicolai paratũ seruãt: alij syrupum de endiuia ex solo succo & Zucharo. Quẽ habes tu paratũ? SEN. Ego consuetus sum (& ita præceptor meus vtebatur) syrupum de endiuia Gentilis parare, cuius descriptio hæc est quæ sequitur. Syrupus de endiuia.

Recipe succi endiuiæ)
Hepaticæ) añ. lib. iij.

Clarificentur prædicti succi ad ignem, vt expedit.

Rosarum)
Violarum)
Lenticulæ aquæ) añ. vnc. ß.
Florũ nenufaris)
Polytrici)
Capillorum veneris)
Hordei mundi) añ. vnc. i.
Seminũ cõmuniũ maiorũ frigidorũ)

Fiat syrupus cum Zucharo quantum sufficit, secundũ artem, & aromatizetur, cum

Sandalis albis)
rubris)
Berberis) añ. scrop. i.
Seminum cydoniorum)
Ligni aloes)

Cinamomi)
Corticum citri)

Et vſui reſeruetur. BRA. Mihi ſummè diſplicet quod hunc ſyrupum habeas, aut vnquam paraueris. In eo enim nullum ordinem inuenio, imò confuſionem quandam, & ita ſyrupum de hepatica appellari poſſe, ſicuti de endiuia: quando autem apud te pro meis ægris ſyrupum de endiuia indicebam, ſimplicem ſyrupum quærebam, non tam amplam cõpoſitionem, in qua calida frigidis mixta ſunt. Nos Gentili ſuum ſyrupum dimittamus, qui eo vtatur quando lubet, eo enim nunquam vtemur. Alij etiam Ferrariæ ſunt qui aliam deſcriptionem ſequũtur. SEN. Quam? BRA. Subſequentem, quam faciunt, & neſciũt à quo authore ſumatur.

Recipe ſucci endiuiæ lib. lx.
Purificetur, deinde in ipſo bulliant
Roſarum)
Sandalorum citrinorum) añ. vnc. v.
Spodij)
Berberis) añ. ʒ. xx.
Aſparagorum ʒ. x.
Zuchari lib. xx.
Aceti granatorum lib. iij. vnc. iiij.

Miſce & fiat ſyrupus ſecundum artem. SEN. Dicũt ex Gentile ſumi. BRA. A quocunq; ſumatur, mihi non placet: nam cum indico ſyrupum de endiuia, ſimplcem ſemper intelligo. SEN. Tu ſpecifica. BRA. Non eſt opus cũ aliquo addito indicere: ſed ſatis eſt ſimpliciter aut ſyrupũ de endiuia, aut de ſucco endiuiæ prædicere: & tunc

& tũc simplex intelligẽdus est, cuius descriptio hæc est.
Recipe succi endiuiæ depurati lib. viij.
Zuchari albi lib. v. ß.

Syrupus d' endiuia simplex.

Misce & bulliant ad formam syrupi, sed opus est Zucharum prius clarificare, & cum decoquitur, succum addere. SEN. Hic est, quem præparari vis? BRA. Hic equidem: nam si in laterali morbo syrupum de endiuia indixero, hic conuenit, alij non: syrupo autem de endiuia medici in initio morbi lateralis plerunque vtuntur. Cum verò indicunt, pharmacopolæ quos habent, exhibent. Vnde si compositos habent, illos propinandos dant: si simplicem, simplicem: sed hic conuenit, ille cõtrarius est. SEN. Quos igitur ex his parabo? BRA. Simplicem ex solo succo, & Zucharo parato: & compositum non quidem illum Gentilis, qui hepaticã recipit, sed aliũ quẽ tu Gentili attribuisti: & cũ medici syrupũ de endiuia indicũt, simplicẽ istũ exhibeto, nisi addiderint cõpositũ. Cũ verò indicũt syrupũ de endiuia cõpositũ, aliũ da: sed illuc puenimus, qđ medici qd indicẽt parũ curãt, & qd à pharmacopolis fiat: sed tãtũ cõpositionũ nomina sciunt, ex his verò, quæ ingrediũtur, nihil nouere. SENEX.

Syrupus d' endiuia cõpositus.

SYrupus de cichorea expurgandus accedit. BRA. Quem de cichorea paras? SEN. Illum Nicoli Florentini, cuius descriptio hæc est, ex tertio libro huius authoris sumpta, in capite de oppilatione hepatis.

Syrupus de cichorea Nicoli Florentini.

Recipe endiuæ domesticæ)
Syluestris)
Cichoreæ) añ. m. ij.
Taraxacon)

Cucurbitæ)			
Hepaticæ)			
Scariolæ)	an̄.	m.	i.
Fumi terrę)			
Lupinorum)			
Hordei non excoriati)			
Alkakengi)	an̄.	vnc.	iiij.
Liquiritiæ)			
Capillorum veneris)			
Coterach)			
Polytrici)	an̄.	ʒ.	vi.
Adianti)			
Cuſcutæ)			
Radicum fœniculi)			
Apij)	an̄.	vnc.	ij.
Aſparagi)			

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, & colentur, & cum Zucharo albo ſolido fiat ſyrupus, & pro vnaquaq; eius libra, ponantur ad coquendum. ʒ. iiij. rheubarbari electi, & ſcropo. iiij. ſpicæ ligatæ in petia rara, quæ ſæpe exprimatur, donec ſyrupus ſit perfecte decoctus. Doſis eſt vnc. iij. cum aqua euulſionis ſeminum communium frigidorũ. Hæc Nicolaus. BRA. Certe hęc potius mihi videtur confuſio, quàm compoſitio: nam compoſitiones ordinem aliquem habent, & per componendi regulas diſponuntur: hæc autem non ita eſt. Ideo eam omitterem, vel pro illis medicis pararem, qui ſimplicia ignorantes, & regulas componendorum pharmacorum, ad has recentium compoſitiones tanquam ad ſacram

anchoram

anchoram confugiunt. Nunquam videbis me tali compositione vti in hepate, quomodocunque obstructo. SEN. In alijs Italiæ vrbibus syrupo de cichorea Gulielmi Placentini vtuntur, quem magis probas tu? BRA. Nullum probo: nempe & hic confusio quædã est: imò de recentibus quibusdam miror, qui præmittunt syrupum de cichorea Gulielmi ob hanc causam, quia plura simplicia recipit: vnde tota eorum ratio est multitudo simplicium, ac si plura simplicia recipere hos syrupos magis egregios faciat. Nam si hoc verũ esset, possemus quatuor syrupos solum parare, qui omnia complecterentur: vnum ex omnibus calidis, alium ex frigidis, tertium ex humidis, quartum ex omnibus siccis. Sed vanum est sine ratione multa simplicia aggregare. SEN. Nisi pigeat, syrupum istum Placentini de cichorea enarra, quia à multis Italiæ populis fit. BRA. Hic est subscriptus.

Syrupus de cichorea Gulielmi placentini.

Recipe foliorum cichoreæ.		m. i.
Foliorum boraginis	)	
Lactucæ	)	
Violarum	)	
Sariolæ	)	añ. m. ß.
Linguæ bouis, id est buglossæ	)	
Acetosæ	)	
Batisosæ	)	
Rhabarbari		℥. ij.

Herbæ pistẽtur, & in libris tribus aquæ coquantur, donec tertia pars consumpta fuerit, & coletur & addantur in illa aqua libræ duæ Zuchari, & cum dissolutũ fuerit Zucharum ad ignem cum Rhabarbaro puluerizato

& ligato in vna petia, & sæpe exprimatur manu petia rhabarbari, & tádiu permittatur decoqui, quod in syrupi formam transierit, tuncq; ab igne depone & reserua. Hæc Placentinus. SEN. Memini me quandoq; hunc syrupum parasse. BRA. Paraueris, & paraturus sis, quando libuerit: mihi hæ inordinatæ compositiones non placent, præsertim cum multa sint in illis affectibus, ad quæ valent, multa simpliciora & perfectiora. Tu igitur pro alijs medicis paratos habeto, pro me autem nunquã.

Taraxacon. SEN. Saltem edoceas quid per Taraxacon intelligendum sit. BRA. In hac re tibi libenter satisfaciam. Dioscorides de seri tractat, de qua abunde nos in examine simpliciũ egimus, Serapio de Dundebe capi. CXLIII. scripsit, idem significante quod seris: dicitq; Taraxacon esse syluestrem Dundube, id est serum syluestrem: est autem apud Dioscoridem syluestris seris picris, id est amara, quam cichoreum appellari dicit. Vnde illa herba, quam vulgò radechio syluatico nũcupamus, est seris syluestris, & cichoreum Dioscoridis, & Serapionis taraxacon, dicant quodcunq; recentes: nam in inuenienda hac herba plurimum hallucinantur. Res igitur ita se habet, Radix syluestris amara, qua in acetarijs quandoq; vtimur, est Serapionis, & Mauritanorum taraxacon, & seris syluestris, atq; cichoreum Dioscoridis. Sed ad alios syrupos transeamus, ne in his recentium amussis compositionibus tempus amittatur.

SENEX.

Syrupus myrtinus. ERgo syrupum myrtinum huc vocemus. BRA. Nõ possum non irasci, & non valde excandescere, facere

cere & nostri pharmacopolæ in hoc syrupo partes. Sūt enim qui compositum quendam myrtinum parent, & qui simplicem Mesue ex succo granorum myrti faciant. Tu quem facis? SEN. Ego semper compositum feci, & ab alijs fieri vidi. BRA. Edissere hunc tuum compositum, quem paras. SEN. Est hic qui subsequitur.

Recipe myrtilorum		℥.	xx.
Rosarum rubearum)			
Sandalorum rubeorum)			
Alborum)	añ.	℥.	xv.
Sumach)			
Balaustiarum)			
Berberis)			
Mespilorum		℥.	L.
Aquæ fontium		lib.	viij.

Bulliant omnia ad consumptionem medietatis, postea coletur, & in colatura adde,

Vini granatorum)			
Succi cydoniorum)	ana	vnc.	vi.
Zuchari clarificati		lib.	iij.

Misce & decoquas ad modū syrupi. BRA. A quo authore hunc syrupum accepistis? SEN. Est magistralis, à quo sumatur ignoro. BRA. Tamen non displicet hic syrupus, si omnes Ferrarienses pharmacopolæ hunc pararent: sed aliqui sunt qui huius loco, composito quodam vtuntur, quem absolutè syrupum myrtinum appellant: cùm & ipse compositus sit, imò & si ab hoc differat, differentia modica est, & in eundem finem tendit. SEN. Ni pigeat, hunc, quem alij faciunt abs te scire

percupio. BRA. Non piget, illum audias.

Recipe granorum myrti)
Carnium cydoniorum)
Sumach) añ. vnc. i.
Acatiæ)
Rosarum)
Spody)
Hypoquistidos) añ. vnc. ij.
Masticbis ʒ. ß.

Bulliant hæc omnia in libris tribus aquæ ad cōsumptionē tertiæ partis: deinde colētur, & colaturæ addantur Zuchari clarificati libræ tres, & fiat syrupus. SEN. Eadē est in hoc, & in eo quē facio, intētio: sed mea compositio mihi magis placet. BRA. Nec mihi displicet, propterea loco syrupi myrtini cōpositi, tuū parato. Qui vero & hunc faciunt, perperā non agunt: nam & hic est magis constrictiuus quàm tuus. Vellem ego vt simplicē myrtinum, qui hoc perfectior est, haberes, & quem Mesue parandum docet. SEN. Fieri non potest: nēpe myrtilorū succo caremus. BRA. Hūc succū haberi facilius est, quàm Rhabarbarum, aut aliquod aliud ex his quæ extra Italiā petūtur: imò in propinquissima parte huius nostræ almæ Ferrariæ, & myrtus, & myrti fructus haberi possunt. Ne igitur hanc excusationē habeas, sed illū parato, vt Mesue syrupū de acetositate citri parare docuit. SEN. Quomodo? BRA. En succi myrtilorum lib. XII. decoque in vase vitreato lento igne ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde coletur, & dimittatur, donec clarificetur, & accipe ex eo quod clarū est lib. VII.

&

& funde super illud zuchari clarificati lib. v. & decoquatur donec inspissetur ad formam syrupi: vel si æstas fuerit in sole ponantur donec eius aquosa pars euanescat. Hic vere est simplex & perfectus myrtinus syrupus, quē & Serapio describit, quãuis duas alias descriptiones, præter hãc edocuerit, qui ad vẽtris fluxus tã recẽtes quàm antiquos plurimũ valẽt: & in affectibus pectoris cõuenit vbi cõtra pugnãtia fuerit, quia adsit fractura venæ in pectore, & etiã exitu materiæ putridę in ventriculo & in pectore existẽte indigeat: tũc hic syrupus myrtinus simplex plurimũ valet, alij verò compositi nihil: imò ad antiquã tussim cõuenit: compositi verò ad fluxus ventris magis proficiunt, quàm hic simplex: ventriculũ roborat & omnia intrinseca viscera. Hunc igitur omnino parabis, & potius compositos omittas. Tamen si compositos habere volueris prętersimplicē, ab re non erit. SEN. In hoc tibi obtemperabo, nam continuè in mea officina & simplex & compositus seruabuntur, & nisi medicus, cum indixerit specificabit, simplicē exhibebo: si vero compositum addiderit, compositum dabimus. Hunc syrupũ antiquũ appellasti, reperitur' ne apud Græcos? BRA. Imò apud Paulũ Æginetam lib. VII. capi. XV. reperitur, & Myrtetum appellat, sed ipse ex mellefacit, quia zucharum nesciebat: sed ipsa composito parũ differt. SEN. Ne pigeat Pauli compositionē subscribere. BRA. Nõ pigebit. Inquit Paulus: Myrtetum, hoc est ex myrtis cõpositionē facies, si succi myrtorum sextarios treis, mellis sextarium vnum semper despumando ad consumptionem tertiæ partis decoxeris. Myrtetũ.

SEN. Parua differentia est. Sed plurimũ gaudeo, antiquos hoc syrupo vsos esse, & myrtetum appellasse. BRA. Potissime in aluo fluente vtebantur. SEN. Igitur & hunc deinceps paratum habebo, & doleo, quod in nostra hac vrbe aliqui pararint, ego autem omiserim. BRA. Satis est nunc vices rependere. SENEX.

Syrupus de matricaria.

HOc igitur omisso syrupus de matricaria accedat. BRA. Nullum authorem fide dignum legi, qui hunc syrupum tractaret, sed compositiones quasdá inueni, & illas quidem varias, quæ de matricaria compositiones vocabantur. Nec nostri pharmacopolæ vno syrupo vtuntur, sed quisq; ferè compositionem ab alio diuersam habet. Vt autem à te incipiam, quam compositionem sequeris? vt alijs comparando differentiam videamus. SEN. Hæc est, quam subscribam.

Recipe matricariæ)
Betonicæ)
Mellissæ)
Radicum apij) ana vnc. i.
Acori)
Petroselini)
Fœniculi)
Assari)
Rubeæ tinctorum)
Cyperi) ana vnc. ß.
Calamenthi)
Sileris montani)
Passularum)
Anisorum) ana. vnc. i.

Garyophyl

Garyophyllorum)
Spinæ albæ) ana vnc. ß.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis: postea coletur, & colaturæ addantur zuchari libræ tres, & fiat syrupus secundum artem. BRA. Cur spinam albam ponis, quæ constrictiua est? SEN. Nescio, sed in mea cõpositione ita scriptũ reperi. BRA. Melius parãt, qui loco spinæ albæ calamũ aromaticũ legũt, nisi pro spina alba cardũ benedictũ acceperint. SEN. Illũ semp accipio. BRA. Alij pharmacopolæ cõpositiones alias sequũtur. SEN. Quas? Abs te audire cupio BRA. prædicã libẽter, & eo libẽtius, vt pharmacopolarũ vnius tãtũ vrbis diuersitatẽ videas, quã tamẽ diuersitatẽ in omni ferè Italiæ vrbe inuenies. Sũt enim pharmacopolæ, qui subsequentẽ cõpositionem sequuntur, & eã in suis officinis paratã seruãt: & semper cum syrupus de matricaria indicitur, hanc exhibẽt.

Recipe artemisię m. ij.
Calamenthi)
Folij)
Saturegiæ)
Origani) ana m. i.
Thymi)
Thamarisci)
Stœchados)
Chamomillæ)
Meliloti)
Sampsuci) ana vnc. i.
Anthos)

Blattæ bizantiæ)
Calami aromatici) añ. ʒ. iij.
Spicæ celticæ ʒ. i.
Chamædryos)
Matricariæ minoris)
Betonicæ) añ. m. ß.
Abrotani)
Acori)
Prassii)
Foliorum rubeæ maioris) añ. vnc. i.
Sileris montani)
Assari)
Squinanti) añ. ʒ. vi.
Anisi)
Marathri)
Ameos) añ. ʒ. vi.
Apij)

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ secundum artem: postea addunt mellis quantum sufficit, & syrupum faciunt. SEN. Et ego hunc syrupum in mea officina seruo, sed est syrupus de Artemisia, non autem de Matricaria. BRA. Quid putas esse Matricariã? SEN. Herbam ab Artemisia distinctam. BRA. Deciperis, nam Matricaria Artemisiæ species est, vt in examine simplicium habuisti. Tua autem compositio, quam de Matricaria vocas, mihi suspecta est, cùm ob simplicia, quæ sine regula ingrediuntur, tum quia pondera in diuersis simplicibus sub diuersis anã positis eadem sunt. Primorum enim simplicium vnciam vnam ponis. Secundorum

cundorum vnciam semis, Tertiorum vnciam vnam, Quartorum vnciam semis: quod mihi compositionem suspectam facit, ne in ipsa error sit. SENEX. In illa etiam compositione, quam ego de Artemisia appellaui, posuisti assari, squinanti ana ʒ. vi. deinde anisi, marathri, ameos, apij ana ʒ. vi. BRASAVO. Omnia illa continuatim legenda sunt, tamen per hoc compositionem non excuso, quia ponit chamomillæ, meliloti, sampsuci, anethos, ana vnc. i. deinde acori, prassii, foliorum rubeæ, sisleris montani ana vnc. i. In quibus locis legendum est ana ʒ. i. quia vncia nimia quantitas esset. Sed & spicam celticam per se ponit, quæ tamen vna solum drachma est. SEN. Igitur & hanc compositionem suspectam habes? BRA. Habeo. nihil enim aliud est, quàm multorum simplicium aperientium sine ordine collectio. SEN. Illi igitur qui hunc syrupum pro syrupo de matricaria faciunt, si à medico syrupus de matricaria indicetur, hunc exhibent? Et si ille de artemisia indicetur, etiam eundem exhibent? BRA. Ita faciunt. SEN. Ego vtrosque distinctos seruo. BRA. Tamen ad eundem finem valent, & nisi confusiones potius quàm compositiones essent, non multum curarem, quando tibi indico, vtrum horum acciperes. SEN. Sunt'ne alij, qui syrupos alios de matricaria faciant? BRA. Non'ne superius dixi alias cõpositiones esse apud alios? Seruant & Ferrariæ aliam compositionem nonnulli. SEN. Quam? BRA. Est longissima quædam & confusa receptio, quàm afferre piget. SEN. In gratiam meam adducito. BRA. Faciam, postquam adeò tibi gratum esse video. Ea hæc est.

Recipe *Artemisiæ*)
Capillorum veneris)
Sabinæ)
Camædryos)
Camæpityos)
Origani)
Ozimi)
Sampsuci)
Calamenthi)
Scolopendriæ) añ. m. i.
Betonicæ)
Scabiosæ)
Hypericon)
Cyperi)
Squinanti)
Lupuli)
Polypodij)
Gentianæ)
Rubeæ tinctorum)
Spicæ)
Assari)
Thymi)
Epithymi) añ. vnc. i.
Chamomillæ)
Rosarum)
Violarum)
Sandalorum rubeorum)
Seminũ cõmuniũ frigidorũ maiorũ) añ. vnc. ß.
Seminis Apij)

Fœniculi

Fœniculi)
Petroselini)
Ameos)
Carui) añ. ʒ. ij.
Iuniperi)
Mily solis)
Seminum Rutæ)

Hæc omnia bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis, sed prius in ea infusa hæc per decem horas maneant cinamomi. ʒ. i. ß. serapini, ammoniaci ana ʒ. ß. dicta gumi ligentur in petia, & simul bulliant ad comsumptionem medietatis: deinde colentur & colaturæ addantur mellis purificati lib. vi. & fiat syrupus, debito modo coquendo. SEN. Hic syrupus adhuc magis confusus videtur, quàm præscripti. BRA. Confusissimus est, et simul calida frigidis miscet sine aliquo componendi ordine. SEN. Igitur parandus non est. BRA. Non modo non pararem, sed omnibus suaderem vt paratum non haberent: imò nec duos prædictos pararem. SEN. Ego parabo, quoad collegium medicorum congregatione facta composita omnia emendabunt. BRA. Hoc non ab re erit: nempe opus est omnibus Ferrariensibus medicis in concionem vocatis quasdam pharmacopolarum compositiones corrigere, alias immutare, alias penitus demere, & in eo potissimum conari, ne vnus pharmacopola compositionem vnam habeat, alter aliam: sed compositiones eadem esse debent, ne medici rerum ignari indicentes decipiantur. Hoc igitur de matricaria omisso syrupo, ad alios

vtiliores accedamus: nihil enim incomponendi ordine tractabo, quoniam ſyrupus eſt qui abſq; compoſitionem regulis paratur.

SENEX.

Syrupus myrachinus.

DE Myrachino igitur dicamus. BRASA. Nomen ipſum rem barbaram eſſe oſtendit, & compoſitio à compoſitionum regulis abhorret, quæ (ſi recte memini) ex Gentile accipitur. Melius autem erit eam proponere, vt error cognoſcatur: nam ſimpliciũ pondus apud varios Gentilis codices, varium inuenitur. Compoſitioñe igitur ediſſeras. SEN. Hæc eſt.

Recipe polypody quercini		℥.	xx.
Bugloſſæ, Meliſſæ	añ.	vnc.	i.
Cyperi, Corticum radicum caparorũ, Acori, Aſſari	añ.	vnc.	i.
Senæ, Epythimi	añ.	vnc.	ij.
Semina endiuiæ, Lactucæ, Scariolæ	añ.	vnc.	iij.

Piſtentur omnia groſſo modo, præter ſenam, & epithymum, omnia alia bulliãt in lib. quatuor aquæ vſq; ad conſumptionem medietatis. In fine decoctionis adde ſenam & epithymum, & remoueatur ab igne: & dimitas infrigidari: poſtea manibus exprimatur, & coletur, & addantur mellis roſati cum folÿs libræ duæ, & fiat ſyru-

pus

pus secundum artem. BRA. Miror quod hic folia ponantur, nam bene potabilis non erit. SEN. Non accipimus folia, sed mel rosatum ex folijs factum percolamus. BRA. Ob hoc te admonui, aliquos esse, qui, cum dicitur mel rosatum colatum, semper mel rosatum cũ folijs intelligunt, sed postea expressum. Nunc ad syrupũ ipsum descendamus. Aliquæ compositiones sunt, quæ habent polypodij vnc. vi. sed illas magis laudo, quæ habent polypodij ʒ. xx. In aliquibus etiam compositionibus vbi dicitur buglossæ & melissæ ana vnc. i. habetur ana. m. i. quod etiam magis quadrat: nã simplicia quæ sequuntur, etiam sub vna vncia ponderantur. Mihi autem magis placet vna cõpositio, quæ dicit, buglossæ, melissæ ana vnc. i. postea cyperi, corticum radicum caparorum, acori, assari ana vnc. ß. SEN. Illi recte fecerunt qui compositiones carmine tradiderunt, tunc enim pondera variari nõ possunt. BRASAVOLVS. Ideo Galenus Andromachum laudauit, qui Theriacam compositionem carmine scripsit. Vnum tamen in hoc syrupo te edocere volo: quamuis dicat omnia simul bulliri, præter epithymum, & senam, scito tamen alia esse in hac compositione, quæ tantam ebullitionem non expetant: propterea in decoquendo ordinem serua, quem superius in alijs syrupis ostendimus. Tamen vltimo pone senam & epithymum. Primo autem radices, postea semina, deinde flores inijcito. SEN. Semper illum ordinem seruabo, modo simplicia prius infundere non sit opus. BRASAVOLVS. Videmur in hoc recenti syrupo nimis immorari.

SENEX.

Syrupus nenufarinus compositus.

SYrupum igitur nenufarinum contemplemur. BRA. Et hic quoque syrupus recentiorum est, quippe à Francisco Pedemontano fit: quippe illum in capitulo de cura malæ complexionis hepatis simplicis & compositæ in hunc modum, qui subsequitur, describit.

Recipe florum nenufaris		vnc.	ij.
Vngulæ caballinæ aquaticæ)			
Psyllij integri)	an.	vnc.	i.
Acetosæ)			
Seminum communium		ʒ.	ij.
Seminum frigidorum		vnc.	ß.
Radicum fœniculi		vnc.	i.
Bulliant in aqua hordei, & addantur			
Zuchari		lib.	i.
Aceti albi)			
Succi granatorum)	an.	vnc.	ij.
Et aromatizetur cum			
Sandalorum)			
Spodij)	an.	ʒ.	i.

Et addatur parum spicæ, ne frigiditate oppilationem inducat. SEN. Hunc nenufarinum syrupum nunquam

Syrupus nenufarinus simplex.

paraui, sed alium simplicissimum facio. BRA. Quem? SEN. Libras duas florum nenufaris vna decoctione decoquo: postea exprimo, & in expressione addo Zuchari libras duas, & decoquo ad cocturam syrupi. BRA. Hic magis placet: quia semper simpliciores syrupos fieri voluerim: quippe facile est duos, aut tres simul iungere, & intẽtiones immutare: nullus est certus author, qui hos

syrupos

syrupos inuenerit. SEN. Propterea nos, magistrales appellamus. BRA. Vtrosque parare poteris pro his medicis qui composito vti volunt, tamen apud nos eius vsus rarus est.

SENEX.

Miua cydoniorum. MIua cydoniorum in hunc ordinem posita est. BRA. Et ipsam inter syrupos numerasti? SEN. Numero: nam addita aqua, vt syrupus, potabilis fit: & non modo eius vsus est ad roborandum ventriculum, hepar, & omnia viscera, & ad vomitum sistendum, & fluxui ventris aduersatur, imò etiam concoquit materias, et præparat vias: & Auicenna hanc cōpositionem syrupum de cotoneis appellat, quãuis Mesue syrupũ de cotoneis primo prosequatur, deinceps de miua sermonem habeat. Tamen communis est per totam Italiam vsus, vt ea pro syrupo de cotoneis vtantur: & re vera mira compositio est ad roboranda mēmbra. Et nisi Gulielmi authoritaté refugeres, tibi dicerē eum authorem nō appellare miuã, sed syrupum de cotoneis. Præterea tibi Almãsoris nonũ librum adducerem in libro diuisionum, in cap. de medicinis solutiuis ventris, vbi inquit: Cōfectio miuæ constrictiuæ, quæ est syrupus de cotoneis. BRA. Videris ex pharmacopola factus dialecticus, vbi probare miuam syrupum esse conaris, vel bibi, vt syrupi bibũtur. Hoc autem non inficior, sed id tantũ me mouebat, quod hoc vocabulum miua apud Mauritanos succum fructuum significat adeò coctum, vt in formam sapæ, vel mellis deuenerit. In reliquis tecum sum, miuam esse potabilem, esse concoquentem malos succos, imò syrupum verè esse, quia ex succo fit. Sed ne pigeat compositionem quam

facis, aperire, & componendi modum. SEN. Mesuem penitus sequor, propterea in hunc modum paro.

Recipe succi cydoniorum acetosorum	lib.	xx.
Vini boni antiqui.	lib.	x.

Misceo, & cum facilitate coquo, donec eius tertia pars consumpta sit, & continuè spumam aufero: deinde percolo, & residere permitto donec clarescat: postea addo lib. sex boni mellis depurati: iterumq; bullio spumam semper auferens, & Alefanginas species in lineo panno vinctas habeo, quas in prædictum liquorem suspendo, sæpe stringens atq; modice fricans, vt specierum vis facile exire possit, & miuam transire. Cum in spissiorem formá redacta est, & iam facta sit miua, ipsam aromatizo, tertiam partem drachmæ musci addens, & duas ℨ. galliæ. BRA. Quæ sunt istæ alefanginæ species? SEN. Hæ, quas hic subscribam.

Alefangine species.

Recipe cinamomi	) ãn.	ℨ.	ij.	
Heil	)			
Garyophyllorum		ℨ.	ij.	
Zinziberis	) ãn.	ℨ.	i.	ß.
Mastichis	)			
Croci		ℨ.	ij.	
Ligni aloes	) ãn.	ℨ.	i.	ß.
Macis	)			

Omnia præter crocum terantur contritione crassa, et in lineum pannum colligentur. BRA. Tot res ponis in tua miua? SEN. Tot. BRA. Nunquam ea vtar in profluuio alui à calida materia dependente. Illi autem pharmacopolę mihi magis placent, qui simplicissimá parant,

ex

ex cydoniorum ſucco, vino, & melle, vel Zucharo: quia multi ex Zucharo faciunt, et nõ ex melle, quãuis antiqui Græci Miuam ex melle conficerent, quia Zucharum ignorabant. SEN. Antiquiores igitur Miuam nouere? BRA. Nouere quidem, & ab ipſis Mauritani accepere: ſed alio nomine eam vocant, & alia proportione conficiunt. Nempe Paulus lib. VII. capi. XV. hydromalum fieri docet in hunc ferè modum. Hydromalum.

Accipe ſucci malorum cydoniorum mundorum contuſorum ſextarios duos.
Mellis ſextarios tres.
Aquæ ſextarios ſex.

Coquito deſpumans vſq; ad tertias. Vides Paulum vini loco, quod Meſue ponit, aquam poſuiſſe. Alio etiã modo parabant (vt Paulus refert,) nempe accipiebant malorum cydoniorum conciſorum purorum lib. V. in aquæ fontis ſextarijs decem elixabant, donec omnia eſſent vnum corpus: poſtea refrigerabant, & colabant: expreſſo autem cremore, mala proyciebant, & aquam metientes, mellis quantitatem dimidiam aquæ admiſcebant, & rurſus coquebant, aſſidue deſpumando, donec octaua pars euaneſcat decoquendo. SEN. Tibi fortè placeret vt in hunc modum pararem? BRA. Et mihi placeret, & alijs multis bonis viris, vt miuam his ſimplicioribus modis conficeres. Si autem pro alijs compoſitam illam, quæ magis calida, quàm temperata eſt, parare volueris, facito: nam vbi poſſum antiquos imitari, ſemper imitor. SEN. Quid ſignificat id vocabulum Alefangine? BRA. Vocabulum eſt Mauritanum, &

Alefangine quid significet. etiam corruptum, quo ipsi pulueres odoratos intelligũt, quibus cibaria cõdiuntur: vt sunt apud nos species ex pipere, cinamomo, garyophyllis, gingibere, atq; similibus. Tamen ad pulures etiam vsurpant, qui vel actu vel virtute compositiones ingrediuntur. Hic puluis, quem Mesue in miuam ponit, certe odoratus valde est, & miuæ tribuit, vt possit tanquam intinctus comedi. SEN. Equidem verum est, nam re vera est optimus intinctus. BRA. Ego quandoq; miuam exhibeo his qui habent ventriculum debiliorem cum carnibus, sicut alij solent intinctus vti, quos Sapores vocant, nec respuunt ægri, et illis plurimum prodest. Sunt'ne hi pulures prædicti, illi qui Alefanginas pilulas ingrediuntur? SEN. Sunt pro parte, sed multa alia aromata, & ventriculum roborantia pilulas ingrediuntur, vt videre licebit, cum de pilulis

Heil. agemus. Libenter autem scirem quid sit Heil: nam recentes inquiunt esse speciem cardamomi quam non habemus, cuius loco cardamomum maius accipimus. BRA. Imò heil cardamomum maius verè est, si Serapionem capite. LXIIII. de simplicium facultatibus considerabis, vbi inquit: Sacolla, id est cardamomum, & cardamomum maius est heil. est autem apud Arabes verum cardamomum maius, id quod pharmacopolæ minus appellant, quia est granum magnum plura parua grana continens. Propterea bene dicit Serapio secundum Isaac hebem Abraham, quòd habet cortices & capita sicuti rosa, & sunt grana magna sicut nabach, aut parum maiora, & intra ipsum sunt granula parua angulosa boni odoris, pinguia pulueru lenta. SEN. Certe hæc

grana

grana angulosa nostrum cardamomum minus sunt.
BRA. Sunt (vt dicitis) tamen est cardamomum maius Serapionis, quia ipse denominat à grano magno, in quo alia grana continentur. Scito autem aliquos pharmacopolas secundum Mesuen, miuam parare, quam ipse simplicem appellat, & non primam, sine speciebus, cuius compositio recipit succi cydoniorum lib. centum, & ponitur in vas lapideum mundum, & cum facilitate bulliunt, semper spumam auferendo, vsq; ad consumptionem medietatis, deinde colant, & per tres horas residere dimittunt: postea addunt vini antiqui lib. LX. postea supra prunas coquunt, quousq; syrupi spissitudinem habeat: addenda autem est conueniens quantitas mellis: nonnulli ex nostris pharmacopolis hanc miuam ex Zucharo, non autem ex melle faciunt: alij ex melle: alij præscriptam pro simplici faciunt, & non addunt pulueres, & ex zucharo faciunt, alij ex melle, alij faciunt (vt tu) cum speciebus: vt in hac compositione tanta diuersitas sit, vt nullus fere eodem modo paret: tamen Medici nec sciunt, nec animaduertunt, vel animaduertere curant. Vnum vero hoc loco annotabis, quod dicit has Alefanginas species esse triturandas grosso modo, ob eam rationem, quia cum in syrupos vires specierum aromaticarum ponuntur, non ita facile resoluuntur. Hoc documentum & hic accipio, & ex compositione melicrati, vt si confectiones aromatizari debent, pulueres necessario subtilissimi sint, propterea in Alefanginis pilulis pulueres subtilissimos faciet. Fiũt autẽ à Serapione nõnulli syrupi de cydonijs, & ab Auicenna, qui ab his multum differunt,

ideo omittantur: suaderemq́; vt Pauli Æginetæ compositionem sequeremur: quam pro ægris meis para pro illis autem medicis, qui barbaros sequi volunt, ne dicam mendicis, tuam miuam para. SEN. Ego illam Pauli pro omnibus parabo: nullus enim ex his inuenitur qui compositiones scire voluerint, sed tantum compositionum nomina addiscunt, indicuntq́;, quid indicent ignorantes. Ne autem in hac miua diu immoremur, ad alios syrupos flectamus.

SENEX.

Oxymel simplex.

OXymel simplex & cõpositum sequũtur. BRA. Apud vos multa esse puto, sub hac voce oxy, quæ acetum recipiunt. SEN. Multa quidem sunt, quæ in nostra arte acetum recipiunt, sed tantum quatuor sunt, quæ ab ὄξος voce Græca, id est aceto, denominationem sumunt, & ab ea incipiunt. BRA. Hæc enumera, ni pigeat. SEN. Oxymel simplex, oxymel compositum, oxyzachara, oxymel squilliticũ. BRA. Ab oxymelle simplici incipere oportet: nam potus antiquissimus est, quo Hippocrates & Galenus vtebantur, pro expurgando splene, & hepate, vt Galenus testatur, pro incidendis materiebus crassis, & glutinosis, & quæ multum inhærent: nempe subtiliat, aperit, incidit, abstergit, & in ægritudinibus longioribus plurimum valet: estq́; antiquus syrupus. SEN. Hi syrupi mihi summè placent, qui aliquid antiquitatis sapiunt: nam facile est illos emendare, si error inciderit, cum Græci authores nunc passim habeãtur. BRASAVOLVS. Hippocrates lib. III. de ratione victus in morbis acutis, egregie de oxymelle

oxymelle pertractat, inquiens in illis morbis scilicet acutis potissime vtilem esse: nam sputum educit, & spiritum faciliorem reddit. Notatq; Hippocrates & valde acidum, & non valde acidum fieri posse. Si valde acidum sit, adstringit sputa, & viscosiora reddit, & submergit: ideo hoc exhiberi non laudat: si autem exhibueris, tepidum sit, & paulatim tribuas. Si vero adeò acidum non fuerit, os & fauces humectat, sputum euocat, sitim compescit, præcordijs: visceribus, cæterisq; id genus partibus amicum est: quia mellis noxas prohibet: nam quod in melle biliosum est, reprimit, & flatus discutit, & vrinā ciet. Post hæc ab Hippocrate eius noxæ ponuntur. Notaq; hoc in loco Hippocratem, oxymeli ante sorbitiones, ieiuno, & noctu potandum dare, quæ communis est hora sumendi syrupos. Tamen & post sorbitiones propinat, sed longo spatio, vt sorbitio iam cocta sit. SEN. Quid intelligis per sorbitionem apud Hippocratem? BRA. Nihil aliud quàm cibum, quem in morbo acuto dabat, qui erat vel ptisana, vel cremor, vel aliquid simile, quod per modum potus sumebatur: quãuis Galenus ipse tempus assignet, velitq; inter potum oxymellis, & sorbitionem duas horas interponi satis esse. Sed & multa alia ab Hippocrate notantur, inter quæ hoc præsertim animaduersione dignum est, quandoq; in toto morbo nos vti oxymeli opus esse, ideo inquit, tunc cum pauco aceto parandum esse, quia cū multo aceto plures offensiones facere potest. Quanta autem aceti quantitas esse debeat, ab Hippocrate regula habetur, Tantum aceti recipere debet, vt gustanti duntaxat sen-

ſum moueat. Vnum etiam addam ex Hippocrate, eodem loco, his ſcilicet magis conferre, quibus amara bilis potius quàm atra exuperat, quia acetū atram bilem parit. Notatq; oxymeli mulieribus potius quàm viris obeſſe. Rationem reddit, quia vterum dolore cruciat. SEN. Reperitur'ne apud Græcos modus conficiendi hunc ſyrupum? BRA. Imò reperitur: ſed tu in primis quem modum ſequaris edoceas. SEN. Nos Meſuen ſequimur, qui in hunc modum componit: appellat autem Secaniabim, vel Stangebim ſecūdum alios, vel ſquingebim, ſed decipiuntur. BRA. Quicquid ſit de illis barbaris nominibus non curemus: ſat eſt, illa nomina apud Mauritanos ſyrupum acetoſum ſignificare. SEN. Meſue accipit mellis boni partes duas, aceti boni partem vnam, aquæ fontium claræ & dulcis partes quatuor. Primo autem aquam & mel accipimus, & purificamus ſemper expumando: poſtea acetum ſuper additur, & ita ebulliendo expumamus, & hoc oxymel ſimplex nuncupatur. BRASAVOLVS. Et etiam ab aliquibus Græcis oxymeli ſimplex dicitur: quamuis abſoluto vocabulo, cum oxymeli dicunt, hunc intelligant ad differentiā oxymellis Scyllitici & Iuliani: Latini appellant acetum mulſum. Paulus capite. XI. libro. VII. de hoc oxymeli tractat, cui cognomentum eſt ſimplex. Compoſitionem facit ex acerrimi aceti candidi xeſta vna, aquæ xeſtis duabus, mellis xeſta vna: hæc ſimul decoquit, ſemper deſpumando ad craſſitudinem mellis. Inter hos differentia eſt, quia Paulus magis aceti ponit, quàm Meſue, Sunt enim apud Paulum æquales partes mellis & aceti,

Stāgebim Squingebim.

Acetum mulſum.

aceti, & duplum aquę, sed Mesue duplum aquę ad mel ponit, & aceti minus quàm mellis. SEN. Quomodo deinceps parobo? BRASA. Ego Paulum imitandum suaderem. Tamen Dioscorides libro. IIII. alio modo conficit: nempe recipit aceti sextarios quinq;, marini salis pōdo vnum, mellis pondo decem, aquæ heminas totidem. Mixtaq; simul omnia coquito, vsq; dum decies inferbuerit: tum refrigerata omnia in dolia diffundito. Sed hanc met compositionem Plin. lib. XIIII. capite XVII. scribit, sed ipse genus aquæ ponit. Quod enim Dioscorides generali vocabulo dicit, aquæ heminas decem, Plinius dicit aquæ pluuiæ. In reliquis parua differentia est. Hæc sunt Pliny verba loco præcitato ne desideres. Oxymeli hoc vocarunt, mellis decem libris, Aceti veteris heminis quinque, Salis marini libra, aquæ pluuiæ sextarys quinque suffervefactis decies, mox elutriatis, atque ita inueteratis, sed & hoc, & hydromeli à Themisone summo authore damnabantur. SENEX. Tu ergo ne arguas Recentiores, nec de ipsis mireris, si diuersas compositiones sequuntur: cum & antiqui ipsi (vt in hac videre licet) in eadem re varias compositiones haberent. BRASAVOLVS. Imò & Plinius alium modum oxymelitis edocet capite secundo libri. XXIII. ex sententia Dieuchis. verba eius hæc sunt: Oxymel antiqui (vt Dieuches tradit) hoc modo temperabant, mellis minas decem, aceti veteris heminas quinque, salis marini pondo, thymbræ quadrantem, aquæ marinæ sextarios quinque pariter coquebant decies deferuescente cortina, atque ita Oxymel Dieuchis.

diffundebant, inueterabantq́; . Sustulit totum id Asclepiades, coarguitq́; : nam etiam in febribus dabant : profuisse tamen fatentur contra serpentes, quos Sepas vocant, & contra meconium, ac viscum, & anginas calidum gargarizatum, & auribus, & oris, gutturisq́; desiderijs. Hactenus Plinius. SEN. Quem ergo, in tanta varietate sequi oportet? BRA. Certum est apud antiquos de eadem re compositiones varias fuisse, sed vnã pro maiori parte sequebantur. SEN. Eia quam compositionem parabo? BRA. In hac re quid sentiam audies. Antiqui oxymeli vario modo composuere, cum pauciori melle, cum pluri, cum acriori, cum minus acri: vt ęgritudo, quam curabant, exigebat. Quod ex Hippocrate præcitato loco manifestissime colligitur, & ex Galeno. IIII. lib. de sanitate tuenda, & ex ipso Mesue, qui inquit, quandoq; augendam aceti dosim, & ex Serapione, & Auicenna, imò & ex tota Arabum schola, à Græcis authoribus accipiente. SEN. Erit ergo incerta componendi regula. BRA. Imò certissima, qua gustum sequebantur. Propterea Galenum audias loco præcitato de oxymeli dicentem: Id ita præparari debebit, Cum melli optimo super carbones spumam abstuleris, conijcies in ipsum aceti tantum, vnde gustanti nec acidum nimis, nec dulce videbitur. Ac denuò super prunas coques, quo ad planè vnitę amborum qualitates sint, nec appareat gustanti acetum adhuc crudum, hinc ab igni depones. Cumq́; vti voles, aquam ei miscebis, ita nimirum temperans, vt vinum. Ergo qui bibet, si nec de acore eius queritur, nec dulcedine, assidue eo vtatur: sin al-

terutro offenditur, adiecto quod desyderatur, rursus id coques. Neq; enim eos probo, qui sub vna quapiam mensura id cõficiunt, qui mihi similiter ijs affecti vidētur, q; bibentes omnes similiter aquam vino miscere censent: nõ aduertentes, quibusdam vtiq; qui dilutiori insueuerunt, caput statim si vel pusillo meracius hauserint, tentari: quibusdam qui meraciore delectantur, stomachum, si dilutius biberint, subuerti. Cum igitur in vino tam familiari potione ista incidant, multo sanè magis in oxymelite, vt pote quàm vinum tum minus familiari, tum magis forti, ipsa sequi par est. Satius ergo sit ex sumentis gustu, non nostra, iudicium de modo facere: id esse sumentis naturæ conuenientissimum oxymeli ratos, quod vtiq; est iucundissimum, proindeq; etiam vtile: contrà aduersissimũ esse, quod iniucundum. Galenus hactenus. Ex quibus percipere potes, ex gustu etiam alieno oxymel parare. SEN. Ergo nullam certam oxymelitis compositionem habebimus, quam seruare possimus? BRA. Idem Galenus (prædictis verbis nõ obstantibus) quasdam compositiones docet, quę pluribus conueniunt, sed hæ sunt primæ mixtiones, quia deinde secundum varios gustus immutare oportet. Ideo inquit: Ipsam tamen primam ipsorum mixtionem, quò plurimis conueniat, talem esse oportet: Vni aceti parti, mellis, à quo detracta sit spuma, duplum est miscendum: deinde ambo in leni igni coquenda, donec eorum qualitates in vnũ coierint: ita enim nec acetum amplius crudum apparebit. Cum aqua vero statim ita facies oxymeli: Melli quadruplum optimæ aquæ miscebis: dein coques modico igni, quoad spumare desi-

nat. Ac malum quidem mel multam egerit spumam: quo etiam diutius coqui debebit. Optimũ vero vt breuissimo tempore coquitur, ita minimũ spumæ euomit: vnde nec pari ei coctione est opus: plurimũ certè quartam partem eius quod ab initio est inditum, amittit: post vero dimidio aceti adiecto, rursus coquendum, donec qualitatum omnino sit vnitas, nec acetum crudum etiã appareat. Post hæc aliam compositionem ponit Galenus, inquiens: Conficitur sanè oxymeli etiam tribus statim ab initio mixtis, ad hũc modum: Aceti vni parti additur mellis duplum, & aquæ quadruplum: atq; hæc ad tertiam partem coquunt, vel etiã quartã, spuma interim detracta. Quod si valentius id facere studes, tantũdem inycies aceti, quãtum mellis.. SEN. Hic est modus, quem Mesue docuit. BRA. Certe is est, & etiam ille Paulinã si mel, & acetum æqualia sint, est modus Pauli: Si autẽ acetum sit minus, est modus Galeni, & Mesue. SEN. Igitur hũc Mesue modũ parabimus? BRA. Hũc Mesue conficito, quia est Galeni modus. Sed bonus medicus addere acetum, quando opus est, debet. At quia multi sunt, qui aquã & mel accipiunt, & vsq; ad cõsumptionem ferè aquæ semper expumando ebullire faciunt, antequam ponant acetum: propterea magis laudo, vt in primis, secundum Galeni normam, mel despumetur: Postea aqua addatur, & bulliant semper despumando, quousq; sint duæ lib. aquæ consumptæ, vel aliquid magis: postea addito aceto iterũ bulliant, nõ, vt dicit Gale. ad tertiã partem, vel ad quartam: sed quousq; syrupi formã habuerit, vt seruari possit. SEN. Non vis ergo vt antiquos penitus sequamur?

BRA. Vbi melius inuentum sit, semper melius sequor. Vides autē antiquos in hac re inuicem esse diuersos: sed melior forma, & ad conseruandum aptior, & quæ pluribus prosit, hæc est, quam Galenus edocuit, & quam Mesue, Serapio, & Auicenna secuti sunt: nec etiam illa Pauli parum congruit. Modus autem conficiendi, quem diximus, scilicet ad cocturam syrupi, magis conueniens est quàm ille Galeni vel Pauli. SEN. Arabes igitur ita iurgijs afficiendi non sunt. BRA. Imò in condiendis rebus, & in varijs compositionibus maxime præstant: nec vnquam illuc duci potui, vt de ipsis maledicerem: cum in multis & ipsi nostram artem iuuerint. Illos tantum redarguo, qui in gratiam Arabum, eos despiciunt qui bonas literas sectantur. Nunc ad oxymeli compositum veniemus, si in primis me admonueris, an ex zucharo vel melle, hunc syrupum præpares. SEN. Semper ex melle, & hunc, & oxymel compositum conficimus: tamen non desunt, qui ex zucharo parent. BRA. Scio, & Hermolaus Barbarus voluit hoc appellari Oxyzachar, quãuis alia res sit vocata oxyzachara, de qua posterius dicemus. Nunc de oxymelle composito agendũ est, cuius descriptionem enarra. SEN. Ego Mesuen sequor: nã alij multi sunt, qui illum non sequuntur. BRA. Id scio. Tu descriptionem quam sequeris, proponas. SEN. Hæc est.

Oxymel compositu m.

Recipe corticum radicum Apy) Fœniculi) añ. vnc. ij.

Seminis Anisi) Apij) Fœniculi) añ. vnc. i.

Mundentur cortices, & terantur, & proijciantur super eas in vase lapideo positas aceti boni antiqui & albi lib. X. aquæ lib. XX. & dimittatur per diē & noctē: deinde coquatur, donec eius tertia pars cōsumatur, postea coletur, & proijciatur sup ipsum mel, quod sit medietas eius, & coquatur cum facilitate. Hæc Mesue, quē sequor. BRA. Tamen multi sunt, qui alio modo parant, nempe quinq; radices accipiunt, & hoc modo ordinant.

Recipe Corticum Radicum Apij)
Fœniculi)
Petroselini) an̄. vnc. ij.
Brusci)
Asparagi)
Seminum Apij)
Fœniculi) an̄. vnc. i.

Prædictæ radices cum seminibus in lib. xij. aquæ, & lib. i. aceti decoquantur, quousq; ad medietatem resoluantur, aut paulò plus: deinde cum melle, quantum sufficit ad syrupi formam ebulliant: sed hic syrupus cum eo de quinq; radicibus cum aceto plurimum conuenit, si ex zucharo factus esset: si autem absq; aceto fiat, cum illo de quinq; radicibus sine aceto conuenit. SEN. Audiui quosdam, qui seminum loco vnc. I. ß. radicum raphani addidere. BRA. Equidem nonnulli sunt, qui ita parant, sed potius in gratiam quorundam medicorum, quàm quod ita communiter parari possit, aut debeat. Alij etiā sunt, qui semina penitus derelinquunt.. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Non, quod sciuerim; quamuis apud antiquos sub oxymellis nomine

multæ

multæ compositiones inueniantur, sicut est oxymel Iuliani, in quem plura ingrediuntur: cuius meminit Galenus ad Glauconem in cura podagræ à bilioso humore factæ, & Pau lib. iij. cap. xiij. Aderat & oxymel splenicum ad spleneticos optimũ, & oxymel pro calculosis, quorum compositionum Pau. lib. vij. cap. xi. meminit. Nos autẽ hæc duo solũ prædicta in vsu habemus. Optarim autem vt splenicum paratum seruares: nam optima compositio est ad spleneticos, & clausa vehemẽter aperit. SEN. Si compositionem edocueris, in tuam gratiã parabo. BRA. Hæc est, quam dicam, à Paulo præcitat o loco sumpta. Oxymel Iuliani. Oxymel splenicũ. Oxymel pro calculosis.

Recipe corticis Radicis capparis)
Scolopendrij)
Assari)
Ireos)
Florum iunci rotundi odorati)
Florum Cyperidis) singulorũ vnc. i.
Anisi)
Cymini)
Fœniculi)
Acori)
Fructus erices)
Foliorum Tamaricis)
Salicis)
Radicis Apij) vniuscuiusque vnc. ß.
Dendro libani)
Scillæ)
Aceti xesta vna Mellis xestis tribus.

Guttæ Amoniaci Thymiamatis.

Præpara ad modum Scyllitici, & da cochlearia duo. SEN. Multa simplicia enumerasti, quæ an habeam & quid sint ignoro. BRA. Omnia habes partim in examine enucleata, partim quando parare volueris, docebimus. Interim oxymel scylliticum tractemus. Sed hoc cōmodius fiet, si acetum scylliticū in primis pertractauerimus. SEN. Scire autem cupio de oxymelle cōposito, ad quid vtile sit. BRA. Ad omnia ad quæ simplex: sed vehementius ad febres antiquas, bilem crassam, atq; pituitā attenuat, & omnes obstructiones, præsertim ventriculi, iecoris, & splenis aperit, vrinam mouet, calculosis prodest. Quod etiam Arabes fatentur. Sed tuum modū aceti Scyllitici enarra. SEN. Ego Mesuen præcise imitor: etenim scyllæ cortices accipio, nec intrinsecas nec extrinsecas, sed medias inter eas quæ in cētro sunt, & quæ in circūferentia, & acu simul consuo linea, & .xl. dierum spatio in vmbra siccari permitto: postea ligno cultro in frusta cōminuo, & pro omni libra huius cōminutæ scyllæ, aceti boni lib. VIII. inycio, & in vas vitriatum arcti orificij impono obturoq́;, & deinde per alios. XL. dies soli expono, postea colo. Itaq; acetum præparatum est. Antiqui autem parabant'ne hoc modo? BRA. Paul. lib. VII. cap. XI. hoc modo conficit: Accipe scyllæ candidæ in minutas partes cōcisæ, & diebus. XL. in vmbra exicatæ & rursum purgatæ, minas sex, aceti boni xestas XII. operculato vase ponas sub solem per dies. LX quibus transactis scillam expressam abijce, & acetū excolatum in vas reponito. SEN. Inter hoc Pauli & illud

Acetum scylliticū.

Mesue

Mesue multa differentia non est. BRA. Non equidem. Alij etiam conficiendi modi à Paulo edocentur: nempe aliqui scyllę minam vnam in aceti xestis sex recipiebant. Alij viridis scillæ idem pondus in sex aceti minas condunt, quod tamen cæteris acutius est. SEN. Paulus mentioné non facit quod medij cortices sumi debeant. BRA. Subintelligere oportet, & à Dioscoride lib. IIII. animaduertitur, vbi hanc compositionem scribens, inquit: Scylla, quæ sit alba deligitur, huius crudę direptis duris & extrinsecus positis omnibus, tenerá medietatem per minutas partes recidunt, & filo suspendunt ex interuallo, ne se cótingant segmenta per dies. XL. in vmbra, donec assiccentur: deinde cum arida erunt, in aceti optimĩ XII. sextarios mergunt, vt diebus septem patiaris esse sub sole obturatis diligenter vasis: post eum numerũ dierum scylla eximitur, calcatur, abijcitur, acetum ipsum eliquatur, transfunditur, reponitur. SEN. Video apud antiquos in tempore expositionis ad solem differentiã esse. Cur autem medios cortices, & non extremos accipiunt? BRA. Hoc nõ immeritò faciunt, quia superficiales partes tum nimis siccæ sunt, tum ob solis ardoré & actioné venenosæ effectæ sunt: partes vero quę apud cétrũ sunt, humiditate nimia abundant. Vnumq; adde, non esse recipiẽdos cortices nimis crassos, nec nimis subtiles, sed scylla, quam sumis, mediocrem substãtiam habere debet. Tamen & Dioscorides aliorũ cõpositiones recenset. Nẽpe aliqui pondo scyllæ in sextarios aceti quinq; demittunt. Nec deerãt, q acerrimũ acetũ pararẽt, alio modo quã cõficeret suũ acre Paulus: etenim repugnãt tunicis cortices,

& exarescere non permittũt, statimq́; musteas ac recentes alias pari mensura conyciunt in acetum, & initio.vij. mensis eximunt. SEN. Hoc acerrimum esse debet, vt feri gustu tentari non possit. BRA. Tamen eo antiquè vtebantur. SEN. Gaudeo cum viderim & antiquos in suis compositionibus diuersos, vt nullus inueniatur qui eandem compositionem eodem modo confectam paret. Recentes igitur reprehendendi non sunt, quoniã & hoc semper fuit antiquorum vitium. BRA. Si tu antiquorũ compositiones contemplaberis, statim inuenies diuersitatem esse, quia compositio efficacior, & minus efficax redditur: quas diuersitates medicus cognoscere debet, ne inefficaciori remedio vtatur, quando efficaciori indigemus, & econtrario. In recẽtiorum autem compositionibus diuersitas est in simplicibus, quæ aliã intentionem pharmaco tribuunt, & quæ morbo potius contraria est. Hoc est, quod varias compositiones damno, non quia nõ nouerim antiquos etiam pro varietate ingeniorum & diuersarum ætatum compositiones immutasse: hoc enim in nostra hac facultate vsu venit, vt aliqui in qualibet ętate nascantur, qui sibi arrogẽt. Vnde Pli. medicinam artem Interpolẽ appellat: hi (vt videantur potius quàm sint) omnia immutant, omnia peruertunt, adeò vt multis occasionem dederint hanc artem inconstantissimam appellandi, quum nulla constantior, firmior'ue sit. SEN. Succurrit'ne tot affectibus, quot Mesue enumerat hoc acetum? BRA. Imò & pluribus quàm à Mesue dicantur: nam Pli. cap.y.li.xxiy.inueteratum magis probari docet, & prodesse acescentibus cibis, nam gustatum pœnam eam discutit:

discutit: etiam prodesse his qui ieiunij vomunt, nam cal-
lum faucium facit, ac stomachi: odorem oris tollit, gingi-
uas adstringit, dentes firmat, colorem meliorem præstat:
tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat, &
transitum auditus aperit: oculorũ aciem obiter exacuit,
comitialibus, melancholicis, vertiginosis, vuluarum stran
gulationibus, percussis, ac præcipitatis, & ob id sangui-
ne conglobato, neruis infirmis, renum vitijs perquam vti
le, cauendum exulceratis. Adde à Dioscoride plura alia
dici, quàm à Plinio scripta sint: sed in genere vehemen-
ter incidit. SEN. Quum apud authores tot diuersitates
inueniantur, quomodo confecturus sum ego? BRA.
Apud Latinos diuersitates solum in tẽpore sunt. SEN.
Fuere'ne alij antiquiores Latini, qui præter Plinium de
hoc aceto tractarent? BRA. Columel. lib. XIII. ca-
pite. XXXIIII. acetum scilliticum, & eius composi-
tionem edocet, parum à Plin. differens, nisi in numero
dierum quo insolatur. Palladius in Iulio mense capite
octauo, de hoc aceto agit, & præparandi modum osten
dit: qui & ipse in diebus insolationis differt. SENEX.
Plinij locum non indicasti, quo hoc acetum parare do-
cet. BRA. Et locum indicabimus, & verba afferemus,
vt eius more conficere possis. Locus est. XX. lib. capi-
te. IX. Vbi de scilla agit, inquiens: Scillarum in medi-
cina alba est quæ masculus, fœmina nigra: scilla quæ can
didissima fuerit, vtilissima erit. Huic aridis tunicis dire
ptis, quod reliquum è viuo est, consutum suspenditur li-
no modicis interuallis. Postea arida frusta in cadum ace-
ti quàm asperrimi pendentia immerguntur, ita ne vlla

parte vas contingant. Hoc fit ante solstitium diebus XLVIII. Gypso deinde oblitus cadus ponitur sub tegulis, totius diei solem accipiētibus. Post eum numerum dierum tollitur vas, scilla eximitur, acetum trāsfunditur. SEN. A Mesue non parum differt, is tamen non est. Hoc etiam loco Plinius, eius vires describit, inter quas hoc mirum dictu ponit: Sed tanta (inquit) vis est, vt aui dius haustum extinctæ animæ momento aliquo speciem præbeat. SEN. Mirum dictu hoc est. BRA. Mirum quidem sed non impossibile: nempe & nostro tempore huius generis ardentes aquæ parantur, quæ semimortuos per aliquod temporis spatium reuiuiscere faciunt. SEN. Scio, & iam ego tuo nomine paraui. BRA. Aliàs parasti. Nunc vero vnam ab alijs diuersam parare incipies in gratiam Illustrissimi & excellentissimi HERCVLIS Ducis Ferrariæ quarti, quē nobis Deus optimus diu seruet: de qua mira plerunque vidi, adeò vt tres guttæ quandoque aliquem adeò reuiuiscere fecerint, quod domui suæ opportuna disposuit, testatus est, & trium dierum spatio adhuc superuixit, qui debebat eadem hora mori. Nonnulliq; Carmelitæ iudicarunt hanc compositionem eam esse, qua Clemens septimus Pontifex maximus vita ferè destitutus, per aliquot dies superuixit. Sed Deus optimus, qui gregem suum ab eo pastore liberare voluit, huius aquæ vires confregit. Tamen hæc cōpositio, quam faciemus, illa adhuc potentior est, quam pontifex hausisse dicitur. SEN. Quidam author noster, qui Seruitor inscribitur, alios quosdam modos acetum scilliticum parandi docet: at ego quem imitari debeam ignoro.

ignoro. BRA. Quum antiqui inter se dissistentes sint, & potissimum in tempore quo insolatur: propterea à tua consuetudine te dimouere nescirem, vt Mesuen sequaris, qui à Græcis, & Latinis parum euariat, & in tempore insolandi. XL. dierum spatium accipit, quod tempus apud medicos in pluribus criticum est. Scias autem quemadmodum mulieres nostræ singulis annis oleum rosaceum parant, vt eo per totum annum vtantur quando opus erit, ita antiquiori tempore quisque acetum scilliticum pro vsu domus conficiebat, nec paulatim exhibere verebantur quousque ad cyathum vnum & duos sumerent. Sed de hoc aceto satis. SEN. Igitur de oxymelle scillitico loquamur. BRA. Loquamur, postquam Græci, Latini, & Arabes de aceto scillitico inter se differunt. Sed quo modo hoc mel scilliticum paras? SEN. Mesuen sequor, nempe accipio mellis despumati libras tres, aceti scillitici libras duas, simul coquo cum facilitate semper despumando, quo ad perfectam syrupi formam habuerit. Quo confecto, ad medicos vsus seruo, quando materiæ valde frigidæ sunt, valde glutinosæ, & tenaces, & quæ in locis sunt à quibus difficulter euelluntur: valet etiam ad ventriculi, capitis, & viscerum ægritudines, ad vesicæ mollificationem, & ad eructationem acetosam. BRASAVOLVS. Quomodo sine aqua conficere potes? SENEX. Ego aquam non addo. BRASAVOLVS. Ego autem addendam puto: vt postea semper despumando coquatur: & hoc est, quod Mesue dicit, & perficitur decoctio eius, vt diximus in speciebus secaniabim. Ibi autem

Oxymel scilliticũ.

aquam ponit. Ideo iudico, quod aquæ libras. IIII. inijce re debeas. Nam sicut in secaniabim de radicibus aqua est duplum aceti, ita hic aqua duplum aceti esse debet, etiam aqua in simplici secaniabim acetum in maiori copia superat. Sed quod dixi satis est. Semper autem ob perfectiorem cocturam aquam inijcerem, & ob eam causam quam dicit Mesue in oxymelle simplici. SENEX. Deinceps semper ita agam. Antiquiores autem de hoc Oxymelle scillitico tractarunt'ne. BRA. De hoc nunquam, sed Paulus Ægineta libro. VII. capite. XI. alterius oxymelitos scillitici meminit, quod in tua officina confectum voluerim: appellabiturq; oxymeli scilliticum compositum. SENEX. Eius compositionem, ni pigeat edoce. BRASAVOLVS. Hæc est, quam dicam.

Oxymel scilliticũ cõpositũ.

Recipe Interaneorum mollium Scillæ		lib. ij.
Aceti acrioris albi	)	xestas xv.
Piperis	)	añ. vnc. ij.
Petroselini macedonici	)	
Dauci cretici	)	ana semissem
Ameos	)	
Anisi	)	
Nardi gallicæ	)	
Libystici	)	
Assari	)	
Cardamomi	)	
Spice nardi	)	
Amomi	)	
Rhapontici	)	

Fœniculi

Fœniculi)
Seminis cymini)
Laserpitij)
Zinziberis)
Pyrethri) ana vnc. i.
Hissopi cretici)
Costi)
Pulegij)
Menthæ viridis, fasciculum vnum.
Rutæ viridis tenerioris caules quinq;.
Mellis attici xestam vnam.
Hepsematis, id est sapæ, xestas duas.
Apij viridis fasciculum vnum.

Interanea Scillæ candida concisa conijce in acetum, & per dies septem sub ardentissimo canis æstu macerari sinito, deinde scillam subleuans, arida quidem iam concisa, viridia vero integra aceto insere, & post septem dies rursum omnia extrahens, aceto immitte mel cum hepsemate: quibus decoctis vsq; ad crassitudinem in vasculo vitreo reconde. Hæc est Pauli compositio, qua (inquit) vel ante prádium propinationis loco vti debemus, vel post cibum veluti in salsamento. SEN. Hæc certe magna compositio est. Mesue & ipse secundum Democritum scilliticum oxymel parare docet, sed cum isto nihil habet, omnino sum ipsum paraturus, sed opus erit, quod simplicia quædam edoceas. BRA. Libenter fiet. SEN. Nunc de Oxyzachara sermo fiat. BRA. Hermolaus Barbarus Oxymel simplex, si cum Zucharo fiat, & non cum melle oxysachar vocari inquit: & re vera, Oxyzachara. Oxysachar.

id est suum proprium nomen: sed alia compositio est quam vos Pharmacopolæ pro Oxysachar paratis, & corrupto vocabulo Oxyzachra dicitis. SEN. Est compositio Nicolai, quæ recipit tres res, acetũ, succum granatorum & zucharum. BRA. Ego quandoq; ex solo aceto parari iubeo, quandoq; ex solo granatorum succo, quandoq; ex vino Omphacio, quandoq; ex limonum, vel narantiorum vocatorum succo, vt sumenti conuenit. Nicolaus per hunc ordinem suum Oxysachar fieri iubet, vt recipiantur zuchaci libra vna, succi malorum granatorum vnc. viij. aceti vnc. iiij. ponantur ad ignem in vase stanno circunlinito, & bulliant semper spatula agitando, donec ad quantitatem zuchari vel fere deueniat. BRA. Est potus suauis, qui febrium tertianarum inflammationes sedat, qui bilem in ventriculo purgat, qui etiam plurimum aperit. Et Oxysachar loco oxymellis tutius vti poteris: quoniam ratione mellis ita nocere non potest, vt oxymel facit. Quippe certus sum si Hippocrates & Galenus Zucharum nouissent, Oxysachar componendũ voluissent, minori dispendio, quàm oxymel. SEN. Gaudeo quoties apud nos aliqua esse inuenio, quæ antiquioribus illis recondita, & occulta fuere. BRA. Certum est omnia non nouisse antiquos, in multis tamen diligentiam habuere. In vno autem in Oxysachar te attentum faciam, quod zucharum non clarifices. SEN. Ita semper paro. BRA. Bene est.

SENEX.

Mel violatum.

MEl violatum considerandum prætermiseramus. BRA. De illo agendum erat, quando de syrupo vio

po violato & infusione violarum loquebamur. Vt autem de ipso perfecte loquamur, quibus vtaris edoceas. SEN. Ego in mea officina mel violatum, & Zucharum violatum habeo: Zucharum violatum eodem modo paro, quo rosatum, vnicuiq; libræ Zuchari vnc. iiij. violarum, id est florum violarum exhibens. Etiam mel violatum ex infusione eodem modo conficio, sicut mel rosatum ex infusione rosarũ, quia ex infusione violarum & melle, mel violatum paro. BRA. De violato Zucharo errare non potes, quia à Mesue perfectam normam habes, & ab eodem de violato melle etiam regulam habes, quia vel fit colatum, vel non colatum. Si quidem colatum fiat, Mesue regulam tribuit, duarum violarum partes sint, & sex mellis, vt etiam in Zucharo facis. Tamen huius mellis rarus vsus est. Si vero colatum facias, vnus est modus cum infusione violarũ, de quo superius egisti. Alius est modus ex puro violarum succo. Tertius est modus, qui mihi summè placet à Nicolao factus, vt in x. lib. albissimi & purissimi mellis despumati (secundum Nicolaum, secundum nos autem mel ad aurum inclinet) ponatur succi recentium violarum lib. i. cum igni apposita sunt, adde violarum recentium cultro incisarũ libras. IIII. & bulliant semper miscendo, ad consumptionem succi. SEN. Quandoq; solebam hoc modo parare. BRA. Siccitati pectoris, & lenta febre affectis plurimum conuenit.

SENEX.

PAucissima inter syrupos considerãda videntur. Si quid sit, Diamorum est. BRA. An inter syrupos Diamorum numerari debeat, nec'ne, in dubio est, tũ quia

Diamorũ simplex.

Mesue inter genera Loch (vt eius vocabulo vtar) numerauit, tum quia syrupi more non bibitur. Sed de hac re digladiari non liceat, modo compositionem ipsam cognoscamus. Quod genus Diamorũ paras? SEN. Quod omnes alij illud scilicet quod à Nicolao edocetur, qui in hunc modum conficit.

Recipe mororum celsi	lib.	ß
Mororum bati	lib.	i.
Mellis	lib.	ß.
Sapæ	vnc.	ij.

Ita etiam conficio: Sumo succum mororũ cum melle & sapa in vase æreo stanno circunlito, & suauiter decoquo: cum autem an coctum sit cognoscere volo, guttã supra marmor pono: & si inhæreat, coctum est: adeò autem inhæreat, vt si digito tangam, resiliat, tunc coctum est: hoc viso percolo, & in vase stanno circunlito vsui reseruo. BRA. Vsus eius magnus est in palati excoriationibus, quando vua deciderit, & materia aliqua impletur, vbi in gula ardor persentitur, aut feruor quidam ingens. In principio etiam synanches plurimum valet. Sed Mesue aliam compositionem habet, quam Diamorum appellat, in ea distinctione vbi de Loch tractat, quam etiam plures faciunt, & quam ad omnes gutturis & vuæ apostemata valere dicit, & ad omnem præfocationem.

Recipe succi mororum dulcium)
Mororum desceni) añ. lib. i. ß.
Rob)
Mellis) ana lib. i.

Coquantur

Coquantur cum facilitate vsq; ad mellis spissitudinē, & serua. Appellaturq; simplex Diamorum. Sunt autem qui cum maior necessitas ingruit, addunt

Aluminis)		
Myrrhæ)	añ.	partes æquales.
Croci)		
Succi agrestæ)		

SEN. Ego nunquā hæc vel addidi, vel addere vidi. BRA. Ego autem in Diamoro quandoq; & hęc & alia (vt opus est) addo. Sed vnum admoneo, Mesuen huic compositioni hæc addidisse, quæ à Galeno addūtur. VI. lib. de compositione medicamentorum secundum loca, qui liber à barbaris Miamir nuncupatur: & quāuis eadem præcise à Galeno in hanc compositionem non inyciantur, tamen eandem intentionem sequitur. Eo enim loco duas Diamori compositiones describit, quarum altera Andromachi, altera ipsius Galeni est. Galenus docet nos puro succo vti debere phlegmone incipiente, & ego eo vtor, quum recentia mora in sua arbore pendent: alio enim tempore cū desunt mora, eorū succus melle mixtus seruatur: tamen sine melle vehementius repellit. Quod in phlegmonum principys quæritur, post principium, quia simul & repellere, & resoluere indigemus, tunc cum melle conuenit. Tamen Galenus in principio simul cum succo, quandoq; Rhum, id est sumachium dictum miscebat, quandoq; omphacium: quibus deficientibus, rosarum flores sumebat, aut siccas rosas, aut balaustium, aut gallam, aut thus, aut hypocistida, aut succum lentisci, aut (vt breuibus expediat) aliquod adstringens,

quod vim repellendi habeat. Et hæc est in principio omnium phlegmonum intentio repellere: post principiũ ad concoquendum myrrha & crocus adduntur: postquã coctio facta sit, inijciendum est aliquod discutiens, vt nitrum, aphronitrum, sulphur, vel origanum, vel pulegiũ, vel thymũ, vel aliquid simile. SEN. Quomodo parabat Galenus suum Diamorum? BRA. Hoc modo.

Recipe Mellis		lib.	i.
Succi Mororum rubi		lib.	v.
Croci	)		
Myrrhæ	)	añ ʒ.	i. ß.
Omphacij		ʒ.	i.

Hic modus Diamori à Paulo Ægineta lib. VII. ca. XIIII. Diamorum compositum appellatur, quod à Galeni Diamoro in aliquibus & in simplicium põderibus differt. Est autem Pauli Diamori compositi descriptio ea quæ subsequitur.

Diamorũ cõpositũ.

Recipe mororum succi cotylas sex, coquas ad strigmenti balneorum crassitudinem.

Croci contriti	denarium i.
Myrrhæ	denarios ij.
Omphacij	denarium i.
Schisti lapidis triobolum	
Mellis Cotylam vnam	

Decoquito quousq; crassitudinem induat. SEN. Si Paulus Diamorum compositum hoc appellat, necesse est, quod simplex prius edocuerit. BRA. Imò id egit: nam eodem loco duo Diamori simplicis genera ponit. Alterum ex mororũ succi sextarijs tribus, quibus antea decoctis

decoctis ad consumptionem tertiæ partis, inijce mellis sextarium vnum, & denuo ad mellis spissitudinem decoquito. Alterum ex succo mororum batinorum, id est ex rubis nascētium facit, quod primo adstringentius est. propterea & Galenus vel ex moris celsi, vel rubi conficit. Sed ex rubi moris magis laudat. SEN. In tam ampla authorum discordia quid agendum mihi est? BRA. Laudarem ego, vt duo hęc Diamori simplicis genera, quæ à Paulo fiunt, seruares: nam post primum, secundo vteremur. Si deinde vehemētiori repercussione indigeremus, repellentia, vt Galenus facit, addemus: quādo resolutione opus erit, resoluentia inyciemus. Hi autem authores sapam non ponunt, quæ in hac compositione mihi summè displicet, quamuis & à Serapione, & à multis alijs addatur. SEN. Cum etiam Hali. x. lib. eius practicæ aliā compositionem huius Diamori sequatur, & aliā Mesue in capite de Squinantia, quam ego imitari debeo? BRA. Si duas Pauli simplices compositiones habere non vis, simplex Diamorū ex moris celsi, vel moris batinis conficito, quod solum habeas: medici vero pro ægrorum necessitate, secundum varia morborum tempora addent. Si autē (vt officina tua copiosior sit) Diamorū compositū habere studeas, illud ex Galeno præadductū, magis quā id ex Paulo parato. SEN. Cū Nicolai Diamorū sapā recipiat, est'ne idem modus apud omnes tum antiquiores tū recētes, parādi sapā? BRA. Rem discutiendā moues, quæ magni momēti est in nostra arte. Sed posteaquā in hāc arenā descēdimus, omnia cū recētiū, tū antiquorū volumina euoluemus, quoad tibi pro parte satisfactū esse

cognoscamus, & hoc tanto libentius agemus, quia sapa
vnũ est ex his, quæ simpliciũ examine tua incuria omis-
sa sunt. Ab Arabibus autem initium sumamus. Cum in
Rob. Arabum, & Mauritanorum compositionibus Rob, vel
Robub. Robub, simplici vocabulo inueneris, sapam intelligre
oportet: & hoc perpetuo, nam id vocabulum, succum si
gnificat: sapa vero per excellentiam succus appellatur,
quia vna excellens res est, quæ succum delectabiliss. mũ
facit. SEN. Vinum igitur erit Robub. BRA. Duo exi
guntur, vt aliquod sit Robub. Vnum, quod sit succus.
aliud, quod sit inspissatus ad formam mellis. In alijs suc-
cis ad sapam ipsam exemplum sumimus, quando de eo-
rum inspissatione tractamus, fiat ad formam Rob, vel
Sapa. Robub, id est ad formam sapæ. Omnis ergo inspissatus
succus Robub dicitur, sed per excellentiam sapa simpli
ci vocabulo Robub vocatur. Vt autem verè sit Robub
opus est in primis, quod succus defæcatus sit, deinde per
solis aut ignis calorem tantum inspissetur, vt sine corru-
ptione longo tempore seruari possit. Vnde Ferrarienses
mulieres per duos et tres annos sapam integram seruãt.
Antiqui duo genera sapæ, imò tria habebant, per varias
cocturas distincta. Vnum genus erat, quod ebulliendo,
ad tertiam partem resoluebant: aliud ad dimidium. pri-
Hepsema. mum à Græcis σίραιον, ἢ ἕψημα, id est Sireũ, vel hepse-
σίραιον. ma, Latini sapam vocant. secundum Defrutum dicitur.
Defrutũ. hoc Pli. lib. XIIII. cap. IX. docet, inquiens: nam Sireũ,
quod alij hepsema, nostri sapam appellant, ingenij non
naturæ opus est, musto vsq; ad tertiam partem mensuræ
decocto. Quod vbi factum ad dimidium est, defrutum
vocamus.

vocamus. Omnia in adulterium mellis excogitata. Et lib. XXIII. cap. II. inquit: Vino cognata res sapa est, vino decocto, donec tertia pars superſit: ex albo hoc melius. SEN. Igitur ex tribus partibus duas resoluebant in sapa? BRA. Ita est. SEN. Ego autem Plinium intelligebam quod tantum tertia pars resolueretur, & duæ relinquerentur. BRA. Ille non est Plinij sensus, quod ostenditur cum ex hoc cap. II. lib. XXIII. vbi inquit, decocto donec tertia pars superſit. Siquidem superest tertiæ pars, indicium est quod aliæ duæ partes euanuere. Imò & illud ex illo loco noni capitis lib. XIIII. colligi potest, vbi inquit, Musto vsq; ad tertiam partem mensuræ decocto. Sed quia hæc verba non magis id significant, quàm q̃d sola tertia pars resoluatur, propterea id quod sequitur ostendit, quod duę partes resolui debēt, & vna superesse. Sequitur autem. Quod vbi factũ ad dimidiũ est, defrutum vocamus: ac si dicat, Sapa est quoties adeò resoluitur vt tertia pars superſit: at in hac resolutione quando ad dimidium peruenitur, defrutum vocamus: cũ vero vsq; ad resolutionem duarum partium transitus sit, est sapa, vel Hepsema, ab Hippocrate Hepseton vocatur. Nonius autem dicit suo tẽpore sapam vocatam esse. Mellacium, fortè quia mel recipiebat, vt nonnullę ex nostris mulieribus faciunt: vel quia loco mellis vtebantur, cuius dulcedinem repræsentat. Est & tertium genus, quod fit ex resolutione vnius partis ex tribus, & Calenum appellabatur. SEN. Quod nostræ mulieres singulis annis parant, quomodo appellari debet, aut in quo genere ponendum est? BRA. Non est defrutum, neq;

Hepsetõ.

Mellaciũ.

Calenum.

sapa, neque Calenum, quia ex quinque partibus quatuor resoluunt: fortè quia vina nostra Ferrariensia adeò potentia non sunt, ex quinque enim situlis adeò bulliunt, vt vna tantum relinquatur. Quæ autem meliorem & suauiorem sapam parare volunt, vuas bene maturas deligunt, & pinsunt: aliter non est suauis sapa, & quæ facile putrescit. Vt autem quidam acor è sapa adimatur, mulieres nostræ cydonia inijciunt, vt simul bulliant. Si cydonijs carerent, poma alterius generis, modo dulcia sint, accipiunt. Decipiuntur autem recentes, qui volunt hoc tertium genus sapæ dici carenum, quia tertia parte careat. Imò illius sententię fuit Isidorus. At res aliter est: nam calenũ dicitur à Caleno oppido, & Caleno monte, qui distat. xiiij. millibus passuum plus minus à Capua capite & primaria olim Campaniæ vrbe. Nunc oppidis Ferrariæ propinquis vix similis est. Dictatq; Calenus mons à Sessa nunc vrbe, non Sinuessa, quatuor millibus passuum plus minus. In Caleno autem monte nunc nec oppidi vestigia extant. Hac hyeme ea loca visitauimus, quoniam ab antiquis celebrata sunt, cum illustrissimus Princeps & patronus meus HERCVLES Estensis Dux Ferrarię quartus Neapolim ad CAROLVM V. Imperatorem proficisceretur. Ad Calenum montem equitauimus, vina Calena bibimus, quæ suauissima sunt. Propterea Horatius volens Mecœnatem allicere ex vino, vt secum in cœna sit libro primo Carminum, Ode. II. inquit: Prelo domitam Caleno Tu bibes vuam. & Iuuenalis: Molle calenum porrectura viro.

SENEX. Vuarum igitur genera magis & minus sapam

pam coqui faciunt? BRASAVOLVS. Ita est, quia calena vina vt sapæ perfectionem & formam enancisce- rentur, solum indigebant resolutione vnius partis ex tribus. Nostra autem vina indigent resolutione quatuor partium ex quinque. Imò & ex Caleno monte phalerna vina, nigra, dulcia & spumantia veniunt. Nunc is locus idem nomen seruat: nam incolæ appellant li faluomi. SEN. Posset'ne haberi vniuersalis regula sine hac mensuras? BRASAVOLVS. Posset, & hæc sit: Quodcunque genus vuæ, aut musti acceperis, adeò bulliat, vt mellis formam acquirat. SENEX. Si Græci in diamoro sapam non ponunt, miror quod Arabes & recentes iniecerint: nescióque vnde ortum habuerit. Idque dubium mihi videtur de re ipsa nunquid sapa in his gutturis affectibus, in quibus Diamorum conuenit, præsertim in principio sapa conueniat. BRASAVOLVS. Rem arduam moues, in qua non ita facile respondere possumus. Nempe Græci authores nonnulli in gargarismatibus & oris collutionibus, & ad inflammatas gingiuas sapa vtuntur. Aëtius enim capite. XX. lib. VIII. de inflammatis gingiuis tractans, primo asininum lac in ore detinendum esse præmonuerat. postea addit, & hoc quod ex vino ad tertiam vsque mensuræ partem decocto apparatur, quod sapam dicimus, itemque Hepsema. & capite LI. eiusdem. VIII. lib. idem Aëtius vbi ea ponit, quæ his qui in arterijs patiuntur conueniunt, & de arteriarum pharmacis loquitur, inter alia sapam exhibet, quæ Sireum quoque, & Hepsema appellatur: à vino autem abstinendum monet. & capite. LII. vbi de asperitate &

suppressa voce tractat, quando è pectore educere opus est, mel & sapam addit. Paulus etiam Ægineta, vbi de raucedinis, arteriarum'ue curatione loqtur, sireo, id est sapa vtitur. Trallianus etiam lib. II. cap. IIII. de destillatione tenuis materiæ à capite in asperam arteriam loquens, ex defruto & sapa compositiones facit, vbi de Diacodione sermonem fecerat: ex his forte & similibus Arabes, recentes in principio phlegmonum gutturis, sapa vtuntur, & eo præsertim quia Dioscorides lib. V. vbi de vino passo, et protropo disputat, inquit: Itē quod mulso decocto fit, & Sireum, ab alijs hepsema, & sapa dicitur. Si nigra euadant, pinguia, copiosiq; alimenti erunt. Si alba, tenuiora. Si heluola, variataq;, mediam vim vtriusq; naturæ ferent: omnibus tamen vis adstringendi, continendiq; adiuncta. Arteriæ languidos ictus recreat. Ex his habes secundum Dioscoridem, sapā vim restringendi habere, & ex consequenti repercutiendi: propterea ad inflammationes gutturis in principio valere sumi potest. Sed his omnibus Hippocrates oppositus esse videtur, qui in. II. lib. de ratione victus inquit: Defrutū calefacit, madefacit, et subducit: calefacit, quod vinosum est: madefacit, quoniam nutrit: subducit quod dulce est. Vnde secūdum Hippocratem colligere potes, in harum inflammationum initijs sapam exhiberi non posse: propterea (salua semper Dioscoridis pace) in principio inflammationum asperæ arteriæ, aut partium oris, ego nunquam vterer sapa. SEN. Quid dixit Dioscorides? BRA. Esse adstringentis naturæ. Quod si sit, in principijs conuenit. Nempe ab omnibus antiquioribus medicis,

medicis, & ab ipsa ratione animaduertitur in principijs repellentibus nos vti debere: postea resoluentibus, deniq; mitigantibus: quod bis aut ter à Paulo Ægineta libro tertio capite. XXVI. edocetur, & ab Aëtio locis præcitatis: quos si contemplemur, in principijs sapa non vtitur: ab Alexandro Tralliano libro secundo capite IIII. à Galeno in sexto de compositione medicamentorum per loca. SEN. Sapa quando fieri debet? BRA. Quando vuæ sunt exquisitè maturæ: quamuis Plin. libro XIIII. capite XXI. dicat, Ipsa quoq; defruta, ac sapas, cum sit cœlum sine luna, hoc est in sideris eius coitu, neq; alio die coqui iubent. Præterea plumbeis vasis non æreis, nucibus iuglandibus additis: eas enim fumum excipere. Nostræ autem mulieres poma cydonia, aut alia, si hæc desint, injciunt. Idem Pli. libro XVIII. capite. XXXI. de temporibus vindemię loquens, inquit, hoc scilicet tempus, & defrutum coquendi, silente luna noctu, aut si interdiu, plena. Quæ à Ferrariensibus mulieribus nunquam obseruantur. SEN. Igitur sine sapa diamorum parabo? BRA. Sine sapa: quippe Græci authores sine sapa conficiunt, & Alexander Trallianus libro I. capite. 41. vbi anginæ præsidia scribit, diamori simplicis & cõpositi confectiones edocet. SEN. Quæ sunt hæ? BRA. Pro simplici diamoro conficiendo recipit succi mororũ sextarios quinq;, decoquito donec mellis liquidi crassitudinem contrahat: deinde mellis sextarium vnum adjcito, & iterum coquito, donec mellis densitatem obtineat. SEN. Quomodo facit suum compositum Alexander? BRA. Nunc dicemus.

Diamorũ compositũ Alexãdri

Recipe ſucci mororum Sextarium vnum
Croci)
Myrrhæ) Denarium pondo duum.
Omphacij toſti & in puluerem redacti denarij pondo vnius.
Aluminis Denarium pondo duum.
Mellis Sextarium dimidiatum.

Succus mororum per horam areſcat: inde igni admotus parum ſpiſſior reddatur: mel autem iniectum ad tertias decoquito, & vbi gelaſcere cœperit, pulueres quoque inijce: & ſicubi incidat vſus, vtere. SEN. Tamen hoc compoſito in principio vti non debemus. BRA. Non equidē: imò ipſemet Trallianus vbi ſimplex diamorum deſcribit, hoc obſeruandū monet, vt ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, id eſt in principio adhibeantur quæ reprimendi vim habent, ἐπὶ τῆς ἀκμῆς, id eſt in ſummo vigore quę digerēdi, ἐπὶ τῆς παρακμῆς, id eſt in declinatione, quæ leniendi phlegmonem, mitigandiq́; facultate prædita ſunt. Imò Paulus Ægineta præcitatis locis mel in principio miſcendum eſſe non vult, ſed in augmento ſolum. Addimus autē nos mel, vt diu ſeruetur: aliter breui corrūperetur & diu ſeruari non poſſet. SEN. Cum in ſimplicium examine mora prætermiſerimus, ab re non erit, ea hoc loco tractare. BRA. Id libenter faciam à recentibus initium ſumens: nam ex his in antiquam harum rerum cognitionem veniemus. Apud nos duo mororum genera reperiuntur ex coloribus diſtincta, Album, & Nigrum. De albo moro nihil apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Plinium, Catonem, Palladium, Columellam, aut alium ex antiquioribus,

Mora alba.

bus, qui de re rustica aut plantis locuti sunt. SEN. O rem miram, quam audeo. Igitur antiqui albũ morũ ignorarunt? BRA. Ita videtur. SEN. Tamen sericum habebant. BRA. Habebant et bombyces, sed nigro moro vtebãtur, & suos bombyces isto pascebant: & si hi vermes nigro moro vescantur, sericum pulchrius, splendidiusq; fit. SEN. Fieri potest quod antiquorum aliquis de albo moro locutus non sit? Res est, quæ mihi ferè impossibilis dictu videtur. BRA. Nullus, prȩter Ouidium album morum, vel à longe descripsit. SEN. Non possum non valde mirari de antiquioribus, & præsertim de Plinio omniũ sagacissimo. BRA. Fortè Pli. album morũ præteryt, quoniã à Theophrasto eius mẽtio nulla fit, quẽ in plãtarũ historia adeò imitatur, vt eius simia vere dici possit. SEN. Nec illud dici potest, hos viros ideo album morũ omisisse, quia arbor notissima esset, quoniam de valde notioribus historiam scripsere, et de vilioribus: & huius arboris foliũ ad pascendos vermes mollius est, quã mori nigræ foliũ, & nũc tota Italia folys huius albæ mori vtitur. Sed quo loco, et ad quod propositũ de alba moro sermonẽ habet Ouidius? BRA. Est in. IIII. lib. Metamor. vbi Thysbes & Pyrami insolẽtes amores describit. Quippe locũ quendã statuerũt, in quẽ ambo cõuenirẽt: locus autẽ erat notissima morus, sub qua alter alterũ expectare debebat. Ne autem carmina quæras, hæc sunt quæ dicã: Ne'ue sit errandũ lato spatiãtibus aruo, Cõueniant ad busta Nini, lateantq; sub vmbra Arboris, arbor ibi niueis vberrima pomis Ardua morus erat gelido conterminia fonti. Imò Ouidy sententia videtur, quod omnia

mora prius alba fuerint: deinde ob Pyrami & Thysbes sanguinē, nigra effecta sint. Ideo deinceps cum seipsum perimit Pyramus, in hunc modum canit: Quoq; erat accinctus, demisit in ilia ferrum, Nec mora feruenti moriens è vulnere traxit, Et iacuit resupinus humo, cruor emicat alte, Non aliter quàm cum vitiato fistula plumbo Scinditur, & tenui stridente foramine, longas Eiaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit. Arborei fœtus asper gine cædis, in atram Vertuntur faciem, madefactaq; sanguine radix Purpureo tinxit pendentia mora colore. SEN. Hæc mihi videntur anilia fabulamenta, quę hyeme apud ignem puerilis recitantur. BRA. Fabulamenta videntur, sed quæ sub tegmine philosophiæ mysteria tegunt: & quæ possunt saltem testimoniū reddere apud Romanos mora alba extitisse. Nam deinceps cum Thisbe se perimit, deos rogat vt arbor suę cædis testis sit: & sicuti Pyrami sanguine tincta erat, etiam sui ipsius sanguine tingatur: propterea canit Ouidius: Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes, Nam color in pomo est vbi permaturuit ater. SEN. His nugis omissis, ad rem nostram redeamus. BRA. Apud antiquiores authores alba mora non extant, sed nigra solum, quæ sycaminea appellabantur, & sycomora, id est Ægyptia ficus, & mora rubi. Sycomorum non habemus. SEN. Arbor illa procera, quæ nunc Ferrariæ passim viret, quam vulgus sycomorum appellat, non est ergo sycomorus? BRA. Non equidem: est tamen sycomorus procera arbor, sed ficui similis, quæ fructum moro maiorem, & ficu minorem gignit, dulcem, suauem, & qui granula non habeat

Mora nigra. Sycaminea. Sycomora.

vt

vt morum. SEN. Igitur ſycomoro caremus. BRA. Caremus, ideo prætermittatur: extant apud nos mora nigra, quæ vulgò celſi mora vocantur, putant recentes ob arboris celſitudinem celſe mora nũcupata eſſe, ſed apud antiquos abſoluto vocabulo mora dicuntur, & cum mora dicuntur, hæc intelligunt, quæ etiam appellant ſycamina: quamuis hæc nomina Attica non ſint, vt Galenus libro ſecũdo de alimentorũ facultatibus docet. Sed (vt inquit) quibus placet Atticiſmus, his non placet medicæ artis veritas. Ab Arabibus hæc mora, quæ à recentibus celſi mora dicuntur, Tut vocantur, vt ex Serapione capite. cxxxii de ſimplicium medicamentorum facultatibus colligere licet: eo autem loco Galenum adducit. Sunt igitur hæc mora, quæ ſupra arbores proceras naſcuntur, & quibus in menſe Maij & Iuny veſcimur, & quæ aduerſari ſtomacho, & facile corrumpi Dioſcorides & Galenus dicunt, ea quæ ab antiquis abſoluto vocabulo mora dicuntur. Sunt præterea mora bati, quibus Galenus & Paulus ad componendum Diamorum libentius vtuntur. In rubo naſcuntur multum differente Callo. ab Hippocrate maratha nuncupantur. Sed Hermolaus Hippocratem emendat, vt legendum non ſit μάραθα ἀπὸ βάτου, id eſt maratha à bato: ſed μῶρα τὰ ἀπὸ βάτου, id eſt mora à bato, id eſt rubo. Nos aũt tria mororum genera in humilibus plantis naſcentia cognoſcimus. Vnum ſupra rubum: aliud ſupra idæum rubum. Tertium quod vulgò mora campagnola appellamus, inter campos naſcitur & inter arua, humilis arbuſcula, ſpinoſa, folia tamen rubi & eiuſdem generis morum

Mora celſi.

Tut.

Mora bati.

Maratha.

Mora cãpagnola.

duorum, trium, quatuor, aut ad summum quinque acinorum fert. BRA. Possunt'ne hæc ad certa genera & communiora nomina duci? BRA. Duo sunt Latina nomina, quibus hæc omnia significantur, rubus & sentis. Plinius hoc nomen rubus scribit, & eo vtitur. Columella hoc nomine sentis vtitur: vt apud Latinos hæc duo nomina generalia sint, rubus & sentis: sed apud Græcos generale nomen est βάτος. Propterea cum apud Galenum, aut alium authorem Græcum legimus μῶρα τοῦ βάτου, hæc intelligimus. Sed nostri his vocabulis differētias addunt, quod & Græci prius fecere. Nam apud Latinos differentiæ sunt, rubus caninus, rubus Idæus, rubus terrestris, vel sentis canis, vel caninus, sentis humilis, vel terrestris, sentis Idæus. Græci autem habent cynosbaton, baton Idæum, Chamæbaton. SEN. Nondum edocuisti, quid essent hæc mora apud nos. BRA. Nunc id agemus. Mora quæ in spinis sunt supra rubos in senticetis, & pro tuendis nostris aruis à beluis & hominibus, absolutè mora rubi dicuntur, vel mora sentis, vel mora sentis canis, vel mora bati, vel batina. SEN. Hæc cognosco: & his vtor in diamoro. BRA. Dioscorides dicit nuncupari mora vaticana. ab Arabibus Suleich dicuntur, vt Serapio testis est, capite. CXXIIII. sui libri de simplicium medicamentorum facultatibus, præsertim si ipsum Galeno conferas, eo loco quo de rubo sermonem habet. Adest & apud nos in foueis quæ agros distermināt, & alienos greges arcent, genus quoddam rubi breues spinas habens & tenellas, ipsaq; arbuscula tenella est, & flexibilis, hoc genus rubus Idæus nuncupatur.

Rubus. Sentis.

Rubus caninus. Rub⁹ Idæus. Rubus terrestris. Sentis caninus. Sentis terrestris. Sētis Idæ⁹ Cynosbaton. Batō Ideū Chamæbaton. Mora vaticana. Suleich.

Rubus Idæus.

SEN.

SEN. Putabam in Ida monte solum nasci. BRA. Non dicitur Idæus quia solum in Ida monte nascatur, sed ob magnam copiam, quæ ibi viret: tamen & in Ferrariensibus senticetis Idæi rubi pullulant. SEN. Nos moris Idæi rubi, & rubi canis indiscriminatim vtimur. Dic autem quæ sunt apud antiquos illa mora parua valde nigra, quæ in aruis nascuntur, & multum adstringentia sunt? BRA. A Græcis arbuscula illa χαμαίβατος Chamæbatos, id est humilis rubus, vel terrestris rubus vel sentis humilis nũcupatur. hoc est genus illud rubi, quod facit mora apud nos campagnola appellata, quæ nigra sunt, parua, & ad summum quinq; granula coaceruata habent, de quo rubo Theophrastus tertio de plantarum historia meminit, cũ inqt: ἔτι δὲ καὶ τοῦ βάτου πλείω γένη, μεγίστην δὲ ἔχουσιν διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν ὀρθοφυὴς καὶ ὕψος ἔχων, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐθὺς κάτω νεύων. καὶ ὅταν συνάπτῃ τῇ γῇ, ῥιζούμενος πάγιν, ὃν δὴ καλοῦσι τινὲς χαμαίβατον. ὁ δὲ κυνόσβατον ἂν καρπὸν ὑπέρυθρον ἔχει, καὶ παραπλήσιον τῷ τοῖς ῥοιᾶς φύλλῳ. ἔστι δὲ δένδρου καὶ θάμνου μεταξὺ καὶ παρόμοιον ταῖς ῥοιαῖς. τὸ δὲ φύλλον ἀγνῶδες. Quẽ si interpretari velimus hęc dicit: Amplius autẽ & rubi plura genera maximã habentia differẽtiã, qđ hic quidẽ rectus, & in altitudinẽ se habet, ille autem in terrã & deorsum inclinans: & statim cũ terrã attingit, iterũ radicẽ facit, quẽ nõnulli chamæbaton, id est humilẽ rubũ appellãt. Ille autẽ, quẽ cynosbatõ, id est canis rubũ vocãt, fructũ habet rubẽtẽ similẽ illi punicæ, id est similẽ cytino punicæ. Est aũt medius inter fruticẽ & arborem, & punicæ similis, folio amerinæ. Hæc Theophrastus.

SEN. Mihi videtur Theophrastum voluisse nostrum Rubum caninum in altũ erigi. BRA. Id quidem absolutè non dicit: sed ad alterum comparatione facta, qui humilis & terrestris appellatur, ideo dixit ipsum esse medium inter fruticem & arborem. SEN. Ex Theophrasto solum duo rubi genera sumi videntur, caninus et terrestris: tamẽ adest & rubus absolutè. BRA. Apud Dioscoridem tria genera Bati, id est rubi, vel sentis tantum inueniuntur: Cinosbatos, de quo in. 1. lib. quem Serapio capite. CXXV. Set appellat, & Batos absolutè, & Batos Idæus: de quibus quarto libro tractat. Sed Batos absolutè, id est rubus, & rubus Idæus non differunt, nisi spinis & loci abundantia. Ideo apud Dioscoridem solum duo rubi genera inueniuntur, Cynosbatos, & Batos. Vnde & Galenus de duobus solum tractat, de Bato. VI. lib. de simplicium medicamentorum facultat. & de Cynosbato. VII. libro. Paulus & Aëtius eundem ordinem seruant: nam de Bato & Cynosbato duobus locis tractant, & de Rubo Idæo nusquam, tanquam de eo qui non est distinctus à rubo nisi per teneritudinem, & spinas. Imò & Plin. solum de Cynosbato & rubo disserit, quamuis libro. XXIIII. capite. XIIII. dicat Cynosbaton habere folium vestigio hominis simile, & Idæum rubum tantum in Ida nasci, cum tamen apud nos sit, & eo loco multa rubi genera enumeret, quę re vera à Theophrasto, Dioscoride, Gale. & alijs distinctæ plãtarum species ponantur. SEN. Ignoro adhuc, quid per hunc tuum inordinatum discursum inferre velis. BRA. Hoc inferre intendebã, Theophrastum, Diosco. & alios

Græcos

Græcos ſibi ipſis conſentire, & eſſe tantum duo rubi genera, ſcilicet rubus abſolute, vel rubus terreſtris, vel rubus humilis, & Cynosbatos, id eſt rubus caninus, quæ duo genera tantum enumerantur: nã rubus Idæus ſaltẽ viribus à rubo humili non differt: nec de illo Galenus, Paulus, aut Aëtius tanquam de re diſtincta tractãt. Nec impedit, quod Theophraſtus videtur ſentire tria eſſe rubi genera, humilẽ, magnũ, id eſt cani rubum, & mediũ: quia ad duo reducuntur. Imò & Gale. in. 11. lib. de Alimen. faculta. ſolũ de duplici rubi fructu diſſerit. Primo de rubo, poſtea de rubo canino. De rubo inquit: Rubi fructum noſtrates homines à bato, batinum vocant. & deniq; addit: Omnia porrò quæ ex mori ſucco medicamenta cõponuntur, ex huius liquore parata efficaciorem virtutem aquirũt: poſtea de rubo canis tractat, inquiens: Canis rubi fructus longe adſtringẽtior rubi fructu exiſtit, ideoq; ventri ſupprimẽdo accommodatior. Ruſtici frequenter hunc exiſtimant tenui alimonia, vocãtq; Cynosbaton, id eſt canis rubum. Vt ergo in hac re finem faciamus, & deniq; receptui canamus, ſcito id genus ſentis aut rubi, quod chamæbatos, id eſt humilis rubus à Theophraſto vocatur, à Dioſcoride, Galeno, Paulo, Aëtio abſolutè Baton dici, à Plinio rubum, à Columella ſentem. Eſt autem id quod Mora cãpeſtria à nobis vocata gignit, quæ inter campos naſcuntur, & cum vindemia matureſcũt nigraq; fiunt dulcia, & ad ſummum. V. aut. VI granula habentia. SEN. Illa ſunt, quibus pro Bati moris in Diamoro conficiendo vtimur. BRA. Illa conueniunt, & ſumi debent. Illud autem quod à Theo-

phrasto dicitur Cynosbatos, id est rubus canis, vel sentis canis, est illemet rubus, de quo Diosco. Gale. Paulus, & Aëtius agunt, & est ille qui apud nos dicitur Roueda, qui in Ferrariensibus foueis passim inuenitur, ad arcendas beluas, & furaces homines à cápis, facitq; mora ad oliuæ magnitudinẽ. In Ferrariensi solo infiniti huius generis rubi inueniuntur. SEN. Nouimus, sed quid est rubus Idæus? BRA. Considera Ferrariensis agri senticeta, rubos inuenies qui paruas spinas habeant, raras, & qui magis tenelli sint, & eorum mora magis rubra sunt. SEN. Frequẽter vidimus similes rubos, imò & sine spinis inuenimus. BRA. Hic est Idæus rubus, qui in multis Italiæ partibus, præsertim per Apenninum sine spinis viret. Rustici Mediolanenses huius rubi Idęi moris libẽter vescuntur, nec spinas habet. ita in mõtibus Mediolano propinquioribus nascitur. Hæc mora ab incolis Náponi proprio gentis vocabulo appellantur. Hæc de Moris tibi dicenda videbantur: nisi in mentẽ venisset Seruiũ per fraga, Mora quæ in herbis nascuntur interpretari, in Damœtæ & Corydonis altercatione, cum Poëta canit: Qui legitis flores, & humi nascentia fraga. Si quidem terrestria mora intelligit Seruius, certe deceptus est. At si intelligit vera fraga quæ in Triphyllo nascũtur, ipse autem appellet mora in herbis nascentia ob similitudinem, quam fraga cũ moris habent, Seruio adstipulamur: nempe multa sunt, quæ cum moris affinitatem habent, & ex substantia granulosa & acinosa cõposita sunt. SEN. Quæ sunt apud Auicennam Mora de sceni, quæ ipse amara esse fatetur? BRA. Ea'ne intelligis, de

Mora de sceni.

quibus

quibus tractat lib. II. cap. CCCCCII? SEN. Ea intelligo. BRA. Alias quid essent dubitaui, ob id quod dicit, Amarũ autẽ, quod nominatur Morũ de sceni: nulla autẽ mora amara inuenimus, ideo putabã in Auicennæ patria mora aliqua amara esse: sed postea animaduertimus, nihil aliud esse morum de Sceni, quàm id quod nos vocamus Morũ celsi. Morũ autẽ, quod ipse appellat Alfirsedu, & quod dicit secũdũ Semicam ficus currere, est Sycomorus, quẽ Latini Ægyptiã ficũ vocãt. Propterea Auicẽna dicit magis loquẽdũ esse de moro de sceni, quã de Alfirsedu. Vnde proprietates, quas ponit de moro de sceni, omnes sunt proprietates mori celsi, vel mori absolutè Dioscoridis. SEN. Aliqui per mora de sceni, bati mora intelligũt, alij mora cynosbati. BRA. Hi mirè decipiũtur, quia de rubo cap. CCCCCLXXIX. & simul de rubo, & rubo canis pertractat. Ideo apud ipsum nihil aliud intelligo, quàm quod Alfirsedu sycomorus sit, & morũ de sceni, Dioscoridis morũ sit, quod vos celsi morũ vocatis. Nec moueor, quod legat esse amarũ, q̃a ĩterpres errauit, & debuit ĩterpretari acidũ. Id appet ex hoc q̃d de eius Rob tractare volẽs dicit esse acetosum &c. SE. Nõ possũ nõ credere q̃d dicis, quoad ab alio melius edocear. Sed vnũ est in quo de Pli. miror, q̃ dicat Cynosbatõ habere foliũ vestigio hoïs simile. BRA. Alias & ego admiratus sum: sed postea admirari desii, multa folia cõsiderãs, quę similitudinẽ soleę habere vidẽtur. Theophrastus dicit habere folia ἄγνου: Hermolaus Barbarus legẽdũ putat ἰχνώδες, id est hũani vestigij forma, q̃a & hoc mõ visus est Pli. ĩterpretatus esse Theoph. et eã lectionẽ Alfirsedu

habuisse. SEN. Miror etiam cur lib. xxIIII: capite xIIII. Plinius dicat cynosbaton ferre vuam nigram, in cuius acino neruum habet, vnde Neuros pastos dicitur. BRA. In hac re si per neruum lanam intelligat Plinius verum dicit, aut duritiē quādā in medio. Si quid aliud, quid sit nescimus, nisi cum Hermolao dicamus deceptum esse Plinium in Cynosbato, quia Smilax aspera, id est hedera cilissa, vuas modo labruscæ habet, tamen vt Dioscorides inquit, ab aliquibus cynosbatos dicit', vt in hoc vocabulo Cynosbatos decipiatur. Sed potius arbitror per neruum lanam, aut duritiem quandam: per vuam, Morum ipsum Plinium intelligere: nam Smilax vuam nigram non habet, sed rubram, & pulchro rubore insignitam. SEN. Plinius etiam velle videtur apud Græcos Rhānum rubi speciem esse. BRA. Ita sentit Pli. tamen nullum authorem vidi (quod sciam) qui Rhamnum, aut lytium speciem bati poneret: fortè quia propinque nascuntur, ideo Pli. ad Rubi genus deduxit. Nunc breuibus receptui canamus, quum ab authoribus mora batina absolute dicūtur, mora intelligas, quæ vulgò cāpagnola appellamus. SEN. Semper illa accipio. BRA. Tamē alij sunt, qui illa nō accipiūt, sed ea quę dumetis supra cynos batos, id est rubos caninos nascūtur. SEN. Quæ est horū differētia? BRA. Quia rubi canini morū magis adstringit quā humilis rubi. Scitoq; alba mora p insitionē fieri supra populū albā: ideo nouū inuentū esse. Quare non mirū, si de illo antiquiores nō meminere. SENEX.

Neuros pastos.

Rhānus.

VEreor ne Rob nucum, quod Diamorum sequebatur, de tam longa mora conqueratur. Ideo his omissis,

Rob nucum.

omissis, ipsum contemplemur, quod Diacarydion à Græcis dicitur. BRA. διακαρύων, non Diacarydion dici debet. In hac autem compositione quem sequeris? SEN. Mesuen sequor, quamuis & Hali, & Serapio, in speciebus Rob, eandem compositionem faciant. BRA. Quomodo autem paras? SEN. Hoc modo secundũ Mesuen: Recipe succi exteriorum corticum nucum in diebus canicularibus lib. iiij. decoque ipsum decoctione vna: deinde adde mellis lib. ij. & decoque, donec incrassetur, & fiat sicut mel. Hæc est prima compositio, quæ à Mesue conficitur. BRA. Alias nunc prosequaris. SEN. Mesue in hoc Rob nucum quatuor intentiones ponit. Prima est, si hoc medicamen pueris exhibeatur, aut mulieribus, aut humidis natura, nihil aliud addit, quàm qđ simpliciter dictum est. Secunda intentio, quando morbus est in principio, opus est stiptica immiscere: vt sunt rosæ & balaustia. Tertia intentio, quando morbus est in statu, opus est crocum & myrrham commiscere. Quarta intentio, quando morbus in declinatione est, baurach, & sal ammoniacus addenda sunt. In his intentionibus Græcos imitatur. Hæc enim compositio illis exhibetur, quibus à capite ad pectus & cannam pulmonis materia acuta & subtilis defluit, quæ quandoq; eadem die suffocat, aut abscessum facit, qui breui perimit. Propter hoc Græci duas compositiones parant. Alteram Dianucis simplicis. Alterã Dianucis compositi. Videoq; Mesuen hanc suam cõpositionem ab Alexandro Tralliano accepisse. In mellis autẽ quãtitate differunt, quia ex nucibus cõpositionem facit, sicut etiam Diamorum fecerat: tamen

Diacarydion.

Dianucis simplex.

Dianucis cõpositũ.

coquendi modo cõsiderato, in eandem ferè quantitatem veniunt, quia in mense Augusti nuces accipit, & exteriores cortices detrahit, quæ in mortario cõtundit & exprimit, magmate proiecto succum mediocriter decoquit, & pauxillũ mellis addit, vt in cõpositione Diamorum, & deniq; ad mellis cõsistentiã elixat. In Diamoro autẽ accipit succi mororũ sextarios. V. & ad mellis liquidi consistentiam coquatur: postea sextariũ. 1. mellis addit, & ad spissitudinem mellis coquit. Ita in cõpositione ex nucibus fiat, sumantur. V. sextaria succi putaminis exterioris nucis, & bulliant ad spissitudinẽ mellis liquidi: postea addatur sextarium. 1. mellis, & ad consistentiã mellis deducatur. Postea Trallianus ea addit, quæ nos putamus Mesuen ad verbũ accepisse. Inquit enim infantibus & mulieribus & in principijs sine aliquo addito esse exhibendum. In summo autem vigore addendam esse myrrham. In morbi vero declinatione, sulphura & nitrum addit. Mesue tamen differt, quia in principio rosas, & balaustia cõmiscet: Alexander autẽ nihil. Paulus autẽ duplex Diacaryon facit simplex & compositum. Simplex idem ferè est cum illo Alexãdri & Mesue: nempe recipit succi contusi corticis nucum viridium cotylas quinq;, mellis cotylam vnã, & coquatur ad diametrum, id est ad conueniens corpus, quod est ad spissitudinẽ mellis. SEN. Compositum nunc tractemus. BRA. Cõpositum quidẽ docet Paulus, & de cõposito seorsum scribit, quod nihil aliud est, quàm simplex, cui ea quæ à Mesue accepta sunt addit, & cõpositũ vocat. Nempe, inquit Paulus, ab initio quidẽ statim, & in vigore, in oris inflammationibus miscere

ſcere oportet croci & aluminis vniuſcuiuſq; denariũ. I. myrrhæ denarios. II. In declinatione autẽ propter diſſipationem nitri denariũ. I. ſulphuris tantũdem prædictorum quantũ cum ſucci, tum mellis. SEN. Mihi nõ placet in principio crocũ cõmiſcere. BRA. Nec mihi. propterea arbitratus ſum, Paulũ hoc modo intelligendum eſſe: Ab initio quidẽ ſtatim opus eſt vti ſimplici Dianuce, poſtea ſequatur: & in vigore miſcere oportet croci & aluminis vniuſcuiuſq; denariũ. I. & hoc in principio nõ ponatur: ſed Alexandro concors in principio ſimplex detur: alia in alijs temporibus addantur, tuncq; à Paulo lib. VII. cap. XII. Diacaryon cõpoſitũ appellatur. De diacaryo etiam Galenus diffuſe lib. VI. de componen. pharmacis ſecundum loca agit. Imò Galenus huius compoſitionis inuentor fuit. Nullus enim ante ipſum ea vſus eſt. His autem omiſſis, alios ſyrupos proſequamur. SEN. Nullus ſyrupus eſt à prædictis diuerſus, quem in officinis habeamus, niſi medicus aliquis particularis vnum ſibi finxerit, & pro ſe parari iubeat. BRA. De his nihil ad nos, quippe inſtitutum nobis erat eos ſyrupos tantum proſequi, qui & Ferrariæ, & per totam Italiam in communi vſu ſunt. Si quis autẽ vnũ ſibi fingat, eo vtatur, & illũ, vt ſibi videtur, examinet, ſi cõponendi canones bene didicerit. SEN. Solebamus et in officinis Rob de Ribes ſeruare, nũc aũt nõ habemus, nec eo vtimur. BRA. Et nullus eſt Ferrariæ qui habeat. Venetijs autem multi ſunt qui Ribem ſeruant: tamen apud authores quid ſit incertum eſt. Nempe apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Galenum, Oribaſium, Paulũ, Aëtium quærens inuenire non

Rob de Ribes.

potui. Minus apud Catonem inueni, Varronem, Pliniũ, Palladium, Columellã. Soli Arabes de hoc succo, & de ipsa herba vel frutice locuti sunt. Nam Serapio capite CCXLI. de Ribes tractans, solos Mauritanos refert, & nullos Græcos. Assuetus autem est, quũ Græci de aliqua re loquuntur, ipsos primo adducere: quam vero nullum Græcum adducit, est Arabum inuentum, & res sua propria. Ribem autem secundum Isaac eben Abraham describit, plantam esse quæ habeat capreolos recentes, rubros ad viriditatẽ tendentes, & habet folia magna, lata, rotunda, viridia, & habet grana, quorum sapor est dulcis cum acetositate, & ipsa est frigida & sicca in. II. gradu, & signũ super hoc est acetositas eius, & stipticitas: omnesq; authores, quos Serapio adducit inquiunt frigidam & siccam esse in. II. gra. Auicenna vero in. III. gra. dicit. Venetias quendam succum ferunt, quem dicũt esse Ribem, deferunt autẽ Alexãdria Ægypti, inquientes ex Damasco prius Alexandriam allatũ esse, & quod in Syria ingens copia nascatur. Alij ex Corasceni deferri tradiderũt. Vt autem de re ipsa agamus, scito arbusculam quandam ex varijs Apennini locis ad nos cõportari, quam ribem appellant, & nunc in multis locis Ferrariæ habetur, et in multis hortis viret: foliũ vitis habet, sed minus incisum, & paruos racemos facit, qui quando maturantur, rubri fiunt, & saporem acidum habẽt, adeo vt ego putem in secundo gradu infrigidare & exiccare. Et etiã is succus qui Alexandria Venetias affertur (meo iudicio) in secũdo gradu potius quàm in tertio frigidus & siccus est. Ideo Serapioni potius quam Auicennę credimus.

dimus. Quod autem nos riben vocamus, & nunc Ferrariæ, & Murani Venetiarũ aliquibus locis, & Patauij, & Bononiæ viret, Mauritanorum ribes esse nõ potest: quia inquiunt suum riben lata folia habere, magna, rotunda, viridia. Sed folia apud nos vocati ribes, rotunda non sunt, nec multum viridia, sed ad figuram foliorum vitis accedunt. Adde nostrum ribẽ potius inter vuas numerari debere. Rhasis autem in Almansore riben inter fructus computat, & fructum esse iudicauit. At quia Serapio, capreolos recentes rubros ad viriditatem tendentes habere dicit, & aliqui per capreolos racemos intelligunt, ideo in hoc, cum nostro vocato ribe similitudinem habere videtur. Sed video Serapionẽ de ribe loqui tanquam de re sibi incerta, & solum aliorum sententias sequi. Ideo quid sit, ex ipso bene exprimi non potest. Ex alijs vero authoribus adhuc minus, quia nullus est alius, qui riben pingat. Genuensis solus Arabem quendam authorem citat, qui de ribe hoc modo loquitur: Est planta habens stipitem rubeum, ad viriditatem decliuem, tenerum, cuius sapor est dulcis acetositate mixtus, folia rotunda, viridia, & magna, cuius granum petatur de Corasceni, acidi saporis, de quo fit Rob. Hæc ille Arabs, quem Genuensis citauit, cuius nomen est Alhaui, vt hinc habeas, & hunc authorem inter fructus connumerare. Hoc admonere volui, quia multi sunt, qui succũ ex quadam herba esse dicunt, imò Gulielmus Placentinus riben, acetosam herbam esse iudicauit, in eo deceptus, quia Mesue dicit, quod rob herbæ acetosę est in virtute eius.
SEN. Noster igitur ribes, quẽ in hortis habemus, Ara

bum ribes non erit. BRA. Non erit. SEN. Nec ribes apud Græcos, aut Latinos reperitur. BRA. Nec istud (quod sciam). SEN. Quid est ergo, quod pro Ribe habemus? BRA. Intelligis'ne hunc, quem Alexandria Venetias deferunt, vel illum, qui ex Apennino petitur? SEN. Vtrunque. BRA. De eo Ribe, quem habent Veneti, ex Syria Damascum, Damasco Alexandriam, Alexandria Venetias comportatum, nihil aliud tibi dicam, quàm quod suprà ex Serapione & Halaui dictum est. De eo vero qui ex Apennino affertur, apud Antiquos quid sit ignoro, in viribus tamen cōuenire arbitror, quia sapor manifeste ostendit frigidum & siccū esse, & etiā operationes: quare ad eadem valet hic noster Ribes ad quæ Damascenus. Damascenus enim (vt Auicenna inquit) acetositatis citri, & omphacij vires habet. Quod & Serapio secundum Aben Mesuai testatur. Mesue etiam dicit esse in virtute herbæ acetosæ. Vnde pro Ribe, citri succo, omphacio, succo herbę acetosæ, aut nostro vocato Ribe, qui in Apennino viret, vti possumus. SEN. Ad quæ valet? BRA. Ad ingentem calorem, & sites ingentes, ad incendentes febres, ad profluuium ex bile: cardiacis succurrit, vomitum sistit, appetitū excitat, morbilos & variolos sanat, bilem extinguit, hæmorrhoidas sedat, & ebrietati conuenit: ad omnes abscessus pestilentis morbi valet, visum acuit: imò vnum est ex his quæ in pestilenti morbo plurimum proficiunt. SEN. Egregius ergo est hic syrupus. BRA. Est equidem, & adhuc in maiori pretio esset, nisi citri succum haberemus. Nunc vero ad alios syrupos flectamus. SENEX. De Syrupis

finitum

finitum est. BRA. Tam paucis vtimini? SEN. Non pluribus nisi infusione senæ inter Syrupos numerare velimus. BRA. Et cur non numerabimus? nam concoquendi vires habet, & ego alio Syrupo mixta vtor, vt ægro conuenit, magno eius præsidio. Sunt autem in ea conficienda Pharmacopolæ dissidentes. Tu quomodo paras? SEN. Hoc modo, quem dicemus. Senæ infusio.

Recipe florum boraginis)		
Buglossæ)		
Violarum)	añ. ℥.	i.
Rosarum rubearum)		
Aquæ fontis	lib.	i.
Mellis rosati colati	vnc.	ij.
Senæ	vnc.	ij.

Misce & fiat infusio secundum artem. BRA. Nihil aliud addis? SENEX. Nihil. BRA. Alij sunt qui gingiber miscent. SENEX. Et ego id facio in hyeme scrup. gingiberis inijcio. BRASAVOLVS. Sēper addendum est: quia ob id additur, vt quædam frigida qualitas à Sena remoueatur, quæ ventriculum offendere solet, & flatus excitare: aliàs autem ob amaritudinem quam habet, ventriculo commoda est. Sed à quo authore accepisti? SENEX. A nullo, quia magistralis compositio in hac officina à centum annis citra confecta, doctissimi medicæ artis professores ita indixere, deinceps patres mei & ego prosecuti sumus. BRASAVOLVS. Tua autem præcitata compositio ab alijs in pondere multum differt. Ita enim conficiunt alij.

Recipe Senę electæ vnc. i.
Florum Boraginis)
Buglossæ)
Violarum) añ. ʒ. ß.
Rosarum rubearum)
Gingiberis)

Mellis rosati colati vnc. i. Aquæ fontis vnc. vi. Fiat infusio secundum artem. SEN. Hi mihi vidẽtur paucissimam aquæ quantitatem accipere: opus enim est duas vncias ad minus resolui, ideo quatuor tãtum supererũt. BRA. Alij vero hoc modo parant.

Recipe Senæ optimæ vnc. i. Gingiberis. ʒ. ß.
Florum violarum)
Buglossæ) añ. ʒ. i.
Boraginis)
Rosarum)

Deinde hoc modo conficiunt. Senam in. X. aquæ fontis libras inijciunt, & ebullitione vna ebullire faciunt: deinde supra alias res scilicet flores & gingiber, quæ in vitriato vase sint, decoctum illud versant, & vas adeò obturant, quod nihil respirare possit. Itaq; per. IIII. horarum spatium dimittunt: deinde percolant, & in hoc quod descendit inijciunt mellis rosati vnc. IIII. SEN. Hi igitur mel rosatum in infusione non ponunt. BRA. Non ponunt, nec poni debet, sed facta expressione addendum est. Inter se præterea differũt, quoniam hi senæ folliculos, illi folio: alij indiscriminatim folliculos & folia recipiunt, prius tamen pediculis, & paruis festucis ablatis. Alij Senam ebullire non faciunt, sed cum aqua ipsa

ipsa feruet, in eam senam inijciunt: deinde hanc aquam simul & senam in vitreatum vas inijciunt in quo flores & mel rosatum posita sint. Alij non semidrachmã Gingiberis, sed scrupulum imponunt, & per.x.horas in infusione relinquunt. SEN. Quid igitur in tanta confusione agi oportet? BRA. Hoc, quod nunc explicare conabimur. Sicut sena apud antiquos incognita erat, & (vt Auerrois inquit) noua cõpositio est à recentibus excogitata quæ in atrabilarijs passionibus, scabie Gallica, lepra, psora, & eiusdem generis alijs multũ proficit, quæ ab atra bile dependent: propter hoc flores, quos cordiales appellant, addidere. In hac autẽ infusione ego nunquam prætermittendum putarem polypodium, ad intentionem senæ, & passulas atque sebestem, veluti ea quæ aluum emolliunt: quod & in hac infusione requiritur: vbi etiam possum, flores citrorum, aut limonum, aut narrantiorum addi facio. SEN. Ergo & simplicium pondus & parandi modum edoceas. BRA. Hic est.

Recipe Senæ optimæ, simulq; sint folliculi & folia, sed folliculi folia excedant, & sit sena ex oriente potius quàm ex Liguria aut Appulia delata: nã perfectior est orientalis: neque multum antiqua sit, imò quãto recentior, tanto melior, vnc. i.

Gingiberis Radix vna parua, vel ad pondus ℈. ß.
Florũ boraginis. De buglossa curæ)
nõ sit, quia borago est vera buglossa)
Violarum) añ. ʒ. i.
Rosarum rubearum)

Citrorum,vel limonumvel narrantiorũ, si habeant.
Polypody.ʒ.ij. Passularum vnc.ß. Sebestẽ num. x.

Et si quis domi hanc infusionem conficiat, loco Sebestem, pruna damascena exiccata accipiat, & hoc modo fiat: Sumatur libra aquæ fontis feruentissimæ, quæ in uitriatum vas, in quo omnia prædicta insint, inyciãtur: postea vas optime obturetur, & per decem horas dimittatur, deinde exprimatur: sed de melle rosaceo an misceri debeat nec'ne, medicus secundum intentionem ęgritudinis, vel misceat, vel omittat: nam ad perfectionem infusionis non exigitur. Si autem commiscere voluerit, sint quatuor vnciæ mellis rosati. Tamen cõsuetudo est, semper infusionem alicui syrupo immiscere, vt affectioni alteræ quæ in ægro reperitur, conuenit: forte mel rosatum conueniet, tunc illo vti poteris. Non mihi autem placet, senam in infusione ebullire, quia ex sena superficiales partes solum expetimus. Si quis vero senam in feruentem aquam inijcere voluerit, et statim aquam cum sena supra flores immittere, nihil refert, modo sena non ebulliat. Hæc autem infusio fit, vt horum simplicium vires in aqua recipiantur. Nam infusiones quandoq; fiunt, vt malitia alicuius medicamenti simplicis reprimatur: Quandoq;, vt vires alicui medicamento condonentur: Quandoq; vt medicamentũ lubricum efficiatur: Quandoq;, vt vires simplicium in aquam recipiantur, quod in hac infusione senæ fit. De his vero insusionum modis antiquiores non tractauerunt: sed Mesue capite. 111. summæ secundæ in canonibus vniuersalibus has infusiones abundè edocuit. SEN. *Quot vncias huius infusionis*

propinare

propinare possumus? BRA. Quandoque tres, quandoque quatuor, quandoque sex exhibeo, vt his conuenit, quibus propinatur. Ratio quoque habenda est, si sola, aut cũ alio syrupo mixta bibatur: & an multum, vel parum euacuare conueniat. Sed commune pondus est, quod euacuat simul, & digerit. IIII. vnc. exhibere: nam huic mirè proficit cui potui datur. SEN. Tu frequenter ea vteris, qua de causa? BRA. Quoniam frequentes atrabilarios incido, quibus ipsa conuenit. SEN. Audiui, quod ventriculum offendat. BRA. Et id Mesue cap. XV. de simplicium medica. facul. asserit. SEN. Quomodo fieri potest, cum ipse Mesue calidam in princi. secundi, & siccam in primo dicat? BRA. Imò & subamara est sena: quæ qualitas ventriculo prodesse solet. Sed partes quasdam flatuosas habet, quibus illi obest. hoc autem facile remouetur, quia gingibere addito, partes illæ euanescunt. Ideo vel hyems sit, vel æstas, gingiber continuè addi debet. Quod autẽ ventriculũ offendat, quisquis in seipso facile experiri poterit, si hanc infusionem semel absque gingibere bibat: nam statim in eius ventriculo flatus excitabuntur. Iubeo plerũque, vt ipsam infusionem ex iure capi aut pulli conficiant: & his multum proficit qui sumũt. SEN. Imò hoc videtur esse Mesue documẽtum. BRA. Ita certe est, propterea & quãdoque iubeo ex sero capræ parari, vt docet Mesue, & tũc mire proficit affectionibus cutaneis ex salsa pituita, & aliqua atrę bilis miscella. Hæc de Sena. Quæ cum inter syrupos vltimo loco enumerata sit, oro te (nisi aliquo negotio occuperis) hac nocte mecũ dormias, non vt Tityrus Melibœũ

inuitauit, frõde super viridi, sed molli super pluma, aut (si mauis) lana. SENEX. Quædam negotia sunt mihi expedienda. Cras summo mane huc accedam, vt Pilularum compositiones aggrediamur. Nempe mihi institui, nunquam desistere, sed tibi perpetuò molestus esse, quoad hæc composita tuo examine perpensa sint. Vale nunc, & quieta nocte fruaris. BRA. Et tu quoq;.

FINIS.

INDEX RERVM, QVÆ IN HOC LIBELLO CONTINENTVR.

FINIS.

Venetijs, in ædibus Francisci Bindonei, & Maphei Pasinei, mensis Nouembris, Anno a Virginis partu. M D XXXX.

Syropo di Manna

R manna eltta ℥iiij

succi endiviæ cocti et purificati q. s.

M. f. infusio in vase terreo et facta colatura
adde aq. rosarum

succi pomorum granatorum ex medio sapore ⎫
succi uvæ silvestris ⎬ lib. i
aquæ acetosæ i. aq. citri ⎭ lib. s

zuccari fini lib. iij

M. et coquatur et s. art. f. syrupus
qui exhibetur cum aqua frigida

2d.

coll. comp